

REVISTA BIBLIOTECILOR

106

10.1970

*Publicație
a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

	<u>Pag.</u>
150 de ani de la nașterea lui Friedrich Engels	
Nicolae RAUȘ : Friedrich Engels și România	577
P. CĂMPEANU : Engels.	580

★

V. PETRIȘOR și Ion MAMINA : Prezența activă a muncitorilor tipografi în greva generală din octombrie 1920	582
George VLĂDESCU : Informarea în Biblioteca municipală din Craiova	584
G. PĂTRAȘCU : Rosturile bibliografiei de recomandare și coordonarea activității bibliografice	589
Elena IORDACHE : Probleme de organizare a unei bibliografii de bibliografii românești	592
Teodor GHEORGHIU : Universitatea sătească și biblioteca comunală	594
Viorica SECĂRESCU : Colecțiile speciale ale Bibliotecii Centrale de Stat	597
Ion STOICA : Publicul Bibliotecii centrale universitare din București	600
Aurel MANEA : Biblioteca Institutului pedagogic de 3 ani din Baia-Mare la deschiderea unui nou an universitar	603
Maria SENCIUȘ și Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN : Noi puncte de vedere în dezvoltarea C.Z.U. (I)	605
I. T. : 3 mai 1921—8 mai 1971 Semicentenarul Partidului Comunist Român	609
L. B. : Eroi ai mișcării muncitorești și comuniste din România Cronică	616

BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE

Virgil CÂNDEA : Trecutul românesc în bibliotecile Orientului Apropiat (II)	621
De peste hotare	625

PROFILURI

Mircea ANGHELESCU : Al. Macedonski. 50 de ani de la moartea sa	626
--	-----

★

Lucrări de specialitate	628
Fișier	632
Vasile RADO : Dulap-fișier	339

REDACȚIA :

Str. Biserica Amzei, nr. 5—7, sectorul 1,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Dumitru BĂLĂEȚ, Virgil CÂNDEA, Ion CIOTLOȘ, Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN (redactor șef rubrică), Ștefan GRUIA (redactor șef), Alexandru IONAȘCU, Atanase LUPU, Gheorghe MAXIN, MĂȘ Anne-Marie MIHIȚ (secretar de redacție), Constantin NEGUI NUSSEBĂCHER, Nicolae ONIGA, Mihai PETRESCU, Angela POPESC Dăb SIMONESC.

* 5 5 0 0 1 6 1 2 4 *

150 de ani de la nașterea lui **FRIEDRICH ENGELS**

FRIEDRICH ENGELS ȘI ROMÂNIA

Strălucit teoretician, organizator și conducător al proletariatului pe plan internațional, gânditor profund și multilateral, militant comunist neînfricat, Friedrich Engels a intrat pentru totdeauna în istoria omenirii — alături de Karl Marx, prietenul și tovarășul său de luptă — ca unul dintre întemeietorii comunismului științific. Marx și Engels au elaborat împreună concepția materialist-dialectică despre lume și societate, au transformat socialismul dintr-o utopie în știință, dând o fundamentare teoretică și o orientare clară țelurilor și căilor luptei revoluționare a clasei muncitoare.

Mișcarea muncitorească din România, care a așezat în mod organic la temelie sa învățătura nepieritoare a marxismului, a primit un deosebit de fructuos sprijin din partea lui Friedrich Engels. Opera sa a avut un puternic ecou în rindurile clasei muncitoare, ale militanților socialiști, ale forțelor democratice. Marele conducător al mișcării muncitorești internaționale a urmărit cu profundă atenție și a

purtat un mare interes mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră, mersului acesteia, ca de altfel întregii mișcări muncitorești internaționale, a întreținut contacte strinse cu militanții revoluționari români.*) Un valoros mânăncă de mărturie vine să ateste, pe planuri multiple, ajutorul apropiat, plin de considerație, pe care Engels l-a acordat mișcării socialiste din România aflate la acel grad de dezvoltare care făcea posibile receptarea și înțelegerea marilor adevăruri ale teoriei marxiste.

În mai multe rânduri, socialiștii români au avut a beneficia de îndrumarea, de sfatul nemijlocit și atât de prețios al lui Friedrich Engels. Așa cum scrie V. I. Lenin, „Rămas singur după moartea lui Marx, Engels a continuat să fie sfătuitorul și conducătorul socialiștilor euro-

*) O amplă reflectare a temei se găsește în: Deac, Augustin. *Friedrich Engels și mișcarea muncitorească din România*. În: *Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R.*, 6, nr. 6, nov-dec 1960, p. 25—37.

peni. Lui i se adresau pentru sfaturi și directive, în egală măsură, atât socialiștii germani, a căror forță, cu toate persecuțiile din partea stăpînirii, creștea rapid și neconținut, cit și reprezentanții țărilor înapoiate, de pildă spaniolii, românii, rușii, care trebuiau să-și chibzuiască și să-și măsoare primii lor pași. Cu toții sorbeau din bogata comoară de cunoștințe și de experiență a bătrînului Engels⁴⁾ Un articol publicat la 1895 de *Lumea nouă*, organ zilnic al P.S.D.M.R., releva, la rîndu-i, că „Noi [socialiștii] din România încă am avut a ne cere sfatul lui Engels în mai multe chestii”.⁵⁾

Friedrich Engels a fost la curent cu problemele ce preocupau mișcarea socialistă din România la acea epocă și, la 4 ianuarie 1888, a adresat lui Ioan Nădejde o admirabilă scrisoare, care rămîne un document de excepțională însemnătate istorică.⁶⁾ Scrisoarea a fost imediat publicată în coloanele *Contemporanului*.

În cuvinte minunate, Engels a dat o înaltă apreciere mișcării muncitorești din România, a remarcat cu satisfacție procesul de maturizare ideologică și politică a acesteia, relevînd că socialiștii români adoptaseră în programul lor principiile de căpetenie ale teoriei marxiste. „Spre marea mea satisfacție — se subliniază în scrisoare —, din citirea lucrărilor dv. am putut să mă conving că socialiștii din țara dv. acceptă în programul lor principiile fundamentale ale teoriei care a reușit să grupeze într-un singur detașament de luptători majoritatea covârșitoare a socialiștilor din Europa și America, — teoria creată de defunctul meu prieten, Karl Marx.”⁷⁾ Friedrich Engels era, de altfel, la curent cu conținutul unor gazete socialiste editate în țara noastră, între ele aflîndu-se *Revista socială* (1884—1887), organul de presă teoretic cel mai reprezentativ al mișcării socialiste de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, și *Contemporanul* (1881—1891), publicații ce au înscris o contribuție de prim ordin la răspîndirea marxismului în țara noastră, la formarea conștiinței de clasă și la maturizarea politică a proletariatului. În același document, Engels notează că a primit „mai multe numere din *Revista socială* și din *Contemporanul*, care numere cuprind, între alte materii, traduceri ale citorva din scrierile mele și anume *Originea familiei* etc. Dați-mi voie să vă mulțumesc pentru osteneala ce ați avut

pentru a face înțelșe de cititorii români aceste scrieri”.⁸⁾ Engels a cunoscut și unele lucrări originale elaborate de socialiștii români, între care: *Ce vor socialiștii români?* și *Karl Marx și economiștii noștri* aparținînd lui C. Dobrogeanu-Gherea — una din cele mai proeminente figuri de gînditori socialiști ai țării noastre din acea vreme. Mai cu seamă prima din aceste lucrări care prezintă cu limpezime principiile socialismului științific, afirmă ideea dictaturii proletariatului și formulează punctele programatice ale mișcării noastre socialiste, stă la baza aprecierii de mai sus a lui Engels.

Sfaturile și considerațiile conținute în scrisoare au constituit un puternic stimulent pentru elementele avansate, pentru mișcarea muncitorească din țara noastră în realizarea de noi și importanți pași pe drumul luptei revoluționare.

Succesele obținute de mișcarea muncitorească din România în campania electorală, cînd cu toate samavolnicile autorităților aflate în slujba claselor exploatare, socialiștii au reușit să fie reprezentați în parlament, aveau să fie, de asemenea, evocate de către Friedrich Engels: „În Belgia, muncitorii și-au cucerit anul trecut dreptul de vot și au învins într-un sfert din totalul circumscripțiilor electorale. În Elveția, în Italia, în Danemarca, ba chiar în Bulgaria și în România, socialiștii sint reprezentați în parlamente”.⁹⁾

O seamă de referiri directe ale lui Friedrich Engels, precum și informațiile din presa mișcării noastre muncitorești arată că marea învățător al proletariatului urmărea cu interes continuu publicațiile socialiste românești. *Lumea nouă* din 2 august 1895 menționează că „un prieten mergînd la Londra, l-a găsit citînd articolul lui Rion despre *Proprietatea, familia și religia în timpul revoluției franceze*, din *Critica socială*”,⁸⁾ articol reprodus în *L'Ère nouvelle*, revistă socialistă editată la Paris de George Diamandy, socialist din România. După cum aflăm din aceeași sursă, Engels a spus atunci, referîndu-se la Raicu Ionescu-Rion, că „tînrul fîgăduiește mult pentru viitor”. La 5 martie 1892, Engels îi scria lui Albert Sorge: „Dacă ai vedea mormanele de ziare germane, franțuzești, italienești, spaniole, poloneze, rusești, daneze, americane, engleze, iar uneori și românești pe care le primesc și pe care trebuie cel puțin să le frunzăresc pentru a mă putea ține la curent cu evenimentele”.⁸⁾ Tot lui

Albert Sorge îi comunică Engels, la 10 noiembrie 1894, că în afară de ziarul socialist din alte țări „mi se mai trimit în momentul de față ziarul românesc (*Munca*) și ziarul bulgăresc (care se numea înainte *Lucrătorul*, iar acum se numește *Socialistul*) și încep să mă inițiez puțin câte puțin în aceste limbi”.⁴⁾ În aceeași corespondență, Engels evidențiază preocupările socialiștilor români de a edita o publicație zilnică, *Lumea nouă*, în locul săptăminalului *Munca*, necesitate izvorâtă din vertiginoasa dezvoltare a mișcării muncitorești. „Românii — scria Engels — vor edita la București un cotidian”.¹⁰⁾

Cu o mare satisfacție a privit Engels pătrunderea socialismului științific în această parte a Europei în care se găsește și țara noastră. El scria în cuvinte pline de căldură și entuziasm: „Dar noi aici, în Occident, ne bucurăm din suflet de aceste avanposturi ale noastre din sud-estul Europei [este vorba de România și de Bulgaria], care duc spre malurile Mării Negre și ale Mării Egee steagul, înălțat de Marx, al proletariatului contemporan, — o, dacă Marx ar fi apucat să vadă acest lucru!...”¹¹⁾ În această idee, *Lumea nouă* din 2 august 1895 sublinia că Engels „se interesa foarte mult de istoria dezvoltării acestei țări. Progresele socialismului îi aduceau mare bucurie.”

De o deosebită considerație s-a bucurat din partea lui Engels lupta poporului român pentru libertate națională, pentru realizarea statului național unitar și cucerirea independenței politice a României.

Este de remarcat că mai mulți socialiști și conducători ai mișcării muncitorești din România au avut prilejul să-l cunoască personal pe Friedrich Engels și chiar să întrețină corespondență cu el. Într-o scrisoare adresată lui Karl Marx la 10 ianuarie 1868, Engels notează: „Intenționez să-ți scriu astăzi pe larg, dar vizita neașteptată a unui sîrb și a unui valah, care m-au reținut câteva ore, mi-a zădărnicit planurile”.¹²⁾ În cursul anului 1893, Constantin Dobrogeanu-Gherea a avut două întâlniri cu Engels, prima la Londra către finele lunii iulie, iar a doua, o lună mai târziu, la Zürich.¹³⁾

Cu prilejul întâlnirii de la Londra Gherea i-a oferit lui Engels cele două volume ale lucrării sale *Studii critice*, editate în 1890, pe care a scris emoționantă dedicații: „Maestrului Fr. Engels

ca semn de admirație și recunoștință” și „Maestrului Fr. Engels ca semn de profundă admirație din partea autorului”.

Legăturile strînse pe care le-a avut Engels cu socialiștii români sînt ilustrate și de corespondența purtată cu Panait Mușoiu, socialist înaintat în acea vreme. La 28 februarie 1894, acesta îi trimitea un exemplar al lucrării *Socialism utopic și socialism științific*, titlu dat ediției în limba română a lucrării lui F. Engels *Dezvoltarea socialismului de la utopia la știință*, rugîndu-l să prefățeze ediția următoarea în limba română. Engels îi răspunde la 20 martie 1894, cu toate că era ocupat cu pregătirea pentru tipar a manuscrisului celui de-al treilea volum al monumentalei opere a lui Karl Marx — *Capitalul*.¹⁴⁾

Este cunoscută preocuparea lui Friedrich Engels pentru învățarea limbii române, preocupare subsumată mai cu seamă scopului de cunoaștere apropiată a evoluției mișcării muncitorești din această parte a Europei. În scrisoarea adresată la 9 iunie 1893 redacției culegerii bulgare *Soțial-Democrat*, el releva că „Cerințele pe care ni le pune internaționalismul cresc an de an. Înainte de 1848 te puteai mulțumi să cunoști într-o anumită măsură principalele limbi din Europa centrală și apuseană; acum însă situația este de așa natură, încît la bătrînețe trebuie să mă apuc să învăț și limbile română și bulgară pentru a putea urmări înaintarea socialismului spre est și sud-est.”¹⁵⁾ Pentru studiul limbii române, Engels a apelat, după cum o mărturisește însuși, la *Gramatica comparată a limbilor romanice*, a lui Diez, apoi la o gramatică a lui Cionca. Publicarea în limbă română a unora dintre lucrările sale i-a oferit lui Engels posibilitatea să-și îmbogățească cunoștințele în domeniul limbii române: „Pe lângă cîntea pe care mi-ați arătat-o — notează el în scrisoarea din ianuarie 1888 —, mi-ați făcut și un serviciu personal, întrucît mi-ați dat posibilitatea să învăț, în sfîrșit, măcar în mică măsură limba dv... pot zice acuma că limba română nu mai este pentru mine o limbă cu desăvîrșire necunoscută.”¹⁶⁾ Cu același prilej, Engels își exprimă dorința de a studia în continuare limba română: „Totuși dacă veți putea să-mi spuneți ce dicționar mai bunșor să-mi cumpăr din românește în nemțește, în franțuzește ori în italienește, aș fi îndatorat; astfel aș putea înțelege mai ușor articolele originale și broșurile

Sărbătorirea a 150 de ani de la nașterea lui Friedrich Engels are loc sub semnul intensificării muncii ideologice și politice pentru abordarea creatoare, în spiritul marxism-leninismului, a problemelor făuririi societății socialiste multi-lateral dezvoltate, ale evoluției societății în epoca contemporană. Slujirea cu abnegație a intereselor poporului, fidelitatea nețărmurită față de învățătura lui Marx și Engels, dusă mai departe și îmbogățită în noile condiții istorice de către V. I. Lenin, aplicarea acestei învățături la condițiile concret-istorice din România au constituit, de-a lungul celor 50 de ani de existență a partidului nostru, și constituie azi mai mult decît ori-cînd izvorul succeselor pe care clasa muncitoare, poporul român, forțele creatoare ale națiunii noastre le-au obținut în lupta revoluționară, în opera de înălțare a patriei socialiste, libere, independente și înfloritoare.

Nicolae RAUS

¹⁾ Lenin, V. I. *Friedrich Engels*. In: Lenin, V. I. *Opere complete*, Ed. a 2-a. Vol. 2, Buc., Editura politică, 1960, p. 12—13.

²⁾ *Friedrich Engels*. In: *Lumea nouă*, 1, nr. 255, 2 aug 1895, p. 1.

³⁾ Scrisoarea a apărut cu titlul *Politica noastră*. In: *Contemporanul*, 6, nr. 6, ian (s.n.) 1888, p. 570—573. Un fragment al aceluiași scrisor este publicat în: Marx K., Engels, F. și Lenin, V. I. *Despre internaționalismul proletar*. Buc., Editura politică, 1959, p. 210, sub titlul *Engels către I. Nădejde la Iași*.

⁴⁾ Marx K., Engels, F. și Lenin, V. I. *Despre internaționalismul proletar*. Buc., Editura politică, 1959, p. 210.

⁵⁾ *Contemporanul*, 6, nr. 6, ian (s.n.) 1888, p. 570—571.

⁶⁾ Friedrich Engels, *Introducere* la ediția din 1895 a lucrării lui Karl Marx, *Luptele de clasă în Franța, 1848—1850*. In: Marx, Karl și Engels, F. *Opere alese*. (În două volume). Ed. a 3-a. Vol. 1. Buc., Editura politică, 1966, p. 107.

⁷⁾ *Friedrich Engels*. In: *Lumea nouă*, 1, nr. 255, 2 aug 1895, p. 1.

⁸⁾ Marx, K. și Engels, F. *Opere*. vol. 29. (Ediția rusă). Moscova, 1948, p. 28.

⁹⁾ *Ibidem.*, p. 237.

¹⁰⁾ *Ibid.*

¹¹⁾ Engels, F. *Către redacția culegerii bulgare „Sozial-Democrat”*. In: Marx, K., Engels, F. și Lenin, V. I. *Despre internaționalismul proletar*. Buc., Editura politică, 1959, p. 240.

¹²⁾ Marx-Engels. *Correspondență*. Vol. 4. (Ediția germană). Berlin, 1950, p. 12.

¹³⁾ Dobrogeanu-Gherea, C. *Friedrich Engels*. In: Dobrogeanu-Gherea, C. *Studii critice*. Vol. 5. Buc., Editura Librăriei „Universala” 1927, p. 293.

¹⁴⁾ Scrisoarea a fost reprodușă în: *Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R.*, 1, nr. 1, ian-mar 1955, p. 66—67, sub titlul: *O scrisoare a lui F. Engels către P. Musoiu*.

¹⁵⁾ Marx, K., Engels, F. și Lenin, V. I. *Despre internaționalismul proletar*. Buc., Editura politică, 1959, p. 240.

¹⁶⁾ *Contemporanul*, 6, nr. 6, ian (s.n.) 1888, p. 571.

¹⁷⁾ *Ibid.*

ENGELS

Nu mi-l pot imagina pe Engels decît în mijlocul cărților.

Engels a abordat cartea din toate unghiurile și pe toate planurile posibile: ca cititor pătimaș și autor de o amănunțită densitate, ca publicist, comentator și scriitor polemist, cu luciditatea incisivă a teoreticianului erudit și cu vibrația delicată a poetului prin temperament. Bărbatul acesta chipeș, surizător și uman a știut să rămînă disponibil la emoțiile profunde după o viață lungă, foarte zbuucimată, fertilă nu numai în succese, ci și în eșecuri și dureri. Căci trebuie să fi păstrat nealterată pînă în preajma sfîrșitului — la 75 de ani — acea tinerească aptitudine a reveriei secrete pentru a putea cere tovarășilor săi să-i încheie traectoria pămîntească printr-un act de pură esență poetică: după moarte și incinerare, cenușa lui a fost azvirlită în mare de pe plaja Eastbourne, care îi era atât de dragă.

Cu acest har al sensibilității, al talentului și al trăirilor adînci, a pășit el în viață ca fiu al unui comerciant obscur, acum 150 de ani — la 28 noiembrie 1820 — sub auspicii care erau departe de a-i fi favorabile. Nici orașelul năclăit în platină — descris cu atîta vervă în *Scrisorile din Wuppertal* —, nici familia nu stimulau înclinațiile adolescentului spre studiu, meditație și lectură. Și astfel, înainte de a împlini 17 ani și înainte de a-și termina liceul, Engels este constrîns să-și întrerupă studiile și să lucreze ca practicant comercial în întreprinderea tatălui său. Trec astfel, cu activitatea comercială și serviciul militar, anii adolescenței — în același timp amari și fecunzi —, în cursul cărora tînărul Engels, rezistînd presiunii mutilatoare a acestor împrejurări, se pasionează pentru scriitorii „Tinerei Germanii”, îl studiază pe Hegel și citește literatura de critică a religiei produsă de tinerii hegelieni.

Contestatar intransigent și scinteietor, tânărul Engels repudiază spiritul și limbajul sforăitor al romantismului oficial. El nu evoluează ci irumpe: cele două pamflete îndreptate împotriva unei glorii a epocii — Schelling — au un răsunet neobișnuit. Urmează colaborarea la *Rheinische Zeitung*, ziar al burgheziei liberale condus de Marx, cu care se întâlnește pentru prima oară în 1842 la Köln. Confruntare destul de rece și rezervată între Marx, care se depărtează de stînga hegeliană, și Engels, care în acel moment o susține.

Dar Engels pleacă în Anglia, la Manchester, unde lucrează la firma de textile „Ermen și Engels“ (tatăl lui este coproprietar) și realitățile britanice au un efect zguduitor asupra lui. El intră în legătură cu charțiștii și oweniștii, studiază viața muncitorilor concomitent cu teoria economiei politice, apropiindu-se tot mai mult, fără să-și dea seama, de acel critic al stîngii hegeliene cu care se întreținuse fără prea mult interes la Köln, în bătrîna Germanie. Capacitatea lui de instruire și asimilare este fenomenală: scrie *Schița unei critici a economiei politice* publicată în *Analele franco-germane*, *Schița* pe care Marx o socotește genială, și pregătește tulburătoarea operă, premergătoare a sociologiei marxiste, care va vedea lumina tiparului în 1845, cînd autorul ei nu are decît 25 de ani — *Situația clasei muncitoare din Anglia*. Întorcîndu-se în 1844 acasă, Engels se oprește la Paris, unde este găzduit de Marx între 28 august și 6 septembrie. Aceste zece zile sînt decisive: ei lucrează împreună la redactarea *Sfintei familii* și pun bazele viitoarei lor prietenii și colaborări, fără care este greu să ne imaginăm istoria celor 125 de ani care au urmat.

Un detaliu: după o scurtă intrerupere, în 15 noiembrie 1849, Engels se angajează contabil la aceeași firmă din Manchester la care va lucra, în funcții tot mai copleșitoare ca efort și investiție de timp, exact 20 de ani. Prin urmare, între vîrsta de 17 și cea de 49 de ani, vreme de peste trei decenii, el va fi constrîns să-și cheltuiască o parte prețioasă din timpul și puterile sale spre a asigura condiții de viață pentru sine și pentru cei mai apropiați tovarăși ai săi. La 16 august 1867, cînd termină corectura în șpalt a primei părți a *Capitalului*, Marx îi scrie: „Fără devotamentul tău față de mine, nu aș fi putut niciodată să fac imensa muncă cerută de aceste trei volume. Te îmbrățișez cu cea mai adîncă recunoștință“.

Friedrich Engels a fost o personalitate fascinantă: noblețe de caracter, un neobișnuit spirit de abnegație, militant clarvăzător, remarcabil cunoscător de oameni și foarte iubit de ei, el a fost în același

timp un excepțional om de cultură, înzestrat cu o curiozitate nesătulă și cu o tumultoasă putere creatoare. Lucrările lui substanțiale și profund revoluționare în filozofie, antropologie, istorie, economie, lucrările nu mai puțin cunoscute de strategie militară, facilitatea uimitoare în învățarea și utilizarea limbilor străine afirmă un spirit organic inovator, plin de ostilitate funciară față de imobilism, de false competențe, de formalism în gîndire și acțiune.

Comentîndu-l în calitate sa de cărturar, exegeții au subliniat contribuțiile cele mai originale și esențiale ale lui Engels la elaborarea științei despre literatură. Cuvintele lui privitoare la Balzac și la tipizare, definirea realismului au fost citate atît de copios, încît au devenit aproape lozinci. Recunoscînd aceste merite fundamentale, nu vîd de ce s-ar ignora alte însușiri cărturărăști ale acestui mare om al veacului trecut: sensibilitatea stilistică și refuzul mediocrității înfatuare.

Întîi stilul lui propriu: „Friedrich-Ludwig Wulfing, originar din Barmen, este, incontestabil, cel mai de seamă poet din Wuppertal, un om de a cărui genialitate nu te poți îndoi: un lungan în vîrstă de vreo 45 de ani, îmbrăcat într-un lung surtuc cafeniu-roșcat, care are și el jumătate din vîrsta stăpînului său... pe cap fiind în loc de cunună o șapcă verde, între dinți o floare, iar în mînă un nasture pe care tocmai l-a smuls de la surtuc — acesta este Horațiu! orașului Barmen... Cine cîntă ciorapii pe care Minchen (Clio, dintre cele nouă muzе) și i-a murdărit trecînd printr-o luncă mlăștinoasă? Numai Wulfing“. Această proză necruțătoare, plină de umor și sarcasm, aparține unui băiețandru de 19 ani. Dar în ea regăsim cu o uimitoare consecvență pe bărbatul matur care avea să-l ridiculizeze cu ani mai tîrziu pe Dühring: acest stil polemic, care este mai mult decît un mod de expresie — o viziune asupra lumii. Nonconformismul organic, refuzul geniilor de care nu te poți îndoi, pricepera inexorabilă de a dezarticula impostura, de a reduce falsele somități la valoarea (sau non-valoarea) lor reală.

Stilul a constituit pentru Engels întotdeauna un domeniu de frenetică sensibilitate, în care s-a manifestat cu forță repulsia lui — aș spune congenitală — față de dogme, de stereotipie, față de acea formă insinuantă și dizolvantă a lașității care este frica de innoire. Iată-l polemizînd cu un obscur critic: „relativ la puristul care atacă stilul nostru și modul nostru de a dispune semnele de punctuație. Acea limbă germană la care visează el și cu care am fost torturați

în școală, cu construcțiile ei oribile, cu predicatul plasat la zece poște de subiect, tocmai la coada frazei, după un șir interminabil de subordonate, ei bine, mi-au trebuit 30 de ani pentru a mă dezobișnui de acea limbă germană¹⁾.

Insemnătatea stilului ca mod de existență, nu ca instrument artistic sau chiar de expresie curentă, este relevantă și de locul pe care stilul îl ocupă în scala lui de apreciere (sau dezapreciere) a valorilor umane. Pentru a-l iubi cu adevărat pe Marx, el trebuia să poată constata cu cea mai deplină sinceritate: „Marx este unul dintre scriitorii contemporani cu stilul cel mai energic, mai pregnant și mai concis“.

Engels nu suportă stângăciile, împleti-celle, grosolăniile de gândire, de comportament și de stil. Nota polemică arzătoare, atât de larg prezentată în scrierile și în concepția sa, întărește foarte des împotriva unor astfel de carențe. Gîndirea lui, alimentată cu tot ce a produs mai valoros știința, arta și istoria contemporană, aspiră infatigabil spre o luciditate atotcuprinzătoare, care nu usucă entuziasmul, afecțiunea, căldura sufletească.

Acest veritabil cult al unei omeniri raționale face parte integrantă din lupta pentru transformarea socialistă a societății. Din acest punct de vedere, se poate spune că Engels a fost un inițiator al acestei lupte nu numai prin convingeri, ci și prin structura sa spirituală intimă. De aceea el a opus viziunea critică falselor infailibilități generatoare de mituri, învățînd din întreaga istorie că pentru a-i împiedica pe oameni să învețe să gîndească nu există un mijloc mai eficace decît sterila captivitate a miturilor, spre care omul gravitează de altfel spontan, în virtutea presiunilor exterioare și a unei tradiții milenare. Engels își bătea joc la 19 ani de „geniile de care nu te poți îndoi“ pentru ca, mai tirziu, în profunda meditație asupra lui Carlyle, să scrie: „prezența umanului și a naturalului de a fi suprauman, supranatural, stă la rădăcina tuturor neadevărurilor și minciunilor“.

Engels nu ne-a lăsat moștenire o listă de soluții — un soi de hapuri cu care să ne potolim durerile ignoranței —, ci un model de disponibilitate, de neobosită judecată critică în confruntarea cu realitatea vie, veșnic schimbătoare. De aceea, încercînd o percepere sintetică a semnificațiilor operei sale, aceasta ar putea fi exprimată în sensul: „cutezați să gîndiți“.

P. CĂMPEANU

1) Scrisoarea lui F. Engels către F. A. Sorge din 29 aprilie 1886.

Prezența activă

tipografi în greva

octombrie

Greva generală a fost cea mai puternică și cea mai cuprinzătoare ridicare la luptă a muncitorimii din România, prima mare acțiune a proletariatului desfășurată unitar la scara întregii țări, care se adaugă nobilelor tradiții revoluționare ale poporului român.

Nu a existat oraș, centru industrial, ramură de producție în care muncitorimea să nu se încadreze treptat în această mare înclăștare cu dușmanul de clasă. Se poate aprecia că la greva generală a participat aproape o jumătate de milion de oameni, număr grăitor prin el însuși pentru gradul de antrenare și mobilizare a muncitorimii într-o asemenea acțiune de masă, reflectînd marea potențial revoluționar al clasei muncitoare din patria noastră care, și de astă dată, s-a dovedit a fi exponentul celor mai înaintate năzuințe ale poporului.

Deplasament destul de numeros, cu prezențe în aproape toate marile orașe ale țării, tipografii s-au încadrat activ, alături de ceilalți muncitori, în marea bătălie de clasă din octombrie 1920.

În anii avîntului revoluționar, începînd cu eroicul 13 Decembrie și continuînd cu numeroasele greve desfășurate la București, Brașov, Iași, Craiova, Galați, Timișoara etc., tipografiile s-au aflat permanent în tumultul frămîntărilor revoluționare care cuprinseseră întregul proletariat din România. Încadrîndu-se organic în suvoitul acțiunilor de clasă, muncitorii tipografi s-au ridicat, la rîndul lor, pentru dobîndirea unor revendicări economice și libertăți democratice, aflate atunci la ordinea zilei. Prin greve și demonstrații de stradă, organizate de partidul socialist și de sindicate, alături de celelalte categorii de lucrători, tipografiile au reușit să repurteze succese importante, printre care o oarecare sporire a salariilor, limitarea sau desființarea

a muncitorilor

generală din

1920

amenzilor, îngrădirea concedierilor arbitrară, acordarea de alocații. Concomitent, au militat pentru apărarea dreptului la grevă și la activitate al organizațiilor muncitorești.

Pentru a înfringe avântul revoluționar ce le primejduia tot mai mult dominația de clasă, pentru a răpi maselor cuceririle obținute în luptele anterioare, burghezia a început să adopte o serie de măsuri pentru consolidarea pozițiilor sale politice, al căror semnal l-a constituit aducerea la putere, în martie 1920, a guvernului Averescu. Acest guvern, îmbinând demagogia cu măsuri dintre cele mai reacționare, a urmărit să înăbușe prin forță acțiunile muncitorești. Gărzile militare au fost reintroduse în fabrici, autoritățile procedau la evacuarea forțată a unor militanți revoluționari din centrele industriale: elaborarea legii Trancu-Iași a fost menită să ducă la oprirea valului grevist.

În atari împrejurări, s-a impus, ca o chestiune de stringentă necesitate, adoptarea și înfăptuirea în practică a unei forme superioare de luptă — greva generală — pe întreg cuprinsul țării. Ca urmare a cererilor insistente ale maselor muncitoare, la 10 octombrie 1920, Consiliul general lărgit al Partidului socialist și al sindicatelor s-a declarat de acord cu proclamarea grevei generale în cazul când guvernul va refuza satisfacerea revendicărilor legitime ale proletariatului.

Imediat după înaintarea memoriului, în uzine și fabrici, în întreprinderi și ateliere, muncitorimea, condusă de elementele înaintate, a trecut la pregătirea declanșării luptei. Astfel, muncitorii tipografi și-au ales comitetele de grevă, inclusiv comitetele de rezervă, care să intre în funcțiune în eventualitatea arestării membrilor aleși inițial, au fost stabiliți oameni de legătură și agitatori. În același timp

au fost luate măsuri pentru tipărirea de manifeste, apeluri, chemări la grevă.

O bătălie revoluționară de asemenea proporții presupunea o pregătire politică și organizatorică vastă, care nu s-a putut face cu consecvență din cauza liniei tactice preconizate și impuse, în cele din urmă, de liderii social-democrați de dreapta din conducerea mișcării muncitorești. Era vorba de conceperea greșită, de natură reformistă, a grevei generale ca o simplă părăsire a lucrului, ca o încrucișare a brațelor, concretizată în directiva că în timpul grevei muncitorii să stea acasă, să nu facă demonstrații, manifestări de orice fel.

Tipografii, unul din detașamentele cu vechi tradiții revoluționare ale proletariatului român, sub îndrumarea elementelor revoluționare, au contribuit, prin munca și eforturile lor, la pregătirea și desfășurarea unor acțiuni dirze, ofensive. Au tipărit manifeste și proclamații, care au fost apoi difuzate în masa muncitorească, chemînd-o la rezistență hotărîtă și lămurînd, în același timp, opinia publică asupra justetei obiectivelor acestei uriașe lupte. „Toate eforturile ca greva să aibă succesul dorit... În tot timpul grevei veți fi mereu la postul vostru pentru a veghea ca interesele clasei muncitoare să nu fie încălțate, avînd datoria a sta mereu în contact cu masele muncitoare în tot timpul luptei” — se arăta în chemarea adresată muncitorilor bucușteni. „Lupta contra reacțiunii a început — se arăta într-un manifest răspîndit în orașul Cluj. Această luptă trebuie să sfîrșească cu victoria noastră”. „Noi trebuie să dăm dovadă — se scria într-o chemare, tipărită în limbile română, maghiară și germană și adresată muncitorimii din Timișoara — că toată viața economică încetează cînd poporul muncitor retrage societății puterea sa productivă.” „Răbdarea s-a sfîrșit, ceasul hotărîtor a sunat. Oricare ar fi jertfele și oricît de grea lupta, ne-am hotărît: Trăiască greva generală!” — se arăta într-un manifest răspîndit în orașul Iași. Manifeste și lozinci mobilizatoare au fost tipărite și difuzate și în alte orașe ale țării: Galați, Turnu Severin, Ploiești, Oradea, Tirgu Mureș, Craiova, Pitești, Constanța etc.

La acestea se adaugă activitatea lucrătorilor tipografi de la zierele centrale și locale ale organizațiilor socialiste și sindicale: *Socialismul, Lupta de clasă, Lupta socialistă* (Ploiești), *Tribuna socialistă*

Informarea în Biblioteca municipală din Craiova

inzestrata poetă Elena Farago, biblioteca (Cluj), *Nădejdea* (Galați), *Arbeiter Zeitung* și *Munkáslap* (Timișoara) ș.a., desfășurată cu asiduitate pînă în momentul interzicerii lor de către organele repressive.

Cînd, la 20 octombrie 1920, proletariatul din România a pornit la luptă, tipografiile s-au încadrat efectiv în torentul general al bătăliei. Documentele vremii sînt revelatoare în acest sens. La București, alături de muncitorii din toate întreprinderile metalurgice, de la C.F.R., R.M.S., Atelierele comunale, Arsenalul armatei etc., au intrat în luptă muncitorii de la numeroasele ateliere tipografice. În aceeași zi au intrat în luptă tipografiile din Brașov, Timișoara, Ploiești, Arad, Cluj, Iași, Tîrgu Mureș. În zilele următoare li s-au alăturat, rînd pe rînd, tipografiile din Oradea, Baia Mare, Craiova, Brăila, Galați, Constanța, Turnu Severin ș.a.

Procesul părăsirii lucrului poate fi reprezentat printr-o curbă, cu începutul în ziua de 20 octombrie, cu ascensiune puternică, aproape verticală, atîngînd punctul maxim în zilele de 21 și mai ales 22 octombrie, după care urmează o ușoară descreștere, îndeosebi începînd din ziua de 25 octombrie; la 28 octombrie descrește brusc — este momentul cînd se dă semnalul încheierii grevei —, dar nu încetează, deoarece acțiunea, impulsionată de elementele revoluționare, mai continuă, parțial, în unele locuri chiar pînă la jumătatea lunii noiembrie.

Privită în perspectiva celor 50 de ani ce au trecut, greva generală apare în toată plenitudinea și însemnătatea ei istorică. „Prin amploarea și combativitatea sa revoluționară — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, greva generală a fost cel mai important moment din istoria luptelor de clasă din România; ea a zguduit puternic însăși temelii regimului burghezo-moșieresc. Clasa muncitoare s-a afirmat ca o forță națională în stare să-și asume rolul conducător al întregului popor în lupta pentru transformarea revoluționară a societății, să conducă destinele întregii țări.“

Urmarea directă și imediată a grevei generale a fost accelerarea procesului de clarificare ideologică, de delimitare de reformism în rîndurile mișcării socialiste, pe baza experienței proprii, dobîndită în cursul luptei de către sutele de mii de muncitori, proces ce și-a găsit finalizarea în crearea, în mai 1921, a Partidului Comunist Român.

Vasile PETRIȘOR
Ion MAMINA

În viziunea modernă biblioteca publică din localitățile urbane este investită cu precădere cu funcția informativă. Numărul acelor teoreticieni care continuă să aprecieze nivelul activității bibliotecii publice, în special municipale, doar după mărimea fondului de publicații, după numărul rarităților deținute în colecții este pe zi ce trece tot mai mic. Revista noastră a publicat, începînd din urmă cu cîțiva ani, mai multe articole referitoare la organizarea activității de informare în bibliotecile publice de la noi, urmărind să propage cit mai larg concepția nouă, potrivită stadiului actual de dezvoltare a vieții sociale, după care informarea constituie un atribut principal al bibliotecii publice moderne. Au fost relevate, în aceste ocazii, începuturile îmbucurătoare, de înghebare a unor sisteme complexe de informare în unele biblioteci municipale, ca și scăderile și neajunsurile acestei activități. În altele,

Vizitarea Bibliotecii municipale din Craiova prilejuiește cunoașterea unei instituții în plin proces de modernizare, la baza căruia se află o concepție clară asupra importanței funcției de informare și străduința continuă pentru organizarea unui sistem de informare adecvat necesităților locuitorilor din municipiu. De asemenea, celelalte sectoare ale activității — completarea și organizarea colecțiilor, servirea cititorilor, propaganda cărții — denotă creșterea nivelului calitativ al muncii colectivului actual de bibliotecari. Astfel primate lucrurile, orice lamentații după vechea bibliotecă craioveană, de dinainte și din primii ani de după 1944, sînt cu totul neîntemeiate, chiar dacă, pentru anii respectivi, sub conducerea unor personalități remarcabile, cum a fost

a desfășurat o activitate deseori lăudabilă. Mai degrabă putem aprecia existența unei tradiții culturale demne de înfăptuirile moderne ale zilelor noastre, tradiție care poate prefața succinta prezentare a activității de informare din Biblioteca municipală din Craiova.

De la așezământul de cultură „Alexandru și Aristia Aman” la biblioteca municipală de azi

După cum este cunoscut, orașul Craiova s-a bucurat, încă de la începutul acestui secol, de o bibliotecă publică, grație donației lui Alexandru Aman, fratele pictorului Theodor Aman, și a soției sale, Aristia. Gestul generos al acestor oameni înstăriți, în același timp pasionați de cultură și cu vederi progresiste, a înzestrat capitala Olteniei cu un așezământ de cultură, alcătuit din bibliotecă și muzeu de artă, găzduit împreună de o frumoasă clădire ce face parte din aceeași donație inițială.

Dezvoltarea bibliotecii în timp apare ca o succesiune alternativă de perioade de stagnare și de înflorire, legate fiecare în special de conducerea sub care s-a aflat așezământul. O primă perioadă distinctă este cea dintre 1908 (anul inaugurării oficiale) și 1911. Lipsa de interes a directorului, profesorul Theodor Popescu, în perfect acord cu aceeași atitudine din partea oficialităților municipale, a făcut ca fondul de publicații să rămână, timp de 3 ani, la nivelul donației de început — 2 677 de volume, reprezentând 1 680 de titluri —, deși fondatorii lăsaseră, prin testament primăriei sume de bani destinate special creșterii colecțiilor. La fel, din acest răstimp nu a rămas nici o urmă a vreunei preocupări de inventariere, catalogare sau clasificare a cărților bibliotecii. Importanța perioadei acesteia se reduce deci la prezența colecției donate inițial, care reprezintă un bun cultural de valoare.

Perioada următoare, 1911—1914, stă sub semnul unor înfăptuiri lăudabile, datorate în mare parte noului director, Ștefan Ciuceanu, profesor de istorie. Fondul de publicații a crescut la circa 6 000 de volume (sfârșitul anului 1911), biblioteca fiind abonată la peste 50 de publicații periodice; colecțiile au început să fie organizate, nu în puține privințe făcându-se simțită documentarea directorului în bibliotecă din străinătate; tot acum încep să fie alcătuite primele cataloage; frecvența cititorilor a crescut, în 1912, la 7 477 (față de 4 300 în 1910), iar numărul volumelor împrumutate, la 11 017 (față de 8 795).

Merită să fie reținute, din perioada aceasta, concepția și interesul direcției în

privința completării colecțiilor. Ștefan Ciuceanu a pus la baza procesului de completare consultarea largă a cititorilor și a organizat chiar o comisie pentru selectarea și propunerea cărților de achiziționat, asigurând astfel o tematică de larg interes în colecțiile bibliotecii. Cultivarea unor legături cu diferite instituții științifice-culturale și cu persoane particulare a dus la obținerea unor importante donații de cărți, în urma cărora a crescut valoarea științifică și documentară a fondului de publicații. Să amintim, de pildă, donațiile Academiei Române (cuprinzând publicații ale Academiei), ale Institutului geografic, ale Casei Școalelor, ale Comisiei monumentelor istorice, care au însumat 1 035 de titluri, precum și donația particulară M. Ciocazan (320 de titluri, în 549 de exemplare), deosebit de valoroasă prin marea număr de lucrări de referință (în special, dicționare lingvistice).

Situația precară, de stagnare, a Bibliotecii „Aman” între anii 1914 și 1921 are drept cauze atât războiul și ocupația germană care a urmat, cit și noua schimbare a direcției. Revelator pentru situația din această perioadă este stadiul colecțiilor de publicații: la sfârșitul anului 1918, fondul număra tot 6 000 de volume, cit fusese înaintea războiului.

O nouă perioadă de dezvoltare îi fusese însă hărăzită bibliotecii, și încă pentru 20 de ani, din 1921 până în 1942, când conducerea așezământului cultural craiovean a fost incredintată talentatei poete Elena Farago, reprezentantă de seamă a vieții culturale locale. Iată, pe scurt, prin ce s-a caracterizat conducerea bibliotecii de către Elena Farago, în fapt tot așteptată realizări în dezvoltarea instituției: eforturi deosebite de menținere a unui ritm adecvat în completarea colecțiilor, în ciuda zgîrceniei autorităților (în 1926, de pildă, fondul crescuse cu 959 de volume, pentru achiziții de cărți fiind cheltuită o sumă de 10 000 de lei); legături strinse cu diferiți oameni de cultură, de pe urma cărora biblioteca s-a îmbogățit cu donații însemnate (în 1931, biblioteca lui N. P. Romanescu, fost primar al orașului: 2 636 de titluri, în 3 140 de volume; în 1938, colecția de cărți a scriitorului Caton Theodorian: 700 de volume, din care peste 100 cu autografe ale unor oameni de cultură sau scriitori, prieteni ai donatorului); preocupări atente de reorganizare a catalogului bibliotecii, de organizare a fondului de publicații și de așezare sistematică a lui; o activitate susținută de atragere a unui număr tot mai mare de iubitori ai cărții către bibliotecă, de organizare, în bibliotecă, a unor cursuri de istoria literaturii și istoria artelor, de sprijinire a societății „Prietenii științei” ș.a. Din 1942, imobilizată la

pat datorită unei boli, Elena Farago încetează de a mai conduce direct și efectiv biblioteca, rămânând până în 1954, când a murit, director onorific al instituției.

Cu acestea, am ajuns la capătul primei etape, de dinainte de Eliberare, din viața bibliotecii craiovene. Am urmărit, pentru fiecare etapă, progresele activității, cu unele realizări remarcabile pentru vremea în care au avut loc, ca și neajunsurile și greutățile prin care a trecut instituția. O dezvoltare continuă, ascendentă este înregistrată însă în anii noștri. Citeva date spicuite din activitatea bibliotecii publice din Craiova de după 1944 sînt în măsură să reliefeze marea transformare care a avut loc și care, treptat, a îndreptat instituția spre biblioteca modernă a prezentului.

Fie că ne referim la Biblioteca regională Craiova, bibliotecă centrală a fostei regiuni Oltenia, fie la actuala Bibliotecă municipală din Craiova, principala bibliotecă publică din județul Dolj, datele statistice cunoscute aduc aceeași semnificație a organizării pe baze științifice a activității bibliotecii, integrată în procesul general de edificare a culturii socialiste, de închegare și de dezvoltare a rețelei de biblioteci publice din țara noastră. Preluînd din vechiul așezămint bibliotecă (partea muzeală a fost mutată, întregind alături Muzeul Olteniei, et și Muzeul de artă, ambele aflate în Craiova) și o dată cu aceasta, realizările din trecut, noua instituție a dezvoltat, cu egală atenție, toate sectoarele de activitate bibliotecară.

În privința completării colecțiilor, alocațiile bugetare permanente au făcut ca fondul de publicații să crească anual în medie cu circa 7500 de volume, acest număr reprezentînd aproape de 2 ori numărul de cărți cumpărate pentru bibliotecă din banii primăriei timp de 36 de ani (de la înființare pînă în 1944). Dacă în acești 36 de ani biblioteca a ajuns la un fond de 13 567 de exemplare (10 913 titluri), din care 9 000 de exemplare provenite din donații și numai

4567 cumpărate, astăzi, după 25 de ani de viață a noii instituții, s-a ajuns la un fond de 165 000 de volume (cărți) și peste 5 000 de publicații periodice (la 26 iunie 1970). *Tabelul nr. 1* consemnează cu claritate creșterile fondului în ultimii 15 ani, alături de creșterea activității și în sectorul servirii cititorilor.

Referitor la organizarea colecțiilor, ar fi foarte greu să înșirăm realizările colectivului bibliotecii, de la prelucrarea publicațiilor pînă la organizarea depozitelor (cu toate îmbunătățirile aduse condițiilor de păstrare a publicațiilor) și a cataloagelor. Astăzi, acestea sînt considerate ca lucrări curente ale bibliotecarilor, fiind executate într-un ritm continuu și purtînd pecetea aplicării celor mai noi metode și procedee de lucru de noi. La fel, despre servirea cititorilor și propaganda cărții, ne mulțumim să notăm preocupările permanente de mărire a spațiului sălilor de lectură (astăzi, cele 2 săli au o capacitate totală de 110 locuri), de organizare corespunzătoare a secțiilor de împrumut pentru adulți și pentru copii, ca și a servirii cititorilor din zonele orașului aflate la distanță mai mare de sediul bibliotecii prin filiale.

Dar, furați de multitudinea datelor care certifică dezvoltarea bibliotecii din Craiova în anii de după Eliberare, sîntem aproape de a uita obiectul articolului de față — activitatea de informare în Biblioteca municipală din Craiova, aspectul cel mai modern al dezvoltării instituției și totodată ceea ce ne-a atras să vizităm capitala Olteniei.

Informarea — organizare și „exploatare” maximă a fondului de referință și a instrumentelor realizate

Propriu-zis, Biblioteca municipală din Craiova nu are un serviciu special de informare, de felul celor de „informare bibliografică” sau „bibliografică”, existente în alte biblioteci municipale de la noi. Dar aceasta nu înseamnă că lipsește în-

Tabelul n. 1

Anul	Fondul de publicații conform R.N.F.	Cititori (persoane fizice)	Cărți împrumutate	Frecvența cititorilor
1954	39 831	3 855	15 811	—
1959	91 166	15 200	277 877	—
1964	128 106	16 000	294 211	110 000
1969	147 980	13 000	267 604	109 009
1970*	165 000	9 074	144 000	60 836

*) Datele sînt înregistrate la 1 iunie 1970.

săși activitatea de informare. Ba chiar mai mult decât în alte părți, organizarea informării potrivit unei concepții clare asupra acestei laturi a muncii bibliotecare se face simțită aproape la tot pasul în bibliotecă.

Nu este de fapt aici nici un secret și toți bibliotecarii noștri cunosc tot alțtea lucruri despre felul în care trebuie organizată informarea în bibliotecă publică la fel ca și colectivul craiovean. În esență, s-a renunțat la vechea concepție de reducere a informării la activitate bibliografică de genul „bibliografie de dragul bibliografiei”. Pornind de la acest principiu, de furnizare a informațiilor necesare cititorilor, atât factologice, cât și bibliografice, în locul „fabricării” de bibliografii mai mult sau mai puțin folositoare, care nu răspund unui număr prea mare de cereri, au fost găsite treptat căile și mijloacele de organizare propriu-zisă a activității de informare.

Cine acordă informații în bibliotecă și cum ?

Fără să fie constituit ca atare, în bibliotecă există un adevărat „reference service” (serviciu de referință), alcătuit din bibliografi și bibliotecari al căror profil de activitate se înscrie pe linia funcției de „reference librarian” (bibliotecar de referință). În această calitate, salariatul bibliotecii are ca sarcină principală acordarea de informații oricăru vizitator care a trecut pragul bibliotecii, fie că este vorba de informații factologice orale sau de îndrumări la cataloage, fie că este vorba de informații bibliografice — orale sau scrise, alcătuite la cerere sau acordate pe baza instrumentelor de informare existente în colecțiile bibliotecii ori alcătuite de bibliotecă. La Craiova, această muncă este efectuată de 6 lucrători, dintre care 4 sint bibliografi. În funcție de condițiile materiale, în special de local, ale bibliotecii și, în consecință, de organizarea sălilor de lectură, a depozitelor, a secției de împrumut și a circuitului cititorilor, locul în care activează acești salariați este atât la sălile de lectură (2 bibliografi și 2 bibliotecari, lucrind în schimburi de 1 bibliograf și 1 bibliotecar), cât și în depozitul sălilor de lectură (cite un bibliograf într-un schimb).

Atît la sălile de lectură, cât și în depozit (de fapt aici se află cataloagele fondului sălilor de lectură), acordarea de informații se concretizează prin informare factologică orală și informare bibliografică. Aceasta din urmă ia forma unor scurte referințe bibliografice acordate oral, a unor bibliografii scrise, întocmite la cerere (fie pe loc, fie la scurt interval, 1—2 zile, de la solicitare), și forma deosebit de însemnată a „exploatării” fondului de lucrări de referință al bibliotecii.

În privința informațiilor orale (atît factologice, cât și bibliografice), în perioada aprilie—iunie 1970 au fost acordate 194 de informații. Numărul acestora, tematica lor, ca și categoriile de cititori solicitanți sint cunoscute acum dintr-o evidență specială, introdusă din luna aprilie 1970. În același registru destinat acestui scop sint înscrise și cererile pentru bibliografii tematice scrise, ce urmează a fi efectuate de bibliografi. În trimestrul al II-lea din acest an, au fost elaborate la cerere 12 bibliografii scrise, numărul referințelor bibliografice pentru fiecare listă variind între 9 și 18 titluri. În general, aceste informații scrise au fost cerute de cadre didactice, de economiști și de studenți.

O cit de sumară privire asupra fondului de referință al bibliotecii craiovene scoate în evidență un potențial ridicat de informare, cuprins într-o varietate de lucrări. Dintre acestea, numai numărul dicționarelor și al enciclopediilor se ridică la circa 350 de titluri, în aproximativ 1000 de volume, între care se găsesc lucrări de mare valoare, vechi și noi, românești și străine, multe din ele aflate în serii complete. Notăm, și se știe de ce cu mare zgîrcenie, doar cîteva titluri ale unor „piese” deosebit de valoroase, amintind că în privința lucrărilor românești aparute după 1944 pînă azi colecția este fără lipsuri: Larousse, Pierre. *Grand Dictionnaire Universel* Paris, Administration du grand Dictionnaire Universel, 1864—1876; *La Grande Encyclopédie*. Paris, H. Lamirault, 1885—1902; *Brockhaus Conversation-Lexicon. Allgemeine deutsche Real-Encyklopedie*. Leipzig, Brockhaus, 1882; *Lesicon romanescu-latinescu-ungurescu-nemțescu...* (Lexiconul de la Buda). Buda, Typis et Sumtibus Tipographiae Regiae Universitatis Hungariae, 1825; Diez, Friedrich. *Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen*. Bonn, Adolf Marcus 1873; Hașdeu, B. P. *Etymologicum Magnum Romaniae*. Buc, Socec & Teclu, 1886; *A Concise Etymologic Dictionary of the English Language*. London, 1965; Dauzat, A., Dubois, J. et Mitterand, H. *Nouveau Dictionnaire étymologique et historique*. Paris, Larousse, 1964; Lafont-Bompiani. *Dictionnaire universel des lettres*. Paris, 1961; *Lexicon der Weltliteratur*. Leipzig, VEB Bibliographisches Institut, 1965; *Lexicon Deutschsprachiger Schriftsteller*. Leipzig, VEB Bibliographisches Institut, 1967—1968; *The Concise Oxford: Dictionary of English Literature*. Oxford, The Clarendon Press, 1963; Browning, D. G. *Everyman's Dictionary of Literary Biography; English & American*. Glasgow, B. Litt, 1965; *Weltgeschichte. Die Länder der Erde*. Leipzig, VEB Bibliographisches Institut, 1967; *Welgeschi-*

chte in Daten. Berlin, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften Institut, 1966; *Lexicon der Kunst*. Leipzig, VEB Bibliographisches Institut, 1965; *Dictionnaire de la sculpture moderne*. Paris, 1960; Lahovari, G. I., Brătianu, C. I. și Tocilescu, Gr. C. *Marele dicționar geografic al României*. Buc., 1898.

În organizarea fondului de referință există unele neajunsuri, generate în mare parte de spațiul insuficient aslăzi, oferit de vechiul local bibliotecii. De aceea, fondul acestor lucrări nu se află tot într-un loc și astfel nu poate fi organizat după o schemă potrivită. O parte — e drept, mare și reprezentativă —, formată în special din dicționare, se află într-una din sălile de lectură; o altă parte, în special lucrări mai vechi, în depozit; o a treia parte, formată mai ales din lucrări din domeniul artei, într-o încăpere aflată între cele două săli de lectură. Pentru a diminua greutatea consultării fondului în această situație de dispersare a lui, biblioteca pregătește editarea unui catalog al lucrărilor de referință, instrument aflat acum în fază de fișe. Cu acest prilej amintim că din fondul de referință fac parte și numeroase lucrări bibliografice, aflate de asemenea dispersate în diferite locuri din bibliotecă.

Mai poate fi amintit faptul că în sălile de lectură, la dispoziția cititorilor se află un număr însemnat de colecții de periodice curente, românești și străine, permanent solicitate.

Activitatea de informare desfășurată de bibliografia de la depozitul sălilor de lectură constă în principal în îndrumarea la cataloage. Acestea se află la intrarea în depozit, unde cititorii vin să-și ia cărțile pe care le vor citi în sălile de lectură. În afara acestei îndrumări și în afara informațiilor bibliografice orale pe care le acordă în mod curent, bibliografia de aici au și sarcina alcătuirii de bibliografii scrise la cerere. De asemenea, împreună cu ceilalți bibliografi, de la sălile de lectură, iau parte la întocmirea instrumentelor de informare elaborate de bibliotecă.

Încadrată în contextul activității de informare, alcătuirea de către bibliotecă a unor instrumente de informare — lucrări bibliografice, cataloage și fișiere bibliografice — reprezintă baza informării în bibliotecă, mărind potențialul informațional, și nicidecum bibliografie de dragul bibliografiei. Aceasta, datorită faptului că planificarea alcătuirii unor astfel de instrumente este făcută pe baza studierii intereselor și preocupărilor cititorilor bibliotecii. În urma acestei modalități de lucru, instrumentele elaborate până acum au venit în întâmpinarea sau au răspuns necesităților cititorilor, fiind consultate acum în mod frecvent de aceștia. Amintim, pentru exemplificare, câteva dintre

instrumentele realizate: **BIBLIOGRAFII** — indici bibliografici alfabatici ai operelor scriitorilor noștri (alcătuiți în urma unor cereri anterioare ale cititorilor și ținuți la zi, cu noutățile editoriale); — indici bibliografici de reviste (de pildă, pentru *Meridian*, *Gazeta școlii*, *Revista olteană*, *Năzuința*, toate apărute în Craiova; în prezent se lucrează la indicele revistei *Arhivele Olteniei*); — bibliografii de recomandare (tematice și biobibliografii — de pildă, volumul de prezentări biobibliografice *Oameni de seamă pe teritoriul Olteniei*); — lucrări de bibliografie locală (*Dezvoltarea social-economică și culturală a județului Dolj. 1944—1968*); **FIȘIERE** — un fișier al tuturor bibliografiilor existente în bibliotecă (cuprinzând într-o ordonare pe domenii de activitate, lucrări tipărite, lucrări elaborate de alte biblioteci din țară, bibliografii ascunse, precum și bibliografii întocmite în bibliotecă); — un fișier al lucrărilor de referință aflate în bibliotecă; — fișiere tematice (*Oameni de seamă*, organizat pe domenii de activitate a personalităților cuprinse: *Educație-învățământ*; *Cultură*; *știință*, *artă*; *Să ne cunoaștem patria*; *Unirea Principatelor Române*; *Unirea Transilvaniei cu România*; *Pagini de viață din istoria poporului român — Mărăști, Mărășești, Oituz*; *Răscola țărănilor din 1907 în Oltenia*; în sfârșit, *Critică literară*, fișier organizat pe curente, genuri literare și scriitori).

Desigur, însurirea activităților destinate informării în Biblioteca municipală din Craiova și a instrumentelor puse la dispoziția publicului ar putea să continue. Ne restrângem la cit au putut cuprinde paginile de față, dorind să fi reușit a releva concepția care stă la baza organizării activității de informare. Mai poate fi remarcat însă și faptul că este loc și pentru mai bine. Cit privește colectivul bibliotecii, acesta ar putea să lărgescă pe viitor sfera activității de informare, gândind de pe acum la creșterea potențialului informațional și la îmbunătățirea condițiilor oferite cititorilor. În acest sens, am sugera dezvoltarea capacității de multiplicare a instrumentelor de referință, utilizarea microfilmelor și a fotocopiilor în documentarea anumitor categorii de cititori, ca și extinderea imprumutului interbibliotecar. Dar, pentru toate acestea, nu este suficient interesul și priceperea colectivului de bibliotecari. Se simte tot mai acut necesitatea unui ajutor din partea organelor tutelare, îndreptat în special în direcția înlăturării unor greutăți de ordin material, dintre care pe prim plan se situează cele generate de localul vechi, astăzi devenit neîncăpător, depășit de cerințele funcționării optime a unei biblioteci moderne.

George VLADESCU

Rosturile bibliografiei de recomandare și coordonarea activității bibliografice

Despre bibliografia de recomandare credem că se poate discuta cu folos numai dacă ne detașăm de anumite prejudecăți, căutând a înțelege rosturile ei reale, adică rațiunea ei inițială, locul pe care-l ocupă în sistemul diferitelor specii de bibliografii, sancțiunile date de practică și, pe această bază, perspectivele pe care le are în special în activitatea bibliotecilor publice.

Dintre prejudecățile la care ne referim, amintim: considerarea bibliografiei de recomandare ca o specie bibliografică de sine stătătoare și, în legătură cu aceasta, acceptarea necesității ei permanente în sfera activității unei întregi categorii (nediferențiate) de biblioteci; suprasolicitaarea principiului îndrumării lecturii și exagerarea rolului bibliografiei de recomandare în realizarea acesteia; tratarea abstractă a relației bibliotecă-cititor; în fine, căutarea înfrigurată a răspunsului la întrebarea „cum trebuie făcută...?”, înainte de a răspunde satisfăcător la întrebările „de ce, în ce condiții și cine trebuie s-o practice?”.

Bibliografia de recomandare¹⁾ reprezintă, după părerea noastră, o extindere hipertrofiată, asupra activității bibliotecilor de masă — cu caracter public larg sau mai puțin larg, a „bibliografiei recomandate” sau a „recomandărilor bibliografice” din practica firească, de totdeauna, a învățământului de toate gradele, mai ales a celui superior. Evident, în învățământ această formă de bibliografie se manifestă în relația profesor-elev (în relația cititor-bibliotecă fiind subsidiară) și, ceea ce este mai important, are o destinație foarte precisă. Preluarea și adevăarea ei în sfera bibliotecilor de masă s-a făcut în legătură cu principiul caracterului activ și formativ

al acestora în raport cu cititorii actuali și potențiali, modificându-i-se structural virtuțile. Și astfel, în câmpul speciilor de bibliografii s-a obținut una nouă, încadrată în relația directă bibliotecă-cititor, cu intenții mai ambițioase și cu mari speranțe propagandistice. „Aventura” ei practică e cunoscută: a reușit să se impună spectaculos, a dominat preocupările (prea) multor bibliografi aproape două decenii, iar acum bate în retragere, stîrnind semne de mirare și de întrebare. Cum se explică ipostaza actuală de „cenușăreasă” a bibliografiei de recomandare? Părerea noastră este că nu trebuie să căutăm cauza în orientarea unor categorii de biblioteci publice spre „activitatea științifică” (în treacă făcînd, bibliografia de recomandare este recunoscută, astfel, ca o preocupare neștiințifică), în „fișieromanie” sau în deficiențele, adevărate, desigur, de întocmire și de folosire a bibliografiei de recomandare (necunoașterea intereselor reale ale cititorilor, formalismul²⁾ în alegerea temelor, multitudinea modalităților de întocmire, utilizarea ei stîngace etc.), ci mai degrabă în schimbările obiective survenite în organizarea rețelei bibliotecilor publice și mai ales în resursele intime ale acestei „specii” de bibliografii.

Se știe că, în afară de Biblioteca Centrală de Stat, singurele biblioteci publice care se preocupau în mod sistematic de elaborarea bibliografiilor de recomandare erau fostele biblioteci regionale care și îndeplineau (și) în acest fel funcția de îndrumare metodică a bibliotecilor din teritoriu. De subliniat, în acest sens, că această preocupare viza în special cititorii din mediul rural, considerându-se, nu fără temei, că aceștia aveau mai mare nevoie de îndrumare spre și în lectură. La aceasta concura și slaba organizare a bibliotecilor comunale (printre altele, lipsa cataloagelor), pregătirea profesională aproximativă a bibliotecarilor, ca și alte neajunsuri care, în parte, mai persistă și în prezent. Transformarea bibliotecilor regionale în municipale, fără sarcini oficiale în județe, a provocat atcutmat și „declinul” bibliografiei de recomandare. Aceasta este totuși o cauză secundă, întrucît dacă bunul mers al activității bibliotecilor municipale³⁾ se resimțea în urma acestui fenomen, nimeni și nimic nu le-ar fi împiedicat să-l corecteze. Atunci?

2) Vezi: Ionescu Mircea, *Noi perspective activități bibliografice*. In: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 10, oct. 1969, p. 583.

3) Vezi și: Moscovici Liviu, *Un teritoriu insuficient explorat: bibliografia de recomandare*. In: *Revista bibliotecilor*, 23, nr. 4, apr. 1970, p. 208.

4) Discutăm la modul general numai pentru a nu intra în amănunte, nu însă în numele altor biblioteci.

1) Avem în vedere bibliografia de recomandare multigrafată.

Apreciem ca principală cauză însuși sensul intim al bibliografiei de recomandare, care este dificil de definit exact. „De recomandare” este o expresie imprecisă, pe care o înțelegi dar n-o pricepi. Înțelegi, de pildă, că bibliografia de recomandare trebuie adresată „cuiva” îndeobște de numărul plural, că poate și mai ales se speră să fie utilă, dar nu pricepi cine anume este destinatarul ei, care-i sînt marginile, prin ce se deosebește de principalele specii de bibliografie și în ce raporturi se află cu acestea. Iată de ce considerăm util a căuta să precizăm mai temeinic locul bibliografiei de recomandare în sistemul general al bibliografiilor. Să vedem cum stau lucrurile.

Considerînd bibliografia ca gen și privind-o din diferite puncte de vedere⁵⁾, o putem diviza pe specii stabile și subspecii determinabile. După părerea noastră, bibliografia poate fi divizată după următoarele criterii: scop, teritoriu (loc), cronologie, extindere tematică, specificitatea fondurilor, adîncimea informației, aria informațională, valențele informative, genul literar, originea (limba) publicațiilor, organizarea materialului bibliografiat⁶⁾ și intenția practică a bibliografului (vezi tabelul).

Nu pretindem cituși de puțin că această clasificare este desăvîrșită. O prezentăm numai ca pe o încercare sau mai bine zis ca pe o propunere, scopul fiind cel precizat mai sus, acela de a căuta *rosturile bibliografiei de recomandare*. În acest sens, atragem atenția că această clasificare depășește simpla înșiruire de „genuri” de bibliografii, sesizînd raporturile de coordonare, de subordonare și de disjuncție (exclusivă sau neexclusivă) dintre ele. Criteriile înseși se dovedesc inegale, criteriul „scop” impunîndu-se ca fundamental.

De aici deducem cîteva idei prețioase pentru bibliografia teoretică în general și pentru problema ce ne preocupă în special și anume: a) bibliografia are numai două specii fundamentale (prima — de evidență și înregistrare, secunda — informativă); b) celelalte specii (mai precis subspecii) nu sînt altceva decît determinări concrete în spațiu și timp, conjunctive și cu adevărat la obiect (la fondurile vizate), ale primelor două (Văzute ca fațete ale celor două specii de sine stătătoare, ele trebuie gîndite ca posibilități simultane — dacă sînt coordonate

— ale acestora, sau dispartate, dacă sînt disjunctive.); c) bibliografia de evidență și înregistrare, indiferent de determinările ei concrete, este totdeauna obiectivă, în sensul că materialul rămîne în esență independent față de bibliografi (la fel, o parte din subspeciile bibliografiei informative: specială, analitică și metavalentă); d) alte subspecii ale bibliografiei informative: personală, critică, dicționar, dare de seamă cursivă, signalctică și selectivă au, în special dacă sînt corelate practic, un pronunțat caracter subiectiv, fără însă ca ponderea elementelor obiective să fie eclipsată. Aici apare în mod pregnant, avînd toate condițiile unei rezolvări științifice, problema tendinței în bibliografie, a caracterului ei activ.

În acest context, bibliografia de recomandare se dovedește a fi o simplă excrescență subiectivă a diferitelor subspecii din sfera bibliografiei informative. Încercătura prea mare, necontrolabilă, a elementelor subiective, provenite din libertatea nelimitată de propunere a bibliografului și din caracterul abstract al subiectului destinat, provoacă inevitabil autonegarea bibliografiei de recomandare ca specie autentică de bibliografie. La același rezultat se ajunge și dacă se încearcă limitarea subiectivismului, fiindcă prin aceasta nu s-ar mai diferenția cu nimic de celelalte subspecii ale bibliografiei informative, cu precădere de cea signalctică; în aceste condiții, ea ar fi, pur și simplu, bibliografie specială sau personală, analitică sau critică, de obicei monovalentă și totdeauna selectivă, iar sub raportul intenției practice, al dorinței de efect (eficiență), ar fi o bibliografie de semnalare temeinică, persistentă, pe scurt, informativă.

Impregnată de arbitrar, această pseudo-specie de bibliografie, prezentă, tematic vorbind, peste tot și nicăieri, adresată tuturor și nimănui, nu mai putea rezista prin sine însăși în actualul stadiu de maturizare a lecturii și a activității bibliografice din bibliotecile publice mai mari. Cu atît mai puțin se putea menține planul de lectură — aplicare exagerată, mecanică, neadecvată a principiului planificării muncii într-un domeniu cu foarte largi posibilități de alegere.

Recrudescența acestor forme de activitate bibliografică naivă nu este de loc imposibilă, dar credem că astfel s-ar crea o situație similară cu a brigăzilor artistice de agitație, prezente (cu brio) numai în concursuri. Pentru că ele sînt, de ce n-am spune-o, simple paliative bibliografice, care pot satisface numai preocupările și pretențiile modeste ale bibliotecarilor și bibliografulor amatori sau ale cititorilor din bibliotecile publice mici. N-am vrea să se creadă că facem prin aceste aprecieri o discriminare categori-

5) Vezi și: Simonescu Dan, *Probleme majore ale cursului de bibliografie și documentare*. În: *Studia bibliologica*, Vol. 2, 1965—1966. Buc., 1967, p. 159—160.

6) Vezi și: Dutu, Al. *Probleme ale bibliografiei literaturii naționale*. În: *Studii și cercetări de bibliologie*. Buc., Editura Academiei, 1963, p. 357—367.

CLASIFICARE BIBLIOGRAFICĂ DUPĂ :

SCOP	TERITORIU (Loc)	CRONOLOGIE	EXTINDERE TEMATICA	FONDURI	ADINCEA INFORMATIEI	ARIA INFORMATIONALA	VALENTE INFORMATIVE	GENUL LITERAR	ORIGINE (LIMBA)	ORGANIZARE	INTENTIA PRACTICA
De evidență și înregistrare			-generală (universală)								tezaurizare (bază de informare)
	- internațională	- curentă	- cărți - periodice - note muzicale - hărți	- descriptivă	- exhaustivă	- polivalentă	- articole - recenzii - poezii - romane - etc.	- traduceri	- alfabetică		
	- locală (regională)	- retrospectivă	- manuscrise							- sistematică	
Informativă			- specială - personală (bibliografie)	- analitică - critică	- selectivă	- monovalentă - melavălentă		- publicații străine	- dicționar - cărți de seamă - cursivă		- signaletică - de recomandare (?)

NOTĂ :

Rubrica mediană, indicată prin (două) săgeți oblice, cuprinde subspeciile comune ambelor specii de bibliografie.

Bibliografia de evidență și înregistrare apare ca supraordonată față de cea informativă. Coordonarea apare în special pe orizontală iar disjunctia în special pe verticală. Ambele raporturi privesc numai subspeciile.

că între diferite biblioteci, dar nu se poate tăgădui existența reală a unor deosebiri între bibliotecile publice mari, pe de o parte, și cele mici, pe de altă parte.

Noi considerăm că bibliotecile publice bine organizate, care dispun de personal calificat și cu multă experiență, ca și de un aparat de informare serios, de la cataloage pînă la bibliografia bibliografiilor pe care le dețin, pot să efectueze îndrumarea lecturii în mod concret, de la cititor la cititor. În acest fel, relația bibliotecă-cititor nu mai este abstractă, neuloasă, ci practică, vie.

Aportul bibliografiei informative în cadrul acestei relații este extrem de valoros, dacă îndeplinește condiția esențială de a fi competentă, integrală și structurată logic. Înțelegem prin „competență” capacitatea de a propune o temă foarte precisă, cu o rezonanță publică (în sens mai larg sau mai restrîns) sigură, ca și certitudinea selecției și prezentării calificate a materialului bibliografiat; prin „integralitate” — cuprinderea tuturor titlurilor reprezentative, care să garanteze o informare în esență completă, pe o perioadă determinată; iar prin „structurare logică” — evidențierea clară a specificității fiecărui titlu, precizarea aportului în cunoaștere, în evoluția tehnico-științifică sau în mișcarea literară și artistică, adică

înlănțuirea rațională a unor valori reale.

Noi optăm pentru practicarea sistematică și coordonată a bibliografiei informative „rotunde”, cu contururi precise și cu un conținut bine rostuit, care să-i asigure, în particular, o existență de sine stătătoare și relativ îndelungată. „Efemridele” credem că refuză, din lipsă de sens, coordonarea. Ele pot rămîne în arsenalul mijloacelor de propagandă imediată, la îndemina oricărei biblioteci publice, dar nu pot face obiectul unor preocupări de amploare, care ar presupune eforturi în cea mai mare măsură sortite sacului fără fund al ineficacității. De ceea ce duc lipsă cititorii și bibliotecile nu sint, credem, bibliografiile „de recomandare”, ci bibliografiile speciale și personale — critice, analitice sau cel puțin descriptive; selective sau exhaustive (în sens restrîns) — precum și bibliografiile inserate în dicționar și cărțile de seamă bibliografice cursive. Avem nevoie, deci, de cărți autentice despre cărți, într-o gamă tematică largă, capabile să se propage spontan, fără pretenții manifeste „de recomandare”.

În acest sens, apreciem că trebuie îndreptate și coordonate preocupările bibliografice ale bibliotecilor din sistemul așezămintelor culturale.

G. PĂTRAȘCU

PROBLEME DE ORGANIZARE A UNEI BIBLIOGRAFII DE BIBLIOGRAFII ROMÂNEȘTI

Activitatea bibliografică din țara noastră se impune ca un domeniu în plină dezvoltare; tot mai multe biblioteci, instituții, centre de documentare sau întreprinderi acordă o importanță sporită întocmirii și folosirii materialelor bibliografice, publicând numeroase periodice cu acest profil denumite fie buletine bibliografice, fie liste periodice de creștere a colecțiilor, fie reviste bibliografice sau anuare.

Majoritatea ziarelor și revistelor apărute în țară au consacrat rubrici permanente bibliografiei de semnalare a ultimelor apariții și au făcut loc, pe un spațiu din ce în ce mai larg, rubricilor de recenzii, referatelor etc.

În cadrul aceluiași preocupări se înscriu și bibliografiile cuprinse în interiorul sau în anexa unor lucrări sau a unor articole din presă, așa numitele „bibliografii ascunse” sau „de subsol” care oglindesc aria de documentare a autorului.

Privită în ansamblu, activitatea bibliografică din țara noastră se impune ca remarcabilă prin aportul Bibliotecii Academiei, al Bibliotecii Centrale de Stat, al Centrului de documentare științifică, al Institutului central de documentare tehnică și al altor centre de documentare pe ramuri, al bibliotecilor centrale universitare, precum și al bibliotecilor municipale și orașenești.

Față de această creștere a producției bibliografice în țara noastră, apare evidentă necesitatea întocmirii unei bibliografii de bibliografii românești. Acest ob-

iectiv reprezintă o năzuință mai veche a lucrătorilor din serviciul bibliografic al Bibliotecii Centrale de Stat, unde, un prim volum al unei astfel de lucrări se află într-un stadiu avansat de elaborare.

De altfel, utilitatea apariției unei bibliografii de gradul II a fost sesizată de mai mulți specialiști ai domeniului și exprimată frecvent în *Revista bibliotecilor*, cel mai recent fiind articolul Ioanei Crețeanu *Biblioteca Centrală de Stat și sarcinile activității sale bibliografice*, apărut în nr. 5 din mai 1970.

Necesitatea imperativă a publicării unei bibliografii de bibliografii românești apare și din comparația cu preocupările în acest sens ale altor țări*).

Modul de organizare a unei lucrări de acest gen trebuie ales în funcție de concepția asupra scopului ce-și propune să urmărească. Într-o viziune modernă, scopul principal este acela de a pune la dispoziția cercetătorilor un eficient instrument de lucru, capabil să înlesnească vehicularea mai rapidă și într-o formă corectă a informațiilor bibliografice publicate. Acestea fiind prin excelență un material perisabil, volumul destinat să le cuprindă pe toate trebuie conceput ca o publicație periodică.

Întrebările la care trebuie să răspundă modul de organizare a unui astfel de volum sînt următoarele:

— Care sînt materialele bibliografice publicate pe teritoriul Republicii Socialiste România — într-o anumită perioadă de timp și în ce forme apar ele?

— La ce domenii de activitate se referă aceste bibliografii, prin conținutul lor?

— Care sînt instituțiile, centrele sau colectivitățile care le publică?

Materia primă din care se compune lucrarea sînt bibliografiile primare sau de gradul I, cum se mai numesc, și acestea se pot prezenta în următoarele forme:

1) *Ca lucrări independente.* Cărți sau broșuri cu denumiri variate ca: bibliografie, repertoriu analitic sau repertoriu bibliografic, index (sau indice) bibliografic, catalog de cărți, catalog de reviste, de anticariat, de librărie, de editură, listă bibliografică, plan (sau program) de lectură, sau bibliografii elaborate pentru un domeniu, o persoană, o dată, sau o problemă. De exemplu: *Problema de sociologie industrială.* Cercetare bibliografică. București, 1968, 389 p. (Biblioteca centrală universitară) sau *Săhleanu Victor*

* J. Gudovscinova, I. V. în lucrarea *Obsceata mejdunarodnala bibliografija bibliografii*. Leningrad, 1969, oferă o listă completă a lucrărilor fundamentale de acest gen apărute în străinătate.

— *memoriu de publicații și comunicări științifice. București, 1968*. 118 p. (Institutul medico-farmacologic). În întregime, această categorie de lucrări bibliografice cuprinde partea cea mai consistentă a activității bibliografice în țara noastră. Publicarea acestora este însă sporadică, elaborarea lor fiind de durată mai lungă și deci informațiile aduse pot fi uneori depășite de altele mai noi.

2) Mai puțin dezavantajate sub acest aspect sînt *periodicele bibliografice*, care apar sub denumirea de : bibliografie, buletin analitic, buletin signalitic, buletin bibliografic, revistă bibliografică, revistă de abstracte, revistă referativă, anuar, bibliografie curentă (pe domenii) bibliografie deschisă (pe ramuri) etc. Ele asigură o mai certă ritmicitate a informării asupra noutăților bibliografice, de aceea sînt și forma cea mai întrebunțată de diferite centre, instituții sau întreprinderi.

3) Categoria cea mai numeroasă o constituie însă *bibliografiile ascunse* în cărți și în periodice, la sfîrșitul capitolelor, al lucrărilor sau al articolelor, precum și *bibliografiile de subsol* aflate atît în cărți cît și în reviste. Acestea prezintă marea avantaj de a fi cele mai la îndemîna cititorului. Luate separat, ele au o valoare limitată, dar adunate la un loc, organizate într-un sistem de prezentare pe ramuri și oferite cercetătorilor într-un tot unitar, valoarea lor devine mult mai mare.

O investigație făcută în bibliografia R. S. România. *Seria Cărți, albume, hărți* arată că în Buletinele 13—18, apărute în trimestrul III al anului 1969, sînt cuprinse 1121 de cărți, dintre care 241 au bibliografie ascunsă ; buletinul nr. 6/1969 al bibliografiei citate, seria *Articole din publicații periodice și seriale*, arată că, din 3391 articole înregistrate, 277 au bibliografie ascunsă.

Raportînd aceste date la numărul total al cărților, respectiv al articolelor înregistrate anual în Bibliografia națională, rezultă, cu oarecare aproximație, că peste 7000 de titluri de cărți și articole înregistrate sînt purtătoare de bibliografii ascunse.

O problemă deosebită pe care o ridică culegerea acestor bibliografii este aprecierea valorii lor intrinsece. Adică, nu orice lucrare la sfîrșitul căreia se enumără 2, 3, 5 referințe bibliografice, în cele mai multe cazuri citate de autor ca puncte de plecare ale lucrării sale, reprezintă, neapărat, o sferă lărgită de documentare în raport cu lucrarea scrisă. O bibliografie ascunsă valoroasă este aceea a cărei consistență științifică și informațională depășește cantitatea de informații aduse de articolul sau de lucrarea pe lîngă care stă. Pe de altă parte, numărul referințelor înserate la finele lucrărilor

nu este întotdeauna edificator pentru valoarea informațională a bibliografiei. Sînt domenii noi, sau foarte noi în știință, care nu au în literatura lor decît puține scrieri. Lucrările ce apar în aceste domenii nu au decît bibliografii foarte reduse ca număr de referințe, dar foarte valoroase în conținut.

De aceea stabilirea unui criteriu cantitativ în alegerea bibliografiilor ascunse este recomandabil numai în sensul aplicării lui foarte atente, judicioase, și de loc în mod mecanic, pentru a putea asigura spiritul științific al unei astfel de culegeri.

Unele bibliografii de bibliografii apărute în străinătate folosesc în alegerea bibliografiilor ascunse criteriul cantitativ ; stabilind un număr minim de referințe prezente la fiecare lucrare.

Pentru a vă da o imagine, despre proporțiile ce ar ocupa diferitele bibliografii ascunse împărțite după criteriul cantitativ al numărului de referințe, în bibliografia noastră națională, totalul de 277 de fișe din buletinul de presă nr. 6 din 1969 s-ar împărți astfel :

120 — titluri care au pînă la 10 referințe bibliografice

111 — titluri care au între 11—25 referințe bibliografice

31 — titluri care au între 26—50 referințe bibliografice

9 — titluri care au între 50—100 referințe bibliografice

6 — titluri care au peste 100 — referințe bibliografice

Desigur că alegerea acestui criteriu cantitativ pentru selecția bibliografiilor ascunse rămîne o chestiune la aprecierea organizatorilor bibliografiilor de bibliografii.

O altă categorie de bibliografii de care trebuie să se țină seamă sînt cele care apar sub forma unor *articole bibliografice*, publicate în diferite periodice.

Aceste articole pot fi : a) *bibliografii propriu-zise* pe teme diferite ; b) *sumare* (sau cuprinsuri) ale revistelor (acestea apar uneori și detașate de periodical respectiv) ; c) *rubrici bibliografice* permanente sau intîmplătoare care pot să cuprindă : liste de publicații noi, liste de traduceri, scurte bibliografii pe o temă oarecare.

Articolele bibliografice formează categoria cea mai convenabilă multor centre documentare, instituții și întreprinderi.

Cele mai multe reviste românești au o tradiție în ceea ce privește publicarea sumarelor anuale, iar rubricile bibliografice sînt în epoca lor de glorie ; menționăm ca reprezentante permanente : *Dicționa-*

UNIVERSITATEA ȘI BIBLIOTECA

rul de istorie literară contemporană, publicat de revista *Luceafărul*; *Bibliografia lingvistică* din revista *Limba română*, sau rubrica de bibliografie publicată de revista *Revue roumaine d'histoire* etc.

Pe lângă cele de mai sus, în revistele noastre sînt inserate uneori rubrici de bibliografii publicate cu ocazia marilor aniversări culturale.

Acestea ar fi principalele categorii ale materialelor bibliografice care ar putea constitui o bibliografie de bibliografii.

Pornind de la experiența internațională, așezarea lor într-o lucrare unitară se poate face în mai multe feluri: 1) după conținutul tematic, fără să se țină seama de categoriile de bibliografii; 2) tot tematic, dar separîndu-le din punct de vedere al formei, în două părți distincte; a) cărți, articole, bibliografii ascunse, rubrici bibliografice; b) periodice bibliografice, ambele părți ordonîndu-se după sistemul Clasificării Zecimale Universale; 3) prin separarea completă, din totalul materialelor, a bibliografiilor ascunse, constituind astfel o parte sau chiar un volum independent; 4) se mai pot ordona materialele bibliografice în două părți care să le grupeze: a) după formă și b) după conținut.

Descrierea bibliografică, forma cea mai des întrebuițată în mai toate bibliografiile de bibliografii străine, este sumară: autor, titlu, subtitlu, date editoriale, număr de pagini — pentru cărți. La perioade se menționează în plus periodicitatea, iar în cazul rubricilor bibliografice, titlul sub care apare rubrica, cu observația [rubrică], în paranteze drepte, dîndu-se numele și numărul periodicului în care apare.

În cazul articolelor bibliografice, descrierea menționează și paginile între care poate fi găsit articolul.

La bibliografiile ascunse este necesară specificarea locului unde se află bibliografia.

Ar fi de dorit ca lucrarea să înceapă cu o prefață în principalele limbi străine, fapt care ar spori accesibilitatea ei și în afara granițelor țării, și să se încheie cu o listă a periodicelor despuiate și un indice alfabetic de materii.

Experiența internațională în acest domeniu ne arată că modalitățile de întocmire a unei bibliografii de bibliografii sînt mai multe. Alegerea celei mai bune și mai adecvate pentru țara noastră este o dorință spre a cărei împlinire năzuim și noi.

Elena IORDACHE
bibliograf principal B.C.S.

Aflată „în statunascendă”, ca orice acțiune supusă experimentului, universitatea satească se bucură de citva timp de atenția forurilor culturale din mai multe județe ale țării (Bacău, Neamț, Prahova, etc.). Fenomenul cunoaște, după dibuirile inerente începutului, o extensiune destul de rapidă, pe de o parte, iar pe de alta — un proces de adîncire și perfecționare. El marchează așezarea operei de educație a adulților de la sate pe un fundament de permanență și de sistematizare în difuzarea cunoștințelor, pe care nu-l poate oferi în nici un caz succesiunea sporadică, mai mult sau mai puțin întîmplătoare, a unor „manifestări cultural-artistice” lipsite de un obiectiv mai larg. Prin însăși evoluția lor, universitățile satești îndeamnă la reconsiderarea — în conținut și în metodologie — a altor compartimente ale acțiunii culturale pentru adulți, menite să concure la reușita experimentului și să tragă ele însele foloase de pe urma lui. În acest sens, biblioteca comunală primește, în mod firesc, din partea tinerei instituții numeroase solicitări, de natură să reprezinte un aport, dar și un mijloc de perfecționare a însăși activității cu cartea. Experiența incipientă, dar mai ales gîndurile, proiectele pentru noul an al universităților satești o atestă.

Nici un studiu sistematic, nici o incursiune metodică în diferite domenii ale cunoașterii umane nu se pot lipsi de carte. Abordînd idei, noțiuni și cunoștințe din astronomie, biologie, medicină pedagogică, istorie, literatură etc., cursurile universităților satești reclamă o extindere a lecturii. Cum ne spunea prof. Sever Bodron, directorul căminului cultural, și *Tasica Prisecara*, bibliotecară, din comuna Luizi-Călugăra, județul Bacău, „universitatea satească scoate din rafturile bibliotecii comunale multe din cărțile încă necitite sau cu o slabă circulație”. Indemnul spre consolidarea cunoștințelor, spre studiul independent, spre cultivarea deprinderilor de muncă intelectuală reprezintă o serioasă contribuție de ordin formativ a universităților satești, a cărei întruchipare

SĂTEASCĂ COMUNALĂ

În practica vieții spirituale a cursanților depinde în mod esențial de capacitatea bibliotecii comunale de a acționa simultan și în același sens cu universitatea sătească. De aici și necesitatea ca resursele fondului de cărți existent să fie bine cunoscute și puse în valoare de către bibliotecar, pentru a servi optim acțiunii educaționale a universității sătești. Am putut citi recent planurile speciale ale bibliotecii comunale din comuna amintită pentru popularizarea (prin prezentări, recenzii, dezbateri, standuri anume organizate la prelegeri etc.) de acestor cărți aflate în fond care puteau constitui lectura sistematică a auditorilor cursurilor *Momente memorabile din istoria poporului român și Structura Universului*, desfășurate la universitatea sătească în anul 1969/1970. O altă listă, incluzându-le și pe acestea, dar cuprinzând și lucrări de specialitate, a fost întocmită din vreme și pusă la îndemâna lectorilor, care au lucrat de altminteri cot la cot cu bibliotecarul pentru definitivarea bibliografiilor. Același scop i-au slujit — aici ca și la Lipănești, — Prahova — colecțiile de ziare și reviste, articolele intrate în incidența tematicii cursurilor fiind extrase și folosite.

Desigur, situația fondului de cărți în diferite biblioteci comunale poate să nu fie ideală, pentru sprijinirea cursurilor inițiate de universitatea sătească. Pe viitor, în completarea colecțiilor, bibliotecile trebuie să aibă în vedere și acest aspect al activității bibliotecii. În bună parte, imprumutul interbibliotecar poate suplini aceste lipsuri.

Dar stabilirea bibliografiilor și răspândirea cărților incluse în ele nu reprezintă tot ceea ce poate da în această privință biblioteca comună. Auditoriul unui curs al universității sătești este un cititor de un tip deosebit. El face parte indeobște dintr-un grup mai evoluat spiritual al populației locale; este deci prototipul cititorului de mîine al satelor, a cărui lectură nu mai este suma improvizărilor de moment, a atracțiilor întâmplătoare ale raftului... Lectura lui se orientează după

liniile de forță ale tematicii urmărite. Interesul său — măcar în formare — pentru studiul organizat trebuie să-l găsească pe bibliotecar la post. Am cercetat fișele unor cursanți ai universității sătești. Din păcate, ele nu oglindesc totdeauna vizibile mutații în cantitatea și structura lecturii. Reieșea apoi limpede, din celelalte fapte ale documentării noastre, că bibliotecarii respectivi nu sesizează faptul că cei 60, 100 sau 300 de auditori dintr-o comună înscrisi la universitatea sătească și care optaseră pentru inițierea lor sistematică într-un domeniu oarecare al științei, artei sau politicii constituiau mediul uman cel mai propice pentru organizarea unei lecturi evaluate. Există însă și cazuri fericite, în care, acționînd în deplină colaborare cu conducerea căminului, a universității sătești, cu autorii prelegerilor, bibliotecarii au reușit să determine o evoluție superioară a lecturii multor locuitori ai satelor. Discuțiile directe cu cititorii, recomandarea convingătoare a unor titluri de către lectori chiar pe parcursul prelegerii, organizarea unor dezbateri pe marginea cărților recomandate, la scurt interval după sau în aceeași zi cu susținerea lecției (dezbateri incluse uneori chiar imediat după încheierea acestora), au fost, în comune ca Podenii Noi, județul Prahova, Zănești, județul Neamț, Luizi-Călugăra, județul Bacău, momente pozitive ale prezenței bibliotecarilor în miezul fenomenului cultural inedit denumit universitatea sătească.

Pe măsura acumulării experienței, reies și alte posibilități ale contribuției bibliotecilor. În cele mai multe părți, paralel cu procesul instructiv-educativ și în vederea fundamentării lui științifice, se desfășoară fie și sumare investigații (anchete cu chestionar, sondaje de opinie etc.) menite să urmărească eficiența cursurilor și să detecteze noi cerințe și opțiuni pentru deschiderea unor cursuri. Biblioteca comună și colectivul obștesc care-l ajută sînt participanți firești la asemenea cercetări, el avînd contacte zilnice cu o parte a populației, de diverse vârste, profesii, grade de cultură. Pe de altă parte, însăși desfășurarea „spontană” a lecturii la nivelul fiecărei biblioteci comunale oferă indicii prețioase privind starea și perspectivele aspirațiilor de cultură într-o localitate sau alta și, în consecință, șansele reușitei unui demers educațional de seriozitate și răspundere aceluia pe care-l reprezintă o universitate sătească. Toate acestea pretînd o muncă de studiu

și cercetare care-l situează pe bibliotecar mult deasupra unui simplu intermediar între carte și cititor. Apar și pe această cale cerințe superioare, care țin de un „dispecerat” conștient, responsabil și bine motivat al lecturii.

Sînt deci destule elemente pentru ca să ne gîndim la schimbările pe care le aduce apariția universității sîtești în profilul muncii cu cartea și al bibliotecarului însuși. Solicitățile venite din partea noii instituții a culturii satului și care decurg din constituirea unui nou tip de cititor — cursantul — și a unui nou tip de partener de muncă — lectorul de universitate sîtească — pun în fața bibliotecarului exigențe spirituale neobișnuite. Una dintre ele se poate referi la orizontul său de cultură, la structura propriei sale lecturi, în care sociologia, pedagogia, psihologia, literatura de informare, publicațiile de metodologie culturală să pună într-o lumină clară orientările muncii sale practice. Pe această temelie se poate așeza, mai convingătoare și mai specializată decît pînă acum, acțiunea de îndrumare a lecturii cursanților, de valorificare superioară a fondului de cărți. Fără a-i suplini pe lectori în disciplinele pentru care aceștia sînt pregătiți, bibliotecarul îi poate însă ajuta la documentarea cu cît mai puține fisuri asupra temelor ce urmează să fie tratate la cursuri, inclusiv prin crearea unui cadru civilizat de studiu pentru lectori (la Luizi-Călugăra biblioteca le oferă, în imediata vecinătate a depozitului de cărți, o cameră anume amenajată în acest

scop). Să adăugăm că, potrivit instrucțiunilor elaborate în comun de C.S.C.A., Consiliul Central al U.G.S.R. și C.C. al U.T.C. și pe baza cărora se organizează, începînd din anul de studiu 1970—1971, activitatea universităților populare: „În cazul universităților populare din mediul rural problemele organizatorice vor fi rezolvate de bibliotecarul comunal”. Or, aceasta implică mai mult decît sprijinirea prin carte: o inițiere a bibliotecarului în principiile și în amănuntele unui proces educațional atît de complex.

Cu cît universitățile sîtești capătă mai multă personalitate, își înmulțesc și își diversifică cursurile, cuprind un număr mai mare de auditori, antrenează un număr mai mare de lectori din rîndurile intelectualității sîtești, nevoia schimbului de experiență devine mereu mai acută. Întîlnirile cu caracter metodologic, interesistența la lecții, cursurile scurte ținute la reședințele județelor, vizitele la universități populare din mari centre culturale ale țării, trimiterea de bibliografii cu profil metodologic, înlesnirea accesului la o documentație superioară în problemele educației adulților trebuie să cuprindă de aici înainte nu numai pe lectori, pe responsabili cursurilor sau pe directorii căminelor culturale, ci și pe bibliotecari. Bibliotecile municipale sînt, credem, chemate să-și constituie o preocupare distinctă din sprijinirea bibliotecilor și a bibliotecarilor în legătură cu aportul pe care-l așteaptă din partea acestora universitățile sîtești.

Teodor GHEORGHIU

Colecțiile speciale ale Bibliotecii Centrale de Stat

Colecțiile speciale ale Bibliotecii Centrale de Stat s-au constituit din necesitatea firească a unei biblioteci naționale de a strânge, păstra și valorifica bogățiile culturale naționale și universale.

Cele câteva biblioteci mari care s-au contopit în Biblioteca Centrală de Stat conțineau valoroase fonduri de manuscrise, cărți rare și alte colecții speciale cu profil determinat. Numărul acestora a crescut apoi prin numeroase achiziții. Când s-a ivit ocazia, am căutat să achiziționăm colecții constituite, cum au fost, de pildă, colecția de cărți rare a eruditului bibliofil C. Karadja, biblioteca filologului Sextil Pușcariu și cea a lui Valeriu Braniște, colecția de manuscrise și stampe a lui O. Beu etc. Întotdeauna, la achiziționarea pieselor izolate le-am avut în vedere, în primul rând, pe acelea care întregeau colecțiile existente. Azi, numărul pieselor care formează colecțiile speciale se ridică la circa 300 000 — manuscrise, documente, corespondență, desene originale, fotocopii, albume de artă, foi volante, hărți, atlase și globuri geografice.

Locul de frunte îl ocupă manuscrisele și corespondența. Amintim, de exemplu, câteva manuscrise românești din secolele XVII—XIX: *A celui întru sfinți părintelui nostru Maxim Mărturisitorul patru sute de capete pentru dragoste*, completat cu *Stihuri de jumatate iamb către al său suflet ale sfântului Grigore Bogoslovul*, manuscris remarcabil prin caligrafia în două culori și forma de ordonare a textului, care vădește priceperea unui om de carte; *Pomelnicul cel mare al m[ă]năstirii Cozia*, început în Rusia, în secolul al XVIII-lea, scris în limbile slavonă și română cu cerneală roșie și împodobit cu gravuri de Zaharia Solomonov; *Letopisețul Țării Românești*, copiat la București, în 1769, de Ștefan, logofătul lui Constantin Crețulescu, mare vornic; mai multe variante ale cărților populare *Alexandria* și *Varlaam și Ioasaj*; *Calendar giornitrecesc*, copiat de Profirie monahul, la Bisericani, în anul 1809, bogat

împodobit cu desene de inspirație folclorică, în mai multe culori; o copie manuscrisă, făcută în Ardeal, a lucrării lui Dimitrie Cantemir, *Divanul sau Gilceava înțeleptului cu lumea*, cu mai multe desene de mină; manuscrisul lucrării doctorului C. Caracas, *Poemata medica* (Viena, 1795); *Numa Pompilie al doilea crai al Rimului*, de Florian, tradusă de Al. Pelimon și copiată, cu chelutala lui Iordache Darie biv vel paharnic, de Alexandru Athanasie, diac din Tîrgul Piatra, la 1794; *Geneologia Cantacuzinilor* și multe altele cu subiect istoric și literar.

Iată și câteva manuscrise ale lucrărilor marilor noștri scriitori: traducerea românească a lucrării lui M. Kogălniceanu, *Istoria Dației*; mici lucrări, mai puțin cunoscute, ale lui V. Alecsandri; *Pseudo-Kinegetikos*, de Al. Odobescu, manuscris complet, pe hîrtie cu monograma autorului, însoțit de deversarea autografă către C. Cornescu, devenită prefața volumului; lucrări de invenție ale lui Titu Maiorescu, *Incerări literare* (Viena, 1865) și *Incerările științifice din anii 1858—1859*, precum și o mare parte din *Jurnalul* scriitorului; multe din manuscrisele lui Duiliu Zamfirescu — ultimele 3 romane, din cele 5 publicate, ale ciclului Comăneștilor și începutul celui de al 6-lea, precum și numeroase bucăți inedite, de versuri și proză. Seria este continuată de fondul de manuscrise ale scriitorilor secolului al XX-lea: O. Goga — între altele, manuscrisul piesei *Domnul notar*, compus din 3 caiete (textul definitiv și variante — planul piesei, forme preliminare și schițe de decor creionate de autor); L. Rebreanu — fragmente din lucrările sale și o piesă inedită; T. Arghezi — tablete ori articole; M. Sadoveanu — articole; G. Galaction — articole și prima parte a romanului *La răsăpintie de veacuri*; Ionel Teodoreanu — versuri mai puțin cunoscute; G. Călinescu — *Enigma Otiliei*; I. Pilat, V. Voiculescu ș.a.

ПЛАННАМЪ • ПОМЪЗВАШЕ ЕГО МАСЛОМЪ ВЪ
 НАМЪГНЕ • НМАТВА ВЪРЪ СПЕТЕ БОЛЕ
 ШАГО • НВЪЗДВНГНЕТЪ ЕГО ГЪ • НАШЕ ГРЪ
 ХЪ БЖДЕТЬ СЪВОРНАБЪ, СЪПЪСТНТЕ СЪМУ •
 НСПОВЪДАТЕ ОУВО ДРАГЪ ДРАГЪ СЪГРЕШЕ
 НІА • НМОАНТЕСЪ ДРАГЪ ЗАДРАГЪ МКОДА
 НЦЪА БЪТЕ • МНОГО МОЖЕТЕ МЛТВА ПРА
 ВНАГО ПРАТЪШЬ СТЕ ОУЕМА ♦ ♦ ♦ ♦

АІА ЧАКЪ БЪ ПОДОБО СТРА
 СТЕНА НАМЕ • НМАТВОМЪ
 ПОМОАНОСЪ БЕВИНА ДЪА •
 ННЕ ОДЪАД ПОЗЕМНА БЪ
 ТА ТРИ НМЦЪ ШЕТЕ • НПА
 КЪ ПОМОАНОСЪ, ННЕБО ДЪ
 ЖДЪ ДАСТЪ • НЗЕМАТЪ ПРО
 СЪМБЕ ПЛОДЪ СВОИ • БРАТІЕ • АЩЕ КТЪ
 БЪВАСЪ ЗБЛАДАНТЬ ШНСТНЫ • НОБРА
 ТИТЬ КТЪ ЕГЪ, ДАВЪСЪТЪ МКО ОБРАЩЕ
 Н ГРЕШНАКА СЪЗБЛАЖДЕНІА ПЛЪТН ЕГО,
 СПЕТЕ ДША СЪСМЪРБТН • НПОКРНЕТЪ
 МНІА СТВЪГРЪДЪВЪ ♦ ♦ ♦ ♦
 КОНЕЦЪ НАІВЪ ♦ ♦ ♦ ♦

Fig. 2

Dintre memoriile cu conținut istoric-social, notăm cele 7 caiete conținând jurnalul doctorului C. Istrati, cele 2 caiete cu memoriile colonelului E. Cantilli, în mare parte referitoare la războiul de independență, o parte din jurnalul Mariei Rosetti și altele.

Corespondența scriitorilor, a oamenilor politici și a oamenilor de știință constituie aproximativ o treime din întregul fond al colecțiilor speciale. Un grup important al acestei corespondențe îl formează aceea provenită de la conducătorii revoluției de la 1848 — N. Bălcescu, frații Golescu, C. A. Rosetti, I. și D. Brătianu, Th. Aman, Grădișteanu, pictorul Rosenthal, pictorul Iscovescu ș. a. Această corespondență, care începe în preajma revoluției, continuă și în timpul emigrației și ne permite să reconstituim imaginea complexă a frământărilor și a luptei acestor înaintași, înflăcărati patrioți, pentru câștigarea simpatiei publice apusene în sprijinul îndeplinirii idealurilor lor politice: unirea principatelor și câștigarea independenței de stat. Corespondența lor este completată cu aceea a îndeplintorilor Unirii: M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, C. Negri, Al. I. Cuza.

În fondurile bibliotecii, corespondența scriitorilor noștri, este mai consistent reprezentată de aceea a lui D. Bolintineanu, V. Alecsandri, I. Negruzzi, G. Coșbuc, O. Goga, B. Delavrancea, E. Gîrleanu, I. Slavici, M. Dragomirescu, L. Rebreanu, Panait Mușoiu. Un interes deosebit prezintă corespondența oamenilor de știință români, ca, de pildă, D. Xenopol, dr. C. Istrati, dr. C. Levaditi, Traian Vuia. Importantă pentru cunoașterea activității culturale și artistice dintre cele două războaie este corespondența scriitorului N. Condiescu cu scriitori, artiști sau oameni de cultură din acea vreme.

Un grup aparte în cadrul colecțiilor speciale ale Bibliotecii Centrale de Stat îl formează manuscrisele muzicale vechi și noi și corespondența diferiților muzicieni. Pe lângă vechi manuscrise de muzică liturgică bizantină, relevăm existența

Fig. 1

Pagină din *Apostolul* tipărit de D. Liubavici (Tîrgoviște, 1547).

Fig. 2

Biblia de la București (1688). Pagina de titlu

unui antifonar din secolul al XV-lea, cu frumoase ornamentații, manuscrisul original al lucrării *Missa coelensis*, de J. Haydn etc.

Cărțile vechi și rare sînt constituite în 3 grupe mari: cărți românești vechi (pînă la 1830) și bibliofilia românească; incunabule și cărți străine vechi, din secolul al XVI-lea, și bibliofilia străină din secolul al XVII-lea pînă azi; grupul daco-roman, format din carte străină referitoare la țările românești.

Dintre cărțile vechi românești, aflate în peste 1700 de exemplare, consemnăm: prima carte tipărită în țara noastră, *Liturghierul* lui Macarie (Tîrgoviște, 1508), într-un exemplar foarte bine conservat; *Apostolul* tipărit de D. Liubavici, la Tîrgoviște, în 1547, singurul exemplar existent în țara noastră; tipărituri coresiene; multe alte tipărituri vechi românești importante și 18 titluri necunoscute alcătuitoarelor *Bibliografiei românești vechi*. Mare parte a acestora sînt volume deosebit de bine păstrate și cu legături de epocă. Semnalăm, de pildă: *Indreptarea legii* (Tîrgoviște, 1652), în legătură de piele cu ornamente de epocă, „lucrate de popa Mihail în Iași”; *Biblia* lui Serban Cantacuzino (București, 1688), într-o foarte frumoasă legătură, bine conservată; *Evangelhia* de la București (1750), ferecată în argint. Cartea bibliofilia românească este reprezentată prin ediții princeps ale clasicii literaturii noastre, ediții definitive, exemplare bibliofile, exemplare cu dedicații și autografe, cu legături de mină executate în țara noastră etc.

Colecția noastră de incunabule este a IV-a în țară ca număr — 113 exemplare — și cuprinde lucrări deosebit de valoroase. Posedăm, de exemplu, un exemplar unic în lume — relatarea faptelor lui Vlad Tepeș, lucrare apărută la Nürenberg, în 1499, cu o xilografură înfățișîndu-l pe voievod stînd la masă înconjurat de prizonieri turci trași în țepă. Mai notăm: *Decretele lui Bonifaciu*, tipărit la Maienza, în tipografia lui P. Schoefer, asociatul lui Gutenberg: *Les livres de Politique et oconomique d'Aristote*, tradus în limba franceză de Nicolas Oresme, la cererea lui Carol V, și tipărit în Paris de A. Verard, în 1499; tipărituri aldine, incunabule cu xilografuri și altele.

Fig. 3

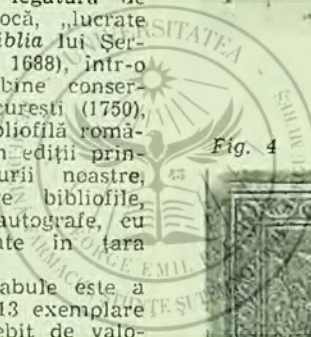

Fig. 4

Fig. 3

Scrisoare a lui N. Bălcescu (Paris, 1847).

Fig. 4

Coperta primei ediții a poeziilor lui M. Eminescu (București, Sococ, 1864).

Din secolele următoare avem numeroase tipăriuri din cele mai renumite tipografii: Aldus Manutius, R. Étienne, A. Verard, Tielman-Kerver, G. Giolitto, Elzevir etc. Colecția de cărți cu legături artistice este bogată și cuprinde lucrări remarcabile. O expoziție de cărți cu legături artistice, organizată în sediul bibliotecii cu 2 ani în urmă, s-a bucurat de mare succes în rindurile vizitatorilor și cititorilor noștri.

Colecțiile speciale ale Bibliotecii Centrale de Stat sînt întregite de un bogat fond de stampe, de desene originale și de albume de artă. Stampele, însumînd cîteva mii de piese, cuprind tot ce am putut găsi mai reprezentativ pentru ilustrarea trecutului nostru. Se află aici planșe și albume întregi reprezentînd aspecte din țările românești în diferite epoci. Un grup mare îl constituie colecția de gravuri referitoare la răscoala condusă de Horia, Cloșca și Crișan, provenită de la colecționarul O. Beu. Gravura este reprezentată mai ales printr-o colecție de stampe japoneze ale marilor maeștri: Katsushika Hokusai, Kitegowa Utamaro, Utagawa Hiroshige, Utagawa Kuniyoshi. Dintre artiștii români prezenți cu desene originale îi amintim pe G. Pătrașcu, Th. Palady, Ștefan Popescu, Drăgulescu, Iser, Fr. Șirato, Magdalena Rădulescu, O. Angheluță.

În încheierea succintei prezentări a colecțiilor noastre speciale trebuie să mai notăm și colecția cartografică, alcătuită din aproape 4000 de hărți, atlase, globuri, începînd cu hărți din secolul al XVI-lea pînă azi. Și în această privință, am fost preocupați în primul rînd de alegerea hărților care se referă la geografia ori la istoria patriei noastre. Nu am neglijat însă nici pe cele străine, mai ales atunci cînd reprezentau piese remarcabile. Cîteva globuri pămîntești, dintre ele cele mai vechi fiind din secolul al XVII-lea, întregesc fondul cartografic.

De la înființarea Bibliotecii Centrale de Stat pînă astăzi, aceste materiale au fost constituite în colecții, au fost inventariate și — în parte — catalogate. Lucrările de început realizate pînă acum vor servi ca punct de plecare pentru ca în anii următori să elaborăm cataloage științifice tipărite ale fondului colecțiilor speciale.

Colecțiile noastre, astăzi bine cunoscute, sînt consultate cu asiduitate de specialiști din țară și din străinătate fiind astfel valorificate din ce în ce mai mult ca documente valoroase, purtătoare ale unei deosebit de importante informații științifice.

Viorica SECARESCU
paleograf principal

Publicul Bibliotecii centrale universitare din București

Contribuția unei instituții de cultură, mai ales a unei biblioteci, la împlinirea marilor deziderate individuale și sociale rămîne greu de sesizat în toată complexitatea ei, chiar și atunci cînd timpul dă continuitate și sens acțiunii, îmbogățind rubricile de cifre ale rapoartelor. Exactitatea statisticilor și a reperelor activității culturale oricît de riguroasă, nu ascunde imponderabilul și particularul pe care îl cuprinde în finalitatea sa procesul de lectură și studiu. Aici, ca peste tot, cantitatea nu poate fi despărțită de calitate, iar aceasta din urmă trebuie înregistrată prin raportare la dimensiuni mari, sociale, la sensul și problemele epocii. Dar, în ultimă instanță, elementul de analiză cel mai important pentru a determina locul și valoarea activității unei biblioteci îl constituie publicul ei. Oricît de divers în realizările sale finale pe plan individual și social, publicul unei biblioteci permite desprinderea unor concluzii generalizatoare cu privire la modul în care s-a dezvoltat colecția, particularitățile ei, modalitățile de reflectare a acesteia în instrumentele de informare, adaptarea la ritmul și direcțiile solicitării.

La cei 75 de ani de existență (pe care îi împlinește în acest an). Biblioteca centrală universitară București este, sub raportul solicitării, cea mai activă bibliotecă din Capitală. Deși vîrsta instituției nu este impresionantă în comparație cu aceea a unor biblioteci similare din străinătate și este mai mică decît a altor biblioteci universitare din țară, colecțiile sale depășesc, prin mărime și prin importanță, locul pe care le așază vechimea actelor oficiale. Deschisă la sfîrșitul secolului trecut, într-un București în plină efervescență universitară dar lipsit de o necesară bază documentară pentru studiu, accesibilă masei de studenți, Biblioteca Fundației universitare se impune de la început nu atît prin bogăția colecțiilor, cit

prin buna organizare și condițiile deosebite de lectură pe care le oferă. Condusă de o echipă selectă de bibliotecari, oameni de carte, care știu să adune cu sîrg și să crearnă bine publicațiile cu care o înzestrea, biblioteca își dublează în patru ani cele 3400 de volume cu care se înființase, pentru ca în douăzeci de ani să le sporească de aproape douăzeci de ori. Treptat, interesul pentru colecțiile Fundației devine general, frecvența cititorilor crescînd de la 10 000, la sfîrșitul anului inaugural (1895), la aproape 49 000, în cel de-al patrulea an de funcționare. Studenții, care boicotaseră la început biblioteca din rațiuni politice, devin curînd interesați în propășirea ei, fac propuneri pentru achiziționarea unor lucrări, se interesează de mersul instituției. Un regulament mai flexibil decît aiurea introduce biblioteca într-o sferă mai largă de interes, deschizînd porțile, încă din primii ani, tuturor categoriilor de cititori (Regulamentul de funcționare din 13 martie 1914, art. 12). Așa se face că pe băncile ei au stat nu numai studenții, dintre care mulți au devenit apoi personalități proeminente ale științei și culturii românești, ci și personalități deja formate, care găseau în colecțiile bibliotecii lucrările necesare unor studii aprofundate. Arhiva instituției păstrează, între altele, cereri de acordare a permiselor de lectură semnate de Matei Caragiale, care dorea să-și completeze „studiile istorice și heraldice”, Gala Galaction, Eugen Lovinescu, Traian Lalescu, Vasile Pirvan și alții.

La trei sferturi de veac de la înființare, biblioteca de azi este rezultatul unor permanente prefaceri și dezvoltări, care au păstrat-o în aceeași zonă de larg interes științific. Transformată în Biblioteca centrală universitară în 1948, prin preluarea tuturor colecțiilor de publicații existente în cadrul Universității bucureștene și prin organizarea acestora într-un complex unitar de bibliotecă, ea a devenit oficial nu numai biblioteca celei mai mari universități a țării (care trăise peste 80 de ani fără un nucleu central de organizare a studiului), ci și biblioteca de informare generală a celui mai mare centru universitar al țării. Pentru a înțelege mai bine din cine este format publicul bibliotecii, este poate aici locul să subliniem condițiile speciale de funcționare ale unei bibliotecii centrale, într-un oraș cu o populație universitară foarte numeroasă și extrem de diversă.

În complexul de bibliotecă de învățămînt superior din București format din bibliotecă de institute și de facultăți destul de adînc specializate, colecțiile enciclopedice ale Bibliotecii centrale universitare rămîn cea mai importantă bază de informare generală, dacă se ține seama că Biblioteca Academiei nu este accesibilă

decît unui număr infim de studenți din ultimul an, iar Biblioteca Centrală de Stat, cealaltă mare colecție a capitalei este asaltată de solicitările unui public cititor de asemenea numeros, și foarte divers. Situată într-o zonă centrală a orașului, biblioteca este ușor accesibilă studenților din toate cartierele, iar orarul său de funcționare, cuprinzînd pînă la 15 ore pe zi, convine oricărei organizări a timpului de studiu. Adăugînd acestor considerații misiunea specială a unității de a asigura funcționarea unui cabinet de studiu pentru specialiștii în domeniul științelor sociale, caracterul amplu și dificil al relațiilor bibliotecii cu beneficiarii ei apare în toată complexitatea sa.

Evident, categoria cea mai numeroasă de beneficiari o constituie studenții. Dar ea este departe de a fi omogenă. Necesitățile lor diferă de la o specialitate la alta, de la un an de studii la altul. Problemele ridicate de lectura studenților sînt însă în primul rînd probleme de organizare. În general, biblioteca poate satisface solicitările acestor beneficiari în ceea ce privește conținutul lor, dar este pusă în dificultate în privința adaptării la ritmul și cantitatea solicitării. Absența unor spații corespunzătoare, care să permită o altă așezare a fondurilor la accesul liber, impune o mediere încă prea accentuată și, evident, administrativă, din partea bibliotecii în procesul lecturii.

Coalaltă categorie de beneficiari, cadrele didactice, cu alte interese de lectură, pune bibliotecii probleme de alt ordin, deși nici cele de organizare nu sînt de neglijat. Dificultățile cele mai mari sînt, în cazul acestei categorii, legate de conținutul lecturii. Specialiștii solicită lucrări valoroase, recente și cantitativ reprezentative pentru domeniul lor de activitate. Dar în condițiile unei universități cu peste 1 200 de cadre didactice dispersate în 12 facultăți, împlinirea unei asemenea cerințe presupune o selecție foarte riguroasă a achizițiilor și implicit o bună cunoaștere a dinamicii editoriale într-un mare număr de domenii.

Cea de a treia categorie de beneficiari, deși nu angajează prea mult biblioteca, are interese de lectură deosebit de felurite, fiind formată din cititori de toate specialitățile și de toate nivelurile, de la cercetători și specialiști de înaltă calificare din afara lumii universitare, pînă la autodidacți și pasionații unui domeniu.

Directiile și conținutul solicitărilor poartă amprenta acestei diversități. O analiză de adîncime ar trebui să pornească de la repere pe care actuala statistică de bibliotecă nu le cuprinde. Contradictorie, amănunțită și insuficientă în același timp, statistica activității cu citi-

torii, într-o mare bibliotecă, este departe de a reflecta multitudinea de interese ale beneficiarilor și dinamica satisfacerii lor. Dar, oricât de generale, unele concluzii se desprind totuși, mai ales din comparația cifrelor de activitate înregistrate în anumite perioade. În primul an de studii și, într-o măsură, și în cel de-al doilea, studenții acordă manualelor, cursurilor și lucrărilor din bibliografia obligatorie cea mai mare parte a timpului lor de lectură. Reflectând o anumită deprindere școlară, dar indicând în același timp și unele carențe ale învățământului universitar, această practică valorifică insuficient resursele documentare ale bibliotecii. Ea constituie însă o realitate, reflectată de altfel și în volumul achizițiilor acestei categorii de publicații, care oscilează anual între 15 la sută (11 300 de volume în 1964) și 18 la sută (15 527 de volume în 1969) din volumul total al intrărilor. Abia în anii mai mari de studii, lectura se intensifică, lucrările solicitate se încadrează într-o sferă mai largă, sint de mai adîncă specializare, în această perioadă posibilitățile bibliotecii fiind mai intens folosite. Studenții capătă deprinderea utilizării mai intense a lucrărilor de referință și a instrumentelor de informare create de bibliotecă. Creșterea procentului acestei categorii de publicații în totalul achizițiilor oglindește desigur și o realitate editorială, dar reflectă în același timp și o dezvoltare a spiritului de investigare și de orientare al studenților. În numai cinci ani, volumul de achiziții de publicații din grupa c.z.u. 0 a crescut aproape de trei ori, de la 1 021 de volume în 1964 la 2 843 de volume în 1969.

Lucrările în limbi străine constituie, de asemenea, o importantă direcție de solicitare în activitatea bibliotecii. În această privință, o analiză a lecturii indică o evoluție interesantă și contradictorie. Deși procentul de achiziționare a lucrărilor străine a fost și rămîne insuficient față de producția mondială, fenomen caracteristic azi pentru toate bibliotecile enciclopedice de la noi și din străinătate, gradul de utilizare de către studenți a publicațiilor străine din colecțiile bibliotecii este, dar mai ales a fost, destul de mic, în ciuda faptului că s-au achiziționat, în majoritatea cazurilor, publicații reprezentative. Cauza o constituie, după opinia noastră, cunoașterea insuficientă de către studenți a limbilor străine de mare circulație. În ultimii ani se înregistrează însă o creștere substanțială a solicitărilor pentru cartea străină, deși reafirmăm, aceasta circulația încă foarte puțin. Astfel, în limba engleză s-au citit 55 213 volume în 1964 (3,4 la sută din volumul lecturii) și 120 631 de volume în 1969 (5,3 la sută); în limba franceză, 74 489 volume în 1964 (4,7 la sută) și

150 436 volume în 1969 (8,6 la sută); în limba germană, 34 754 de volume în 1964 (2,2 la sută) și 41 549 de volume în 1969 (2,4 la sută).

Biblioteca s-a adaptat acestor direcții de solicitare, sporind considerabil în ultimii cinci ani numărul de publicații străine achiziționate, uneori chiar dublindu-l, cum este cazul, de pildă, pentru cele în limba engleză.

Indicele cel mai grăitor poate în analiza relațiilor bibliotecii cu cititorii îl constituie frecvența. Acesta arată ritmul și calendarul lecturii, pune în evidență modul în care, pe un plan mai larg, este distribuit timpul de lectură al studenților în funcție de un complex întreg de factori, între care trebuie menționați nu numai structura anului școlar și orarul cursurilor, ci și condițiile de viață ale studenților (distanță față de cămine, cantine etc.) și stilul de muncă intelectuală pe care și-l formează. Biblioteca a întreprins de curind un studiu asupra frecvenței, soldat cu un interesant proiect de adaptare a orarului bibliotecilor din întregul ansamblu B.C.U. și, implicit, cu măsuri de raționalizare a activității personalului bibliotecar care deservește sălile de lectură. Încă din primii ani de existență a Bibliotecii Fundației s-a constatat că perioada de frecvență maximă corespundea cu regularitate lunilor ianuarie, februarie și martie, luîndu-se în această perioadă măsuri de operativizare a circulației publicațiilor. În general, frecvența e legată azi de distribuția în cursul anului a perioadelor de examene; dar de la o facultate la alta intervin și alți factori care o condiționează (specificul facultății etc.). E de semnalat de asemenea relația dintre frecvență și volumul împrumutului la domiciliu. Numai corelarea acestor activități indică modul real în care biblioteca se face utilă beneficiarilor ei. În 1969 de pildă, procentul publicațiilor servite prin împrumut era de 23 la sută din totalul publicațiilor consultate. Favorizînd continuitatea studiului, împrumutul economisește timpul cititorilor și descongesează sălile de lectură ale bibliotecii.

Intensificarea împrumutului reprezintă pentru Biblioteca centrală universitară o modalitate eficientă de adaptare la condițiile încă nesatisfăcătoare de spațiu de care dispune. Analiza atentă și permanentă a frecvenței cititorilor, într-o bibliotecă în care numărul acestora a crescut de o sută de ori, de la 10 000 în 1895, la peste un milion în 1969 (1 011 910), permite o bună ascultare a pulsului lecturii și, implicit, adoptarea măsurilor corespunzătoare.

În general Biblioteca centrală universitară din București s-a străduit să păstreze și să dezvolte buna sa tradiție de or-

ganizare și de satisfacere a lecturii studenților. Numărul mare de cititori înscrși în fiecare an o confirmă. În 1969, biblioteca a eliberat 20 279 de permise individuale (față de 16 664, în 1964), ceea ce reprezintă peste 10 la sută din numărul de cititori înscrși în întreaga rețea universitară din România. În circulația colecțiilor s-au înregistrat de asemenea realizări remarcabile. În fiecare an, solicitările au fost mai numeroase, crescând în ultimii cinci ani de la 1 597 228 (1964), la 1 768 337 de volume consultate (1969). Este adevărat însă că indicele de circulație este doar cu puțin mai mare de 1, în ciuda acestui mare volum de solicitare. Aceasta se datorează caracterului documentar, de arhivă al unei mari părți a colecțiilor sale, B.C.U. făcând parte dintre cele cinci biblioteci ale țării cu funcție de depozit național. Pentru a întregi tabloul condițiilor pe care le oferă biblioteca cititorilor săi, trebuie amintit că la sfârșitul anului 1969 aceștia aveau la dispoziție o colecție care se cifra la 1 640 023 de volume (creștere anuală — 31 477 de volume) dispersată într-un sistem de 20 de unități bibliotecare la facultăți, institute anexe, cămine studențești, cu o capacitate de peste 2 000 de locuri de lectură.

În activitatea unei biblioteci, atitudinea față de beneficiari este determinantă pentru aprecierea realizărilor sale. Concepția potrivit căreia o bibliotecă științifică răspunde pasiv solicitărilor, fără a influența în nici un fel formularea lor, este azi de mult depășită. Adoptând o atitudine activă, de permanent dialog cu cititorii, Biblioteca centrală universitară intensifică activitățile care contribuie la mai buna valorificare a bogăției colecțiilor sale. Ar putea fi amintite în acest sens diversele măsuri care urmăresc îmbunătățirea sistemului de cataloage ca și întreaga activitate de informare desfășurată de bibliotecă. Perfectionarea relației dintre bibliotecă și publicul ei este strâns determinată de temele și conținutul instrumentelor de informare. Categoriile întregi de colecții au fost integrate util în circuitul zilnic (tezele de doctorat etc.) tocmai printr-o judicioasă orientare a activității de informare. Dar acestea sînt aspecte care necesită o analiză aprofundată pe care nu ne-o îngăduie rîndurile de acum. La cea de a 75-a aniversare Biblioteca centrală universitară București este o puternică bază de documentare pentru toate categoriile de beneficiari care o solicită, laborator de muncă intelectuală în care multe generații de studenți învață să devină specialiști și oameni de mîine.

Ion STOICA

Biblioteca Institutului pedagogic de 3 ani din Baia-Mare la începutul unui nou an universitar

Noul an universitar ne prilejuiește o dată cu pregătirile firești și inerentele proiecte și un bilanț al realizărilor obținute în anul precedent. Bilanțul este destul de bogat.

Anul universitar 1969—1970 a adus Bibliotecii Institutului pedagogic din Baia-Mare o „casă” nouă, mult mai spațioasă și mai funcțională decît cea anterioară: o suprafață de 272,75 m², cuprinzînd 7 încăperi și un culoar, amenajat ca sală a cataloagelor. (din păcate amplasate la nivele diferite: parter și etajul II).

Cunoscîndu-se din timp spațiul ce urma a fi afectat bibliotecii, s-a trecut, încă cu doi ani în urmă, la reorganizarea instituției după criterii mai raționale și mai eficiente, pentru a putea răspunde într-un mod cit mai satisfăcător necesităților de studiu ale studenților, precum și celor de informare și de documentare ale cadrelor didactice.

Într-o primă etapă s-a realizat recotarea pe formate a întregului fond, pînă atunci așezarea colecțiilor fiind făcută după un sistem sui-generis, greoi și nefuncțional (fondurile împărțite pe domenii marcate prin litere: MF = matematică-fizică, P = pedagogie, N = naturale etc.). Am optat pentru sistemul cotării pe formate, ca fiind cel mai avantajos în condițiile de spațiu de care dispunem, permițînd totodată regăsirea rapidă a publicațiilor, deci și reducerea timpului de servire și o mai limpede evidență gestionară. Reorganizarea fondurilor a devenit o necesitate absolută, determinată de creșterea vertiginoasă a colecțiilor noastre, al cărei ritm poate fi ușor dedus din compararea datelor cuprinse în tabelul alăturat.

Anul	Fond de publicații (cărți + periodice)	Valoare lei
1961	1 910	18 672,58
1966	46 834	625 114,57
1969	62 088	881 543,88

Biblioteca posedă un bogat fond de publicații periodice și seriale — în total 643 de titluri, din care 470 abonamente în curs (însumând peste 15 mii de volume).

Creșterea colecțiilor, la care ne-am referit, a avut în vedere o continuă adecvare cantitativă la necesitățile Institutului (cerințele procesului instructiv-educativ, număr de studenți și de cadre didactice). Ar fi cazul să deschidem o paranteză aici pentru a arăta că în anul universitar 1969—1970, numărul studenților Institutului pedagogic băimărean — principalii beneficiari ai serviciilor bibliotecii — s-a ridicat la 1 387, din care 657 la zi și 730 la fără frecvență.

Reorganizării fondurilor i-a urmat reorganizarea cataloagelor, în sensul completării, corectării și actualizării lor, alături de cele pentru public (alfabetic și sistematic), cât și a celor de serviciu (alfabetic și topografic). Pentru a ușura consultarea catalogului sistematic au fost alcătuite indexuri alfabetice, sub formă de liste, menite să-i ajute pe cititori în familiarizarea cu mecanismul catalogului și să le facă accesibile noțiunile simbolizate prin indicii de clasificare zecimală. Intenționăm ca în acest an să înlocuim aceste liste printr-un index alfabetic pe fișe, care să cuprindă toate noțiunile inserate în catalogul sistematic. În curs de elaborare avem și un îndrumar de uz intern privind metodologia consultării catalogului sistematic. Tot în anul trecut s-a organizat un fișier al noutăților, foarte util atât pentru informarea cititorilor, cât și pentru urmărirea fișelor tipărite de Biblioteca Centrală de Stat.

În prezent se lucrează la redactarea și organizarea unui catalog sistematic al fondului de carte străină și a unui catalog alfabetic al publicațiilor din fondul de împrumut.

Apariția revistei studențești băimărene Nord a prilejuit bibliotecii noastre inaugurarea unui ciclu de consultații adresate studenților. În cadrul unei rubrici permanente, „Inițiere în bibliotecă”, s-au publicat, număr de număr, indicații cu privire la modul de organizare și de funcționare a bibliotecii, asupra colecțiilor sale, a instrumentelor de informare etc.

Rezultatele tuturor acestor acțiuni s-au concretizat, la finele anului universitar trecut, într-o frecvență anuală de 39 418 cititori și de 63 537 de volume împrumutate. Frecvența în sălile de lectură (86 de locuri) a atins media zilnică de 200 de cititori. Această frecvență asiduă a sălilor de lectură se datorește în mod cert condițiilor bune de studiu pe care le oferă noul local, în anii precedenți lectura pe loc fiind un fenomen propriu doar perioadelor de sesiune.

Dacă anul universitar '69/'70 ar putea fi considerat „anul reorganizării bibliotecii”, pe cel actual l-am dori din plin „anul muncii cu cititorii”.

Considerăm ca pe un imperativ al noului mod de concepere a învățămîntului aportul bibliotecii la formarea la studenți a unor deprinderi temeinice de muncă intelectuală independentă. Un rol important în această privință îl joacă familiarizarea studenților cu consultarea surselor primare și secundare de informare. În cadrul tradiționalelor „zile deschise ale bibliotecii”, care marchează începutul fiecărui an universitar, sint prevăzute, pe lângă lecțiile referitoare la *Formele de deservire a cititorilor și îndatoririle cititorilor* (respectarea termenelor de împrumut și întreprinerea publicațiilor), și prelegeri și aplicații practice cu privire la *Informarea prin cataloage, Informarea curentă și exhaustivă prin sursele secundare de informare, Prezentarea fondului de referință etc.*

Lucrările de informare din colecțiile noastre au fost puse la dispoziția cititorilor în urma noii organizări a bibliotecii într-o sală aparte, profilată în acest scop.

În cadrul revistei studențești a fost inaugurat încă din nr. 2/1970 un ciclu de prezentări ale lucrărilor de informare secundară, grupate după specificul facultăților din cadrul Institutului, aria prezentărilor depășind-o pe aceea a lucrărilor de informare deținute de biblioteca noastră.

Pentru a oferi cititorilor noștri o informare cât mai completă cu privire la conținutul publicațiilor achiziționate, ușurându-le orientarea în fonduri, cu începere din acest an intenționăm să introducem pe fișele de catalog scurte adnotări.

Am prezentat câteva din proiectele noastre pentru noul an universitar, poate lipsite de spectaculos, dar menite a da activității noastre un conținut cât mai apropiat de cerințele învățămîntului modern.

Aurel MANEA

NOI PUNCTE DE VEDERE ÎN DEZVOLTAREA C. Z. U.

I.

Avalanșa de critici — venind fie din partea celor care eplică c.z.u., fie din tabăra celor care niciodată n-au lucrat practic cu tabelele ei — care s-a abătut în ultimul timp asupra celui mai răspândit sistem internațional de indexare a publicațiilor — clasificarea zecimală universală — este deosebit de semnificativă pentru dezvoltarea de viitor a sistemului. Această campanie a suscitat apariția a numeroase studii de analiză a avantajelor, și dezavantajelor prezentate de sistem, fiecare teoretician simțindu-se dator ca, pe lângă disecția făcută, să prezinte o serie de propuneri-panaceu. unele foarte radicale, mergând pînă la afirmarea necesității de a abandona definitiv tabelele și sistemul de simboluri („Pentru a-și îndeplini în mod convenabil rolul, c.z.u. ar avea nevoie de asemenea modificări încît ar trebui să fie aproape complet transformată” — susține Barbara Kyle, după ce mărturisește că practica c.z.u. îi este atît de familiară încît gîndește și-și clasează documentele personale în spiritul acestor tabele), altele mai caritabile, cerînd doar revizuirea unor indici, o încadrare mai fericită pentru anumite noțiuni, reformulări ale textelor la unele cifre.

Se încearcă peste tot o ieșire din impas și dilema este: trebuie abandonate cifrele tale-qualae ale c.z.u., pentru a recurge la o reîmpărțire profund diferită a științelor, păstrînd totuși caracterul zecimal care și-a vădit îndeajuns avantajele, sau trebuie operate schimbări de amănunt, ameliorări treptate, care vor duce, prin acumulare, la îndepărtarea inadvertențelor și ridicarea calitativă a sistemului?

Care este totuși substratul tuturor acestor critici, de ce, dovedindu-se atîția ani un instrument comod de manevrat în codificarea documentelor, astăzi c.z.u. pare atît de mult rămasă în urmă încît trebuie abandonată ca o pălărie demodată?

Pe bună dreptate s-a spus că dacă astăzi noi am ajuns să criticăm c.z.u., este tocmai datorită faptului că succesul ei în aplicare a provocat apariția unor

idei noi și a demonstrat în practică posibilitatea unei largi sistematizări a documentelor. Că c.z.u. nu este întotdeauna capabilă să asimileze aceste idei, este caracteristica pe care am vrea s-o examinăm în cele ce urmează.

Defectele sistemului sînt reversul calităților care, în trecut ca și în prezent, i-au asigurat reușita.

Cea mai importantă trăsătură a ei este astăzi *universalitatea în utilizare și în conținut*: ea prezintă, după formula bine-cunoscută, cunoștințe generale destinate unei utilizări internaționale. Acest caracter internațional însă, de-a lungul timpului, a generat unele neajunsuri.

În primul rînd, în traduceri în diferite limbi, textele care însoțesc indicii își găsesc, inevitabil, o interpretare diferită, mergînd pînă la schimbarea înțelesului propriu-zis sau pînă la inserarea aceleiași noțiuni în locuri diferite ale indexului alfabetic. Or, clasificatorul trebuie să cadă întotdeauna pe același indice, indiferent de limba pe care o folosește — aceasta este una din condițiile primordiale ale eficacității.

În ceea ce privește conținutul universal, în ultimul sfert de veac sfera cunoașterii umane a devenit nu numai mult mai vastă, dar și mult mai complexă. Orice lărgire a cunoașterii, orice domeniu nou lansat provoacă schimbări radicale în lanț în toate domeniile limitrofe. Dar c.z.u., prin sistemul ei destul de lent de introducere a noilor noțiuni — sistem pe care îl vom expune mai jos —, nu este capabilă să reflecte cu promptitudinea cerută de o documentare activă aceste prefaceri, și, pînă ce întreaga procedură de revizuire își împlinesc tot cursul, noțiunea respectivă se și perimează. De altfel, în această universalitate a cunoștințelor își cer cu insistență să reflectare adecvată și realitățile proprii unor anumite comunități, rezultate din caracteristici naționale sau dintr-un mod de gîndire propriu unei grupări etnice. Or, și în acest domeniu, c.z.u. a început să bată pasul pe loc și să nu mai fie capabilă să reflecte cu destulă suplețe particularul, naționalul în contextul universal. De altfel, încă de la creare — în forma lansată de Dewey acum aproape un secol — cifrele consfințesc o mare inegalitate în ceea ce privește reflectarea specificului național, dînd fără jenă prioritate realităților anglo-saxone în special și celor proprii Occidentului în general, rezervînd cifre total nesemnificative pentru caracteristicile proprii Asiei, Africii — pe vremea lui Dewey, mai puțin cunoscute, astăzi cotate ca valori de prim plan. O utilizare internațională ar trebui să impună acordarea unei importanțe

egale tuturor punctelor de vedere naționale sau, atunci când acest lucru se dovedește cu neputință de realizat, să se admită existența unor tabele paralele naționale sau a unor cifre rezervate tocmai acestui specific național.

O a doua trăsătură de bază a sistemului de clasificare de care ne ocupăm este notația zecimală. Așa cum subliniază un act fundamental în caracterizarea sistemului — *British Standard 1000 : 1943* — c.z.u. „este înțeleasă în mod universal și indicii ei sint utilizați în mod general în toate părțile lumii. Acești indici sint în număr infinit și sint dispuși de așa manieră, încît între doi indici oarecare este posibil să se intercaleze un număr infinit de indici noi, fără ca ordinea indicilor primari ai seriei să fie afectată... În practică și, pentru comoditatea uzagerilor, indicii nu ar trebui să comporte un număr de cifre superior celui pe care memoria îl poate reține și pe care îl putem ușor nota“.

Aceasta este teoria. Dar în practică era inevitabil ca o bază atît de strîmtă ca notația prin variațiile a numai zece cifre, „patul lui Procut al celor zece cifre“ cum atît de sugestiv îl denuște W. Boyd Rayward, ca și inegală repartizare a materiilor în cele zece clase (să mai amintim oare de clasa 6 *Științe tehnice, Inginerie*, în cadrul căreia clasificatorul găsește indici de 10—15 cifre ?), ca și dezvoltarea nebanuită a unor domenii pentru care au fost rezervați indici de amănunt fără nici o altă subîmpărțire (de exemplu 301.151 *Psihologie socială*), ca și necesitatea reflectării echitabile a unor valori naționale astăzi înțrate în circuitul mondial (de exemplu filozofiile și religiile Extremului Orient), fac ca noile tabele să conțină indici nepermis de lungi din punct de vedere mnemotehnic. Propuneri au existat pentru remedierea acestor neajunsuri : bazîndu-se pe faptul că în introducerea generală a lui *British Standard 1000 A : 1957* stă scris că „principiul zecimal poate fi aplicat la orice notație“, B. Kyle propune înlocuirea progresivă a cifrelor arabe cu literele alfabetului, ceea ce ar duce atît la o repartizare mai bună a materiilor, cît și la scurtarea indicilor. În acest sens, nici o hotărîre nu a fost încă luată.

Caracterul sintetic al c.z.u. — reflectarea generalului în particular, utilizarea indicilor auxiliari, ca și aplicarea relației între doi indici principali —, caracter care i-a asigurat în bună măsură supremația pe plan mondial, se dovedește astăzi o calitate pur teoretică. Majoritatea criticilor îndreptate astăzi împotriva c.z.u. se referă la lipsa de logică dovedită în împărțirea grupelor de cunoștințe în cele zece mari clase și în această privință

exemplele abundă, uneori confundîndu-se chiar cu parcurgerea tabelelor. Să luăm în considerație clasa 6 *Științe tehnice, Inginerie* : printre grupele ei întîlnim 61 *Medicină*, 63 *Agricultură*, 64 *Economie casnică*, 65 *Economie industrială* : din punct de vedere al caracterului sintetic — generalul în particular —, existența acestor grupe nu este justificată în cadrul clasei 6. Nu insistăm în exemple — acest defect al c.z.u. este deja bine cunoscut și analizat. De altfel, și sistemul de indici auxiliari generali sau speciali, ca și semnul de relație se dovedesc insuficiente pentru a reda complexele legături existente între științe, relațiile reciproce dintre diferite domenii.

Dar cel mai mare neajuns al c.z.u. rămîne — în special pentru lumea socialistă, dar și pentru restul lumii — unul de ordin ideologic : la baza sistemului stă o ideologie idealistă, uneori reacționară chiar, privită ca atare chiar și în țările occidentale, care nu permite, datorită cadrului neștiințific pe care-l creează, o încadrare echitabilă a ideologiilor și a realităților lumii contemporane. Această carență de ordin ideologic a fost simțită acut mai ales de beneficiarii din țările socialiste, care și-au creat tabele naționale, conținînd indici adaptați propriilor necesități, dar care prezintă dezavantajul că se depărtează de limbajul internațional oficial al c.z.u. Inechitatea existentă în încadrarea noțiunilor proprii lumii socialiste a devenit atît de evidentă, încît FID a luat măsuri concrete corespunzătoare : în anul 1959 s-a înființat Comisia FID/C3, formată din reprezentanți ai țărilor socialiste și reprezentanți ai altor țări, comisie despre a cărei activitate bogată vom vorbi la paragraful privind revizuirea clasei 3.

Împotriva acestor obiecții de conținut, Bradford lansează ideea că sistemul de clasificare nu este unul filozofic și că nu trebuie să acordăm importanță relației dintre subiecte : „Nu trebuie să uităm că scopul primordial al clasificării nu a fost să pună ordine în literatură sau în știință, ci să așeze toate documentele de așa manieră încît să poată fi regăsite cît mai repede cu putință și să dea posibilitate tuturor lucrătorilor să colaboreze în alcătuirea unui singur index al tuturor cunoștințelor, în care toate referințele la un subiect, oricît de neînsemnat, să se găsească într-un singur loc“.

În prezent, în materialele de specialitate s-a făcut un inventar complet al maldailor — după unii incurabile — de care suferă, în raport cu dezvoltarea științelor și cu progresul nebanuit al documentării, clasificarea zecimală universală. Să examinăm acum cadrul administrativ care asigură aducerea la zi a indicilor, în

conformitate cu nevoile uzagerilor și cu obiecțiile ridicate de ei.

C.Z.U. este administrată, modificată și difuzată prin publicații de către Federația Internațională de Documentare (FID) cu sediul la Haga, prin intermediul unor comitete specializate.

În *Proiectul noului program FID*, revizuit în ședința de la Moscova din 27 februarie 1970 a Comitetului de dezvoltare a programelor, difuzat în aprilie 1970 membrilor FID, printre obiectivele principale ale federației, este prevăzută și obligația „de a continua îmbunătățirea c.z.u. și de a dezvolta alte limbaje de regăsire a informației.” La capitolul „Bazele teoretice ale științei informării”, același proiect de program prevede elaborarea teoriei clasificării, iar la capitolul „Sisteme de regăsire a informației” se spune: „Pentru a folosi în mai mare măsură c.z.u. în serviciile de informare științifică și tehnică, este necesar: — să se urgenzeze și să se simplifice procedurile pentru revizuirea programelor c.z.u., pentru actualizarea tuturor claselor c.z.u. conform nivelului actual de cunoștințe; — să se asigure publicarea rapidă a programelor revizuite c.z.u., folosind calculatorul electronic și utilajul de fotoculegere; — să se elaboreze o metodologie unificată pentru indexare prin c.z.u., bazată pe posibilitatea folosirii c.z.u. în sistemul de informare automatizat; — să se elaboreze o metodologie pentru pregătirea, cu ajutorul calculatorului electronic, a indexurilor sistematice bazate pe notarea c.z.u.; — să se pregătească liste cu echivalențele între c.z.u. și tezaurele de descriptori.” Capitolul „Priorități” prevede la punctul 3 „îmbunătățirea ulterioară a c.z.u. și dezvoltarea altor limbaje proiectate de regăsire a documentației.”

„Autoritatea cea mai înaltă în dezvoltarea c.z.u.” este FID/C, C.Z.U. Comisia centrală de clasificare (FID/CCC), are obligația să utilizeze caracterul dinamic al sistemului pentru a-l adopta necesităților uzagerilor, menținând însă o anumită stabilitate necesară beneficiarilor actuali. FID/CCC este formată din membri din oficiu — redactorii edițiilor complete ale c.z.u. — și din membri cooptați pentru competența lor deosebită, din țări în care nu s-au publicat încă ediții complete. De asemenea, s-au constituit grupe speciale pentru examinarea unor probleme anumite, de exemplu: FID/CN, care se ocupă de principiile notației; FID/CCC-M, care examinează posibilitățile constituirii unui cod uniform de convertire a simbolurilor c.z.u. într-o formă pretabilă la mecanizare; FID/CR — comitetul de cercetare pentru clasificare. De asemenea, s-au format și comitete mixte de colaborare cu diferite organisme

internaționale de specialitate; amintim, cu titlu de exemplu, Comitetul internațional de clasificare pentru construcții (IBCC), ca și colaborarea dintre Biroul Internațional de documentare în căi ferate (BDC) cu comitetul FID/C 625.

De asemenea, există un număr mare de comitete de revizie a c.z.u., pe probleme care cer cu iminență o rezolvare adecvată. În acest sens, putem cita comitetele FID/C 2, 3, 35, 36, 4/8, 14, 54 + 66, 57/59, 61, 620.1, 620.2, 621.3, 621.7/9, 621.792, 625, 629, 629.11, 63, 637.1, 65, 669, 676, 677, 69/72 etc. Raportul secretarului general asupra activității FID pe anul 1968 specifică înființarea în anul 1968, a unor noi comitete: FID/C 64, cu sediul în Olanda, FID/C 655 Activități grafice, cu sediul în R. F. a Germaniei, FID/C 9 — (1/9) Geografie, istorie etc., cu sediul în R. F. a Germaniei. La începutul anului 1969 erau în curs de formare încă trei comitete: FID/C 51 Matematică, cu sediul în U.R.S.S., FID/C 62—1/9 Detalii tehnice, cu sediul în U.R.S.S., FID/C 629 + 656 Transporturi, cu sediul în Marea Britanie. Și pe plan național s-au format centre naționale specializate, lucrând în colaborare cu comitetele internaționale corespunzătoare. La începutul anului 1969, Secretariatul general FID a pregătit spre publicare versiunea în trei limbi a materialului *Revizuirea c.z.u. și proceduri de publicare* (FID 429); câteva ediții au apărut sub auspiciile FID/CCC, iar la întrunirea de la Wiesbaden din 14—15 mai 1970 această publicație a fost discutată de participanți.

Propuneri de modificări sau revizuirii ale c.z.u. poate face orice persoană, fie prin centrul național c.z.u. (acolo unde există), fie direct la Secretariatul general FID. Când există un comitet FID de specialitate, propunerea este trimisă acestuia. Propunerile primite sînt comunicate sub formă de Proiect pentru Nota-P; comitetul FID de specialitate trebuie să-și dea avizul asupra oportunității propunerilor în maximum 4 săptămîni de la primire, apoi acestea sînt trimise CCC, care trebuie să-și facă cunoscut avizul în alte 4 săptămîni. Proiectul poate fi respins, restituit autorului pentru modificări sau aprobat. După aprobare, propunerile sînt reunite de Secretariatul general FID în *Note-P* (Propuneri), pentru a fi supuse unei anchete publice pe lîngă abonații acestora. Obiecțiile trebuie să parvină secretariatului în termen de 6 luni, iar autorul inițial are datoria să răspundă acestor obiecții în termen de 8 săptămîni. În caz că timp de 6 luni nu se primesc nici un fel de observații, *Note-P* este definitiv aprobată și modificările devin parte integrantă a tabelelor c.z.u.

O primă serie de *Note-P* și-a început apariția la 1 octombrie 1931 și s-a încheiat la 30 iunie 1970 cu *P-999*; ea conținea: *Note-P* (propuneri), cu putere de aplicare după 6 luni, timp în care Secretariatul general poate primi obiecții, și *Note-PC* (corectări), care intră în vigoare la data apariției. De la 31 iulie 1970 a început o nouă serie de propuneri și corectări, notate *P-70-1*, *P-70-2...* etc., urmând ca cele care vor apare în anul 1971 să fie notate *P-71-1*, *P-71-2...* etc. Vor exista următoarele tipuri: *P* — propuneri; *PC* — corectări; *PE* — propuneri ale Secretariatului FID sau ale FID/CCC; *PI* — propuneri ale Comitetului internațional c.z.u.; *Palz* — propuneri naționale. Notele *P* sînt redactate într-una din limbile principale ale c.z.u. (engleză, germană, franceză). Pînă în momentul de față, numai ediția completă germană are posibilitatea de a introduce direct în tabele modificările operate pe parcurs; acest lucru se face prin retipărirea integrală a paginii sau a paginilor comportînd revizuire, sub forma unei publicații intitulată *DK — Mitteilungen* (Comunicări în c.z.u.).

Pe lângă acest sistem de vehiculare și aducere la cunoștință a modificărilor, FID publică bianual, în atenția uzagerilor c.z.u., publicația *Extensions and corrections to the UDC* (Extinderi și corectări la c.z.u.), care conține toate modificările, extinderile și rectificările aprobate în mod definitiv. Fiecare nr. 6 al acestei publicații termină o serie.

În *Introducerea generală* la publicația *British Standard 1000 A: 1957*, p. 7, am găsit definiția cadrului teoretic al modificărilor și revizuirilor c.z.u.: „Regula principală, în orice operație de revizuire a c.z.u., este că semnificația unui indice determinat poate fi extinsă sau restrînsă, dar nu complet modificată. Dacă un indice c.z.u. (cu subdiviziunile lui) este perimat, el poate fi „suprimat”, ceea ce înseamnă că utilizarea lui nu mai este autorizată pentru că o indexare mai proptică sau mai actuală a fost creată sub un alt indice, acesta din urmă cel mai adesea un indice „liber” (neutilizat încă). Indicii suprimați sîrșesc prin a deveni, la rîndul lor, „liberi” (în urma neutilizării) și ocuparea lor cu o semnificație complet diferită poate fi atunci autorizată, dar numai după o perioadă de 10 ani, considerată ca un minim necesar pentru a permite uzagerilor obișnuiți să-și revizuiască clasificările și să evite o confuzie prea frecventă între semnificații trecute și semnificații noi. Fără îndoială, această procedură încetinește revizuirea, dar este cea care provoacă totuși cele mai puține nemulțumiri, mai ales atunci cînd este aplicată cu prudență și suplete”.

Regula celor zece ani, categorică, și fără drept de excepție, încadrată în procedurile complicate și lente de administrare a revizuirilor c.z.u., încetinește mult, în momentul de față, procesul de actualizare a tabelelor. Mai ales în domeniile de cunoștințe care se extind mereu, documentariștii simt acut această ineficiență, această rămînere în urmă a indicilor. De altfel, există și o tendință oarecare a membrilor CCC care au publicat ediții definitive de a se opune unor schimbări radicale care ar dezavantaja pe vechii utilizatori ai c.z.u.; B. Kyle afirmă chiar că „dacă FID este decisă să păstreze și să dezvolte c.z.u., ea va avea nevoie de mai multă energie pentru a suprima obstacolele decit pentru a lua măsuri constructive”.

Altă serie de greutăți derivă din motive diametral opuse. Datorită faptului că foarte multe din cifrele inserate în tabelele c.z.u. au nemulțumit pe uzagerii de lungă durată, s-au ivit nenumărate tentative pe plan național sau chiar proprii unei instituții de a ameliora — în detaliu — sistemul. Prin acumulare, aceste modificări — vehiculate în schimbul de informații pe plan internațional — au creat o situație confuză, principiului și unității internaționale opunîndu-i-se practica tabelelor alcătuite după schema generală, dar conținînd multe modificări de amănunt.

Ca rezultat al discuțiilor purtate la sesiunea din august 1964, a fost alcătuit un plan de revizuire a c.z.u., la baza căruia stau următoarele principii:

— grija deosebită față de interesele clasificatorilor și păstrarea, pe cît posibil, a stabilității sistemului;

— revizuirea grupelor trebuie prevăzută numai în cazul în care subgrupele existente nu pot fi actualizate prin metodele obișnuite de revizuire ale c.z.u.;

— dacă noi subîmpărțiri s-au dovedit necesare și au fost create, ele trebuie incluse în sistemul unic al c.z.u.

După cum se observă, regulile actuale de revizuire a c.z.u. sînt îndeajuns de rigide și vizează, în bună parte, să apere mai mult interesele clasificatorilor actuali decît să înlesnească o ameliorare generală a sistemului pentru a-l face capabil să se adapteze progreselor continue ale cunoașterii umane.

În partea a doua a articolului vom trece în revistă principalele modificări și revizuirii care s-au operat sau ar fi oportunitate să se opereze asupra indicilor actuali ai c.z.u. Articolul se va încheia cu bibliografia consultată.

Maria SENCUC
Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN

8 MAI 1921 — 8 MAI 1971

SEMICENTENARUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Tematică pentru o expoziție

Aniversarea în luna mai a anului viitor a unei jumătăți de veac de la constituirea Partidului Comunist Român, conducătorul încercat al poporului român în lupta pentru lichidarea exploataării și a asupririi, pentru transformarea revoluționară a societății, pentru bunăstare și fericire, pentru triumful socialismului în România, preocupat intens, încă de pe acum, întreg poporul nostru.

Hotărîrea C.C. al P.C.R., din luna iulie a.c., cu privire la această glorioasă aniversare, preconizează că „întîmpinarea aniversării partidului trebuie să fie o perioadă de intensificare a muncii politice pentru educarea comunistă a oamenilor muncii, pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor”, iar cu privire la instituțiile cultural-educative se menționează că „vor desfășura o amplă și multilaterală activitate politico-educativă consacrată ogîndirii eroicelor tradiții de luptă ale partidului, cultivării devotamentului tuturor oamenilor muncii față de politica sa marxist-leninistă, mobilizării întregului popor la îndeplinirea sarcinilor trasate de partid”.

Alături de celelalte instituții cultural-educative, bibliotecile vor fi prezente la marea sărbătoare cu bogate programe de activitate, care, după cum rezultă din știrile care deja au început să ne parvină la redacție, îmbină, în spiritul Hotărîrii citate, caracterul festiv cu cel activ-mobilizator.

Propagarea în rîndurile cititorilor a documentelor de partid și a tuturor lucrărilor care ogîndesc în paginile lor lupta revoluționară a clasei muncitoare, a poporului nostru, sub conducerea partidului, pentru libertate socială și națională, sau care evocă anii de avîntată construcție socialistă se înscrie printre datoritiile de onoare ale bibliotecilor.

Ca modalitate de propagandă bibliotecară, expoziția de carte și-a demonstrat nu o dată virtuțile. În cele ce urmează

vom încerca să oferim bibliotecarilor care intenționează să organizeze asemenea expoziții câteva sugestii.

Tematica pe care am conceput-o poate sta la baza organizării unei singure expoziții, cu mai multe secțiuni, după cum fiecare dintre secțiuni poate deveni o expoziție aparte, în cadrul unui ciclu de expoziții dedicate semicentenerului partidului, în funcție de numărul mai mare sau mai mic de exponate de care dispune o bibliotecă sau alta, ca și în funcție de spațiul de expunere mai larg sau mai limitat.

Bibliografia fiecărei secțiuni (ordonată oarecum în concordanță cu cronologia evenimentelor evocate) are un simplu caracter orientativ, urmînd ca bibliotecarii să o definească în funcție de colecțiile lor și, mai ales, să o completeze, să o aducă la zi cu toate noile apariții editoriale. Urmărirea presei cotidiene, cercetarea unor publicații ca *Anale de istorie*, *Lupta de clasă*, *Studii*, *Studii de istorie*, *Revista arhivelor*, *Probleme economice* etc. oferă bibliotecarilor posibilitatea de a da expozițiilor organizate un caracter de maximă actualitate.

Pentru a se evita repetările, sursele iconografice au fost indicate la finele tematicii și nu în cadrul fiecărei secțiuni.

Pentru ilustrarea diferitelor secțiuni și secvențe ale expoziției cu lucrări beletristice, bibliotecarii pot afla sugestii în diferitele bibliografii de recomandare publicate în ultimii doi ani în revista noastră (*Filmul și lectura* — nr. 6/1969; *Din lirica închinată Eliberării* — nr. 7/1969; secvența *Leninismul și victoria socialismului în România* — din tematica pentru o expoziție V. I. Lenin — nr. 3/1970; *Să nu uităm!* — nr. 5/1970; *Facerea lumii* — nr. 8/1970), ca și în cele ce urmează să apară.

Indicații cu caracter mai particular vom da în notele de la sfîrșitul fiecărei secțiuni.

Vechi tradiții ale mișcării revoluționare și democratice din România

„Nenumărate pagini din istoria țării noastre sînt pline de luptele revoluționare ale țărănilor, tîrgoveților, meșteșugarilor, cărturarilor, păturilor largi ale poporului care s-au ridicat de-a lungul secolelor, în repetate rînduri, împotriva asupririi și împilării străine, pentru dreptate socială, pentru neahtnarea patriei“.

NICOLAE CEAUȘESCU

SECVENȚE :

- Răscoala de la Bobilna (1437) ;
- Războiul țărănesc din 1514, condus de Gh. Doja ;
- Răscoala țărănilor din 1784, condusă de Horia, Cloșca și Crișan ;
- Mișcarea revoluționară din 1821, de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu ;
- Revoluția burghezo-democratică din 1848 ;
- Unirea Principatelor — începutul procesului de formare a statului național român (1859) ;
- Războiul pentru independență națională a României (1877—1878).

BIBLIOGRAFIE :

- Pascu, Ștefan. *Bobilna*. Ed. a 2-a. Buc., Editura științifică, 1963. 192 p. cu n. + 6 f. pl. (Pagini din istoria patriei).
- Pascu, Ștefan. *Războiul țărănesc din 1514 de sub conducerea lui Gheorghe Doja*. Buc., [Editura științifică], 1959. 43 p. cu ilustr.
- Georgescu-Buzău, Gh. *Răscoala de la 1784 a iobagilor din Transilvania de sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan*. Buc., Editura politică, 1962. 336 p. cu ilustr. + 2 h.
- Oțetea, Andrei. *140 de ani de la răscoala condusă de Tudor Vladimirescu*. În : *Lupta de clasă*, 41, nr. 5, 1961, p. 41—58.
- Bodea, Cornelia. *Lupta românilor pentru unitatea națională. 1834—1849*. Buc., Editura Academiei, 1967. XVI + 391 p.

Ceaușescu, Nicolae. *120 de ani de la revoluția din 1848*. Cuvîntare rostită la adunarea populară din Capitală — 29 iunie 1968. Buc., Editura politică, 1968. 31 p.

Revoluția română din 1848. Buc., Editura politică, 1969. 376 p. (Mica bibliotecă de istorie).

Adăniloaie, Nichita și Petric, Aron. *Unirea Principatelor Române (1859)*. Buc., Editura politică, 1966. 88 p. cu ilustr.

Adăniloaie, Nichita și Cupșa, I. Gh. *Războiul pentru independența națională a României. 1877—1878*. Buc., Editura politică, 1967. 112 p. cu ilustr., portr. și facs.

Notă : Această secțiune are, în ansamblul expoziției, un caracter facultativ.

Inceputurile mișcării muncitorești din România (a doua jumătate a secolului al XIX-lea — începutul secolului al XX-lea)

„Aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român constituie un prilej de evocare a glorioaselor tradiții revoluționare ale mișcării noastre muncitorești“.

(din Hotărîrea C.C. al P.C.R. cu privire la aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român)

SECVENȚE :

- Primele organizații profesionale muncitorești ;
- Primele cercuri socialiste și muncitorești din țara noastră — primele organizații politice ale proletariatului ;
- Legăturile mișcării muncitorești din România cu Internaționala I ;
- *Contemporanul* (1881) — centrul vieții politice și culturale progresiste din țară ;
- 1893 — moment de seamă în evoluția mișcării noastre muncitorești. Crearea Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România — primul partid politic al proletariatului ;
- Mișcarea muncitorească din România și răscoala țărănilor din 1907 ;
- 1910 — anul refacerii Partidului social-democrat ;
- Intensificarea luptei întregului popor pentru realizarea statului național-unicar. Participarea României la primul război mondial. Epopeea națională a Mărașeștilor.
- Influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie asupra mișcării muncitorești revoluționare din țara noastră ;
- Greva generală din octombrie 1920 — cea mai amplă și mai combativă acțiune din istoria mișcării muncitorești din România care a zguduit înseși temeliele orînduirii burghezo-moșierești, demonstrînd forța și vigoarea revoluționară a proletariatului român.

BIBLIOGRAFIE :

- Pantazi, Radu. *Filozofia marxistă în România*. Sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Buc., Editura politică, 1963. 223 p.
- Dobrogeanu-Gherea, Constantin. *Scrieri social-politice*. Buc., Editura politică, 1963. 295 p. cu portr. și facs.
- Mișcarea muncitorească în România. 1893—1900*. Buc., Editura politică, 1965. 456 p. cu ilustr. și facs.
- Documente din istoria mișcării muncitorești din România. 1893—1900*. Buc., Editura politică, 1969, 896 p.

Deac, Augustin. *Primele gazete muncitorești și începutul organizării clasei muncitoare*. În: *Analele Institutului de Studii istorice și social-politice*, 11, nr. 6, 1965, p. 85—89.

Matei, Gheorghe. *Cluburile socialiste la sate. 1898—1899*. Buc., Editura științifică, 1968. 255 p. + 9 f. pl., portr., facs și h. (Pagini din istoria Patriei).

Deac, Augustin. *Mișcarea muncitorească din Transilvania. 1890—1895*. Buc., Editura științifică, 1962. 392 p. + 2 f. tab.

Deac, Augustin. *Internaționala întâi și România*. Buc., Editura politică 1964. 176 p. cu portr. și facs.

Presa muncitorească și socialistă în România. Vol. 1 (I—II) — 2 (II). Buc., Editura politică, 1964—1966. 2 Vol. cu portr. și facs. Vol. 1. 1964. Partea I (1865—1889). XIX + 643 p.; Partea a II-a (1890—1900). 744 p.; Vol. 2. 1966. Partea I (1900—1907). XVI + 904 p.

Vitner, Ion. *Formarea conceptului de literatură socialistă. Literatura în publicațiile socialiste și muncitorești (1880—1900)*. *Reviste literare*. Buc., Editura politică, 1966. 628 p.

Corbu, Constantin. *Țărănimea din România între 1864 și 1888*. Buc., Editura științifică, 1970. 303 p. + 12 f. pl.

Corbu, Constantin și Deac, Augustin. *Mișcări și frământări țărănești în România la sfârșitul secolului al XIX-lea (1889—1900)*. Buc., Editura științifică, 1965, 280 p. + 6 f. pl. ilustr., facs.

Marea răscoală a țăranilor din 1907. Buc., Editura Academiei R. S. România, 1967. 910 p.

Copoiu, Nicolae. *Refacerea Partidului Social-Democrat din România (1900—1910)*. Buc., Editura științifică, 1966. 300 p. + 12 f. pl., portr. și facs.

[Capitolul IV, *Mișcarea muncitorească din România și răscoala țăranilor din 1907*, întocmit de Damian Hurezeanu].

Documente din istoria mișcării muncitorești din România. 1910—1915. Buc., Editura politică, 1968. 1087 p.

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și România. Culegere de studii. Buc., Editura politică, 1967. 311 p. cu ilustr. și facs.

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și mișcarea revoluționară și democratică din România. Documente și amintiri. Buc., Editura politică, 1967. X + 45 p. cu ilustr., portr. și facs.

Documente din istoria mișcării muncitorești din România. 1916—1921. Buc., Editura politică, 1966. 791 p.

Ceaușescu, Nicolae. *O jumătate de secol de la marea epopee națională a Mărășeștilor*. Cuvântare rostită la adunarea popu-

lară consacrată aniversării bătăliilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz — 12 august 1967. Buc., Editura politică, 1967. 16 p.

50 de ani de la luptele purtate de armata română la Mărăști, Mărășești și Oituz. [Grupaj]. În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 13, nr. 3, 1967, p. 3—16.

Greva generală din România. 1920. Buc., Institutul de istorie a partidului, 1970. 470 p.

Liveanu, Vasile. *Greva generală din octombrie 1920*. În: *Lupta de clasă*, 45, nr. 11, 1965, p. 37—48.

Mănescu, Constantin și Munteanu, N. G. *Greva generală din 1920 — moment însemnat în dezvoltarea mișcării noastre muncitorești*. În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 16, nr. 5, 1970, p. 46—58.

Georgescu, Titu. *De la greva generală la crearea Partidului Comunist Român. Lupta pentru clarificarea politică, ideologică și organizatorică din mișcarea muncitorească în preajma creării P.C.R. octombrie 1920 — mai 1921*. Buc., Editura științifică, 1962. 208 p.

SECȚIUNEA A III-A

Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România

*„Dar dacă astăzi liberi
Trăim, nu robi sub cnut,
E pentru că pe lume
Partidul s-a născut...”*

Eugen Frunză

SECVENȚE :

— 8 Mai 1921 — Crearea Partidului Comunist Român, ca urmare a creșterii furtunoase a mișcării muncitorești, a profundului proces de clarificare politică și ideologică marxist-leninistă ;

— Avântul revoluționar al clasei muncitoare, sub conducerea partidului, în perioada crizei economice din 1929—1933. Eroicele lupte ale cefeștilor și petrolștilor, din ianuarie-februarie 1933 ;

— Lupta P.C.R. pentru stăvilirea pericolului fascist și apărarea intereselor poporului ;

— Lupta maselor populare sub conducerea partidului împotriva dictaturii regale și a celei militarofasciste, împotriva războiului antisovietic.

BIBLIOGRAFIE :

Ceaușescu, Nicolae. *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluțio-*

nare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România. Expunere la adunarea festivă organizată cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român. 7 mai 1966. Buc., Editura politică, 1966. 88 p.

Situația clasei muncitoare în România. 1914—1944. Buc., Editura politică, 1966. 495 p. cu ilustr.

Petric, Aron și Țuțui, Gheorghe. *Crearea Partidului Comunist Român — eveniment de importanță istorică în mișcarea revoluționară din țara noastră.* În: Revista arhivelor, 9, nr. 1, 1966, p. 3—16.

Popescu-Puțuri, Ion. *Crearea Partidului Comunist Român — rezultat al dezvoltării mișcării revoluționare și democratice din România.* În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 12, nr. 2—3, 1966, p. 57—82.

Deac, Augustin și Dragne, Florea. *Lucrările Congresului I al Partidului Comunist Român.* În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 12, nr. 2—3, 1966, p. 83—98.

Documente privind istoria Partidului Comunist Român, a mișcării muncitorești și socialiste din România în anii 1921—1924. Buc., Editura politică, 1970. 800 p.

Momente din istoria Partidului Comunist Român. Culegere de articole. Buc., Editura politică, 1966. 127 p.

Din istoria luptelor greviste ale proletariatului în România. Vol. 1—4. Buc., Editura politică, 1960—1970. 4 vol. Vol. 1. 1960. 308 p. cu ilustr.; vol. 2. 1962. 256 p. cu facs.; vol. 3. 1965. 319 p. cu ilustr. și facs.; vol. 4. 1970. 416 p. cu ilustr.

Georgescu, Titu și Ioanid, Mircea. *Presa P.C.R. și a organizațiilor sale de masă. 1921—1944.* (Prezentare bibliografică). Buc., Editura științifică, 1963. 334 p. cu ilustr. și facs.

Lupta P.C.R. pentru apărarea intereselor maselor muncitoare în perioada stabilizării parțiale și vremelnice a capitalismului 1923—1928. Buc., Editura politică, 1959. 72 p.

Petreanu, Nicolae și Popescu, Nicolae. *Congresul al V-lea, etapă importantă în istoria Partidului Comunist Român.* În: *Lupta de clasă*, 46, nr. 12, 1966, p. 21—32.

Deac, Augustin și Matei, Gheorghe. *Februarie 1933. Ecoul internațional al eroicelor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor.* Buc., Editura științifică, 1967. 304 p. cu ilustr. + 14 f. facs.

Savu, Al. Gh. *Dictatura regală (1938—1940).* Buc., Editura politică, 1970. 487 p.

Cutisteanu, Simion. *Rolul presei ilegale conduse de P.C.R. împotriva dictaturii militar-fasciste, pentru scoaterea României din războiul hitlerist și alăturarea ei coaliției antihitleriste (iunie 1941—august*

1944).

În: *Revista arhivelor*, 7, nr. 1, 1964, p. 111—132.

Din lupta antifascistă pentru independența și suveranitatea României. Culegere de studii. Buc., Editura militară, 1969. 232 p.

Constantinescu-Iași, Petre. *Lupta pentru formarea frontului popular în România.* Buc., Editura Academiei R. S. România, 1968. 159 p. cu ilustr. și facs.

Georgescu, Florian și Cebuc, Alexandru. *Evocări. Locuri și case din București legate de lupta P.C.R.* Ed. a 2-a. Buc., Muzeul de istorie a orașului București, 1961. 143 p. cu ilustr. + 2 f. pl.

Deac, Augustin și Pinteau, Teodor. *Poezii muncitorești revoluționare din România. (1872—1944).* Buc., Minerva, 1970. 727 p.

NOTĂ

În cadrul acestei secțiuni se mai pot organiza, facultativ, și alte secvențe. În Hotărârea privind aniversarea Partidului se spune: „...Partidul nostru, întregul nostru popor dau o înaltă prețuire activității comunistilor, a tuturor militanților revoluționari care — călăuziți de idealul făuririi unei societăți mai drepte pe pământul României — au înfruntat cu abnegație greutățile luptei împotriva regimului burghez-moșieresc, și-au consacrat întreaga viață eliberării oamenilor muncii, progresului României“. Acestor fii ai poporului li se poate rezerva un spațiu aparte în cadrul secțiunii amintite. Iată și câteva exemple de lucrări care pot fi expuse în cadrul acestei secvențe: Mati-chescu, O. și Petculescu, C. *Eroi ai mișcării muncitorești și comuniste din România: Ștefan Plavăț, Bernat Andrei, Lazăr Grünberg...* Plan tematic. Buc., 1969. 16 p. (C.S.C.A. Direcția pentru răspindirea cunoștințelor cultural științifice); Bujor, Mihail Gh. *Ștefan Gheorghiu și epoca sa.* Buc., Editura politică, 1968. 271 p.; Petreanu, Nicolae și Baran, Dan. *I. C. Frimu.* Buc., Editura politică, 1969. XVI + 288 p. cu ilustr., portr. și facs.; Tue, Nicolae. *Momente și portrete de neuitat.* Buc., Editura politică, 1970. 256 p. Rubrica *Evocări* din *Analele de istorie* conține numeroase portrete ale unor militanți de frunte ai mișcării noastre muncitorești.

De asemenea, acolo unde în colecțiile bibliotecii există sau pot fi procurate lucrări sau documente privind mișcarea muncitorească locală sub conducerea Partidului, presa comunistă locală, fotografiile de militanți etc. se pot organiza secvențe speciale. Iată și exemple de lucrări cu asemenea temă: *Pagini din trecutul de luptă al muncitorimii hunedorene (1914—1944).* Deva, [f.e.], 1966, 304 p. cu ilustr. și

facș.; Cimponeriu, Ecaterina *Reșița lup-tătoare. Din istoria mișcării muncitorești reșițene în perioada dintre cele două războaie mondiale.* Buc., Editura științifică, 1965. 328 p. + 14 f. pl. (Pagini din istoria patriei) etc. Recomandăm consultarea în acest scop și a materialelor apărute în *Analele de istorie*, la rubrica *Istoria locală*.

SECȚIUNEA A IV-A

Anii revoluției populare

„Cu inima-ți fierbinte
și luminoasa-ți minte
Partid al țării mele,
să ne călăuzești
pe drumul nostru harnic
și pașnic — înainte,
să ne durăm aeeva
o țară ca-n povești !”

Marcel Breslașu

SECVENȚE :

— Organizarea și conducerea de către partidul comunist a insurecției armate din August 1944. Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste ;

— Participarea României la războiul antihitlerist ;

— Lupta pentru democratizarea țării și cucerirea puterii politice. Instaurarea guvernului democrat Dr. Petru Groza, la 6 martie 1945 ;

— Conferința Națională din octombrie 1945. Elaborarea programului de acțiune al partidului pentru consolidarea cuceririlor revoluționare ale poporului și dezvoltarea democratică a țării, pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare și celelalte pături muncitoare, pentru unirea tuturor forțelor democratice.

BIBLIOGRAFIE :

Ceașescu, Nicolae. *Cuvîntarea la sesiunea jubiliară a Marii Adunări Naționale consacrată celei de a XXV-a aniversări a eliberării patriei de sub jugul fascist.* 22 aug. 1969. Buc., Editura politică, 1969. 48 p.

23 August 1944. Culegere de articole. Buc., Editura politică, 1964. 120 p.

Popescu-Puțuri, Ion, Zaharia, Gheorghe și Rădulescu, Ilie. *Insurecția armată antifascistă din august 1944 și participarea României la înfrîngerea Germaniei hitleriste. Insemnătatea lor în istoria poporului român.* În : *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 11, nr. 2, 1965, p. 9—22.

Bantea, Eugen, Nicolae, Constantin și Zaharia, Gheorghe. *August 1944—mai 1945. Scurtă prezentare a contribuției României la războiul antihitlerist.* Buc., Editura militară, 1969. 395 p. cu portr., facș. și h.

Fătu, Mihai. *Douăzeci de ani de la înfăptuirea reformei agrare din 1945.* În : *Revista arhivelor*, 8, nr. 1, 1965, p. 9—110.

Ceașescu, Nicolae. *Cuvîntare la Adunarea festivă cu prilejul celei de a 25-a aniversări a instaurării guvernului democratic de la 6 martie 1945.* Buc., Editura politică, 1970. 47 p.

Udrea, Traian. *Din activitatea P.C.R. la sate în preajma instaurării regimului democrat-popular (ianuarie—martie 1945).* În : *Studii*, 18, nr. 2, 1965, p. 277—292.

Rusenescu, Mihai. *Lupta maselor pentru instaurarea puterii populare.* În : *Studii*, 18, nr. 2, 1965, p. 257—276.

Fătu, Mihai. 1946 — *din istoria politică a României contemporane.* Buc., Editura politică, 1968. 240 p.

Tuțui, Gheorghe. *Conferința Națională a P.C.R., moment însemnat în lupta pentru realizarea unității depline a clasei muncitoare din România.* În : *Studii*, 18, nr. 5, 1965, p. 987—999.

Bărbulescu, Constantin. *Conferința națională a P.C.R. din octombrie 1945 — eveniment important în dezvoltarea partidului și a țării.* În : *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 16 nr. 5, 1970, p. 80—93.

Comartin, Gheorghe. *Despre formele principale de luptă a maselor populare sub conducerea partidului, pentru refacearea economiei naționale (1944—1947).* În : *Probleme economice*, 17, nr. 7, 1964, p. 25—35.

Dezvoltarea economică a României, 1944—1964. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1964. XVI + 788 p. cu graf. + 6 f.h.

Industria României, 1944—1964. Buc. [Editura Academiei R.P.R.], 1964. XIX + 804 p. cu ilustr. + 9 f.h.

Agricultura României, 1944—1964. Buc., Editura agro-silvică, 1964. 391 p. cu ilustr.

Liveanu, Vasile. *Transformările revoluționare — premise ale proclamării Republicii Populare Române.* În : *Studii* 17, nr. 4, 1964, p. 859—890.

Citate ilustrative.

„Răsturnarea dictaturii militare fasciste a dat un nou curs dezvoltării țării noastre, a deschis calea înfăptuirii idealurilor de libertate și dreptate socială pentru care au luptat veacuri de-a rîndul forțele cele mai înaintate ale poporului român“.

NICOLAE CEAȘESCU

„Partidul comunist a condus cu succes revoluția populară, lupta pentru democratizarea țării și cucerirea puterii politice [...], înfrînt forțele reacțiunii, a instaurat guvernul revoluționar democrat de la 6 Martie 1945, a înlăturat monarhia și a proclamat Republica, făurind apoi statul socialist“.

NICOLAE CEAUȘESCU

SECȚIUNEA A V-A

Înfăptuirea revoluției socialiste. Anii construcției socialiste

„Partidu e-n toate, E-n cele ce sînt
Și-n cele ce mîine vor rîde la soare ;
E-n holda întreagă și-n bobul mîrșant
E-n pruncul din leagăn și-n omul cărunt
E-n viața ce veșnic nu moare“

George Lesnea

SECVENȚE :

— Înlăturarea monarhiei. Actul istoric al instaurării Republicii Populare Române ;

— Anul 1948 — anul naționalizării principalelor mijloace de producție ;

— Pe drumul industrializării socialiste a țării ;

— Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român — moment de cotitură în istoria patriei noastre socialiste ;

— Planul cincinal 1966-1970 — o nouă etapă de progres și prosperitate în viața poporului român, în înflorirea României Socialiste.

BIBLIOGRAFIE :

Maurer, Ion Gheorghe. *A 20-a aniversare a proclamării Republicii*. Buc., Editura politică, 1968. 31 p.

Florin, Radu și Nichita, Eleonora. *Revoluția Socialistă. Politica P.C.R. de înfăptuire a revoluției în țara noastră*. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1968. 96 p.

Soneu, Gavril. *Naționalizarea principalelor mijloace de producție în România — 11 luni 1948*. Buc., Editura politică, 1968. 160 p.

Carneluc, Traian. *Activitatea Partidului Comunist Român în domeniul construcției de stat în perioada 1948—1950*. Buc., (i.e.), 1967. 30 p.

Surpat, Gheorghe. *Dezvoltarea economiei naționale în anii 1956—1960. Victoria socialismului în România*. În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 11, nr. 3, 1965, p. 13—34.

Directivle Congresului al III-lea al P.M.R. cu privire la planul de dezvoltare a economiei naționale pe anii 1969—1965 și la schița planului de perspectivă pe 15 ani. Buc., Editura politică, 1960. 72 p.

Dezvoltarea economică a României 1944—1964. Buc., Editura Academiei, 1964. XVI + 788 p. cu ilustr. + 5 f. h. + erata.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român — 19—24 iulie 1965. Buc., Editura politică, 1966. 864 p.

Surpat, Gheorghe. *Dezvoltarea continuă a economiei naționale — obiectiv central al activității P.C.R.* În: *Analele Institutului de studii istorice și social-politice*, 12, nr. 2—3, 1966, p. 157—176.

Roman, Valter. *Revoluția industrială în România*. În: *Probleme economice*, 17, nr. 5, 1964, p. 82—114.

Popișteanu, C. și Goldhamer, E. *Mărturiile despre România de ieri și de azi*. Buc., Editura științifică, 1964. 95 p.

Din istoria contemporană a României. Buc., Editura științifică, 1965. 423 p. cu h. — 42 f. pl. + 1 f. h.

Rădulescu, Ilie. *Dialectica forțelor și relațiilor de producție socialiste în România*. Buc., Editura politică, 1966. 80 p.

Ceaușescu, Nicolae. *Rolul conducător al Partidului în etapa desăvîririi construcției socialismului*. Buc., Editura politică, 1965. 64 p.

Ceaușescu, Nicolae. *Planul cincinal — o nouă etapă de progres și prosperitate în viața poporului român, în înflorirea României socialiste*. Cuvînt de închidere rostit la Plenara C.C. al P.C.R., din 27—28 iunie, 1966. Buc., Editura politică, 1966. 230 p.

Constantinescu, N. N. *Republica Populară Română în perioada desăvîririi construcției socialismului*. În: *Studii*, 17, nr. 3, 1964, p. 331—366.

Răușser, Vasile. *Planul cincinal — sinteză a dezvoltării economiei românești în etapa actuală*. În: *Probleme economice*, 19, nr. 7, 1966, p. 12—34.

Planul de stat — intruchipare a concepției economice a partidului. În: *Lupta de clasă*, 47, nr. 1, 1967, p. 3—15.

Giosan, Nicolae. *Dezvoltarea producției agricole în perioada 1966—1970*. În: *Probleme economice*, 18, nr. 8, 1965, p. 36—49.

Dezvoltarea conștiinței socialiste în Republica Populară Română. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1961. 519 p. + erata.

Ghimeșan, Ion. R. P. *Română pe meridianele culturii*. Buc., Editura politică, 1964. 136 p.

Momente ale revoluției culturale din România. Buc., Editura științifică, 1964. 376 p. cu fig. + 38 p. cu ilustr. și poezii.

Marxism-leninismul și gândirea științifică românească. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1964. 340 p.

Roman, Valter. *Știința și tehnica în epoca trecerii societății de la capitalism la comunism*. Buc., Editura științifică, 1962. 442 p.

„Îndeplinindu-și măreața misiune încredințată de popor, Partidul Comunist Român a deschis cea mai luminoasă epocă din îndelungata istorie a patriei noastre — epoca revoluției și construcției socialiste: sub conducerea sa, România a cunoscut în ultimul pătrar de veac transformări radicale în întreaga structură economică și de clasă, în organizarea socială și de stat, în modul de viață al oamenilor muncii...”

NICOLAE CEAUȘESCU

„...anii de după Congresul al IX-lea constituie, prin amploarea realizărilor și transformărilor economice și socio-culturale în viața țării, perioada cea mai dinamică și mai fertilă a sfertului de secol care a trecut de la eliberarea patriei”.

REZOLUȚIA CONGRESULUI AL X-LEA AL P.C.R.

SECȚIUNEA A VI-A

Un grandios program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru înflorirea economică, socială și culturală a patriei, pentru ridicarea României pe noi trepte ale civilizației

„Urieșesc cât munții semeți pe zări sculptate
Partid al celor vrednici, cinstiți, fără de număr...”

Nicolae Labiș

SECVENȚE :

— Congresul al X-lea și programul făuririi unei societăți multilateral dezvoltate ;

— Ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului — țelul suprem al politicii partidului ;

— O politică consecventă marxist-leninistă de industrializare socialistă a țării — temelia progresului general al societății ;

— Spre făurirea unei agriculturi intensive ;

— Dezvoltarea susținută a științei, învățămîntului și culturii — factori de bază ai progresului și civilizației ;

— Tutorul județelor patriei — o dezvoltare armonioasă, multilaterală ;

— Unitatea socialistă a poporului român — forță motrice a progresului societății ;

— România — factor activ în lupta pentru triumful socialismului și păcii în lume.

BIBLIOGRAFIE :

Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român. 6—12 august 1969. Buc., Editura politică, 1969. 783 p.

Congresul al X-lea al Partidului — etapă nouă în făurirea societății multilaterale dezvoltate. În : Lupta de clasă, 49, nr. 8, 1969, p. 3—17.

Ceaușescu, Nicolae. *România pe drumul desăvîșirii construcției socialiste*. Rapoarte, cuvîntări, articole. (Vol.) 1—4. Buc., Editura politică, 1968—1970. 4 vol. Vol. 1. iulie 1965 — sept. 1966. 1968. 624 p. + 1 f. portr. ; vol. 2. sept. 1966 — dec. 1967. 1968. 616 p. + 1 f. portr. ; vol. 3. ian. 1968 — mart. 1969. 1969. 952 p. + 1 f. portr. ; vol. 4. apr. 1969 — iun. 1970. 1970. 993 p. + 1 f. portr.

Ceaușescu, Nicolae. *Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R. din 10—13 decembrie 1969*. Buc., Editura politică, 1969. 72 p.

Ceaușescu, Nicolae. *Expunere cu privire la unele măsuri organizatorice pentru întărirea continuă a unității moral-politice a poporului muncitor, a frăției dintre oamenii muncii români și ai naționalităților conclocoitoare, a coeziunii națiunii noastre socialiste*. 24 oct. 1968. Buc., Editura politică, 1968. 47 p.

Ceaușescu, Nicolae. *Cuvîntare la consfătuirea internațională a popoarelor comuniste și muncitorești*. 9 iunie 1969. Buc., Editura politică, 1969. 48 p.

Ceaușescu, Nicolae. *Cuvîntare rostită la Adunarea festivă cu prilejul inaugurării noului an universitar*. 1 octombrie 1970. Buc., Editura politică, 1970. 24 p.

Ceaușescu, Nicolae. *Cuvîntare la Sesința jubiliară a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite*. 19 octombrie 1970. Buc., Editura politică, 1970. 23 p.

România socialistă. Cifre și fapte. Buc., Editura politică, 1969, 145 p. cu fig. + 15 f. graf.

Dezvoltarea democrației și a personalității în România socialistă. Buc., Editura politică, 1969. 273 p.

Puiu, Simion. *Unitatea socialistă a poporului român, puternica forță motrice a progresului societății*. Buc., Editura Academiei R. S. România, 1968. 298 p.

Județele R.S.R. Buc., Editura politică, 1969. 552 p. cu ilustr. și h.

România socialistă și cooperarea internațională. Buc., Editura politică, 1969. 447 p.

NOTĂ

La această secțiune, ca și la cea anterioară, e bine ca bibliotecarii să expună, într-o secvență aparte, cât mai multe materiale referitoare la realizările județului sau ale localității lor.

„...România prezintă imaginea unui stat socialist în plin avânt, care ocupă un loc demn în rîndul popoarelor lumii; pe baza făuririi unei industrii socialiste moderne au crescut puternic forțele de producție; cooperativizarea agriculturii a schimbat profund viața satelor și a situat agricultura pe linia dezvoltării intensive și multilaterale; s-a îmbogățit tezaurul spiritual al țării — învățămîntul, știința, arta și literatura cunoscînd o puternică înflorire, afirmîndu-se ca factori de seamă în edificarea socialistă“.

NICOLAE CEAUȘESCU

„În condițiile progresului dinamic al economiei, a crescut an de an venitul național și, pe această bază nivelul de trai al poporului — obiectivul suprem al politicii partidului, al orînduirii noastre socialiste“.

NICOLAE CEAUȘESCU

„Unitatea întregului popor în jurul partidului constituie principalul izvor al forței și trăinicie de nezdruccinat a orînduirii noastre sociale și de stat“.

NICOLAE CEAUȘESCU

Bibliografie suplimentară: capitolele referitoare la mișcarea muncitorească din tratatul de Istoria României, vol. 4, Istoria României. Compendiu și Istoria poporului român, sub redacția lui A. Oțetea.

ICONOGRAFIE.

Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România. București. [Album]. Buc., Editura politică, 1969. 92 p. cu ilustr. parțial color. + anexa.

Momente din istoria Partidului Muncitoresc Român. [Album]. Buc., (f.e.), 1963 [114] p. cu ilustr., portr. și h.

Ardeleanu. Ion. Muzeul Doftana [Monografie]. Buc., Meridiane, 1968. 60 p. + 36 f. ilustr. și facs.

Muzeul Doftana [Ghid]. [Buc., f.e., 1968]. Pliant în 6 cu ilustr. și plan.

Grafica militanță românească. [Album]. Buc., Meridiane, 1963. 340 p. cu ilustr., în parte color, aplic.

I. T.

EROI AI MIȘCĂRII COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI DIN ROMÂNIA

Aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român prilejuiește evocarea trecutului glorios, bogat în tradiții revoluționare, al mișcării noastre muncitorești, comuniste, cinstirea memoriei celor care, prin lupta lor pentru drepturi economice, pentru libertăți democratice, pentru dezvoltarea pe o linie progresistă a țării, au pregătit terenul prielnic creării Partidului Comunist Român, a militanților revoluționari care au organizat luptele sociale împotriva claselor exploatoare, înfruntînd cu abnegație și eroism închisorile și lagărele, mulți din ei plătind cu prețul vieții devotamentul față de cauza socialismului și a libertății patriei.

În întîmpinarea marelui jubileu vor avea loc manifestări sărbătorești cu ocazia aniversării unor evenimente sau a unor figuri de seamă ale mișcării muncitorești și comuniste.

Pentru a veni în ajutorul bibliotecilor care vor organiza asemenea manifestări, am ales cîteva din numeroasele materiale în care se evocă figurile de revoluționari marcanți din trecutul glorios. La selectarea acestora, impusă de spațiul restrîns avut la dispoziție, n-am adoptat alt criteriu decît, eventual, pe acela al accesibilității lor pentru un cit mai mare număr de cititori. Recomandările noastre vor fi îmbogățite, desigur, cu materialele curente apărute în presa cotidiană. Se poate consulta în acest scop și nr. 1/1970 din Anale de istorie, revistă a Institutului de științe istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., în care se găsește, la p. 172, o bibliografie a articolelor publicate la rubrica „Evocări“ între anii 1967—1969. Ultimii trei ani ai acestei reviste*) ne-au furnizat și nouă o bună parte din portretele cuprinse în bibliografie.

În ultima parte a bibliografiei am inclus și chipuri de eroi ai mișcării muncitorești și comuniste zădărnice în literatura română, la fel de vii în conștiința poporului ca și ale acelor care în viața reală, în închisori, în lagăre, pe front au clădit piatră cu piatră marelui edificiu al libertății și bunăstării de astăzi.

*) menționată în bibliografia noastră sub „Anale“.

1. Lucrări cu caracter general

Covaio, Maria. *Eroi ai mișcării de rezistență din România*. Album istoric. În: *Viața militară*, 22, nr. 6, iun. 1969, p. 6.
Evocări. Locuri și case din București legate de lupta P.C.R. Buc., 1960, 136 p.
Karejchi, A., Eșanu, L. Tudoran, G. Iași — *mărturiile ale luptei revoluționare*. (Locuri și case legate de activitatea comuniștilor). Iași, 1969. 50 [—54] p. + 24 f.pl.

Maticescu, O. și Petculescu, C. *Eroi ai mișcării muncitorești și comuniste din România. Ștefan Plavăț, Bernat Andrei, Lazăr Grünberg, Olga Bancic, Vasile Tudose*. 25 de ani de la moartea lor. Plan tematic. Buc., 1969. 16 p. (C.S.C.A.).

Micu, Dumitru. *Trecutul de luptă a clasei muncitoare văzut cu ochii prezentului*. În culegerea: *Literatură și contemporaneitate*. Buc., Editura pentru literatură, 1964, p. 55—95.

Românii în Rezistența franceză în anii celui de-al doilea război mondial. (Amințiri). [Sub îngrijirea unui colectiv format din Gh. Vasilichi, M. Florescu, V. Ionescu, Gh. Adorian, Al. Jar, C. Cîmpeanu]. Buc., Editura politică, 1969. 367 p. + 18 f.pl. și facs.

Tue, Nicolae. *Momente și portrete de neuitat*. Buc., Editura politică, 1970. 256 p.

2. În periodice și în volum

Grivițeanu, Gh. *CONSTANTIN AGIU*. În: *Anale*, 16, nr. 3 mai—iun. 1970, p. 127—129.

Felea, I. *VOICU ANDREESCU-RIUREANU*. (1875—1907). În: „*Anale*”, 13, nr. 1, ian.—feb. 1967, p. 141—144.

Mușat, Ștefan. *PAVEL ANTIP-TĂCĂCENCO*. În: „*Anale*”, 16, nr. 4 iul.—aug. 1970, p. 114—119.

Cheresteșiu, Victor și Fuchs Simon. *ARADI VIKTOR (1883—1937)*. În: „*Anale*”, 16, nr. 3 mai—iun. 1970, p. 134—138.

Ioniță, Elisabeta. *Amințiri despre ECATERINA ARBORE*. În: *Femeia*, 22, nr. 10, oct. 1969, p. 7.

Petrovici, Nicolae. Dr. *DUMITRU BAGDASAR (1893—1964)*. În: „*Anale*”, 14, nr. 4, iul.—aug. 1968, p. 156—160.

Dogaru, Mihai. *OLGA BANCIC 1912—1944. File de istorie*. În: *Clubul* nr. 4, apr. 1969, p. 46—47.

Spălățelu, Ion. *VANGHELE S. BECHEANU (1893—1922)*. În: „*Anale*”, 15, nr. 1, ian.—feb. 1969, p. 130—133.

Covaci, Mania. [BERNAT ANDREI] În: *25 de ani de la masacrul de la Rîbnița*. În: „*Anale*”, 15, nr. 2 mar.—apr. 1969, p. 83—87.

Goldberger, Nicolae. *BELA BRAINER, militant pentru cauza clasei muncitoare, pentru socialism*. În: *Scinteia*, 39, nr. 8362, 11 mar. 1970, p. 2.

Cărțină, Iulian. *CONSTANTIN Z. BUZDUGAN (1870—1930)*. În: „*Anale*” 15, nr. 6 nov.—dec. 1969, p. 144—150.

Ene, Virgiliu. N. D. *COCEA (1880—1949)*. În: „*Anale*”, 14, nr. 4, iul.—aug. 1968, p. 151—155.

Neagoie, Stelian. *NICOLAE CODREANU* [Monografie]. Buc., Editura politică, 1970. 184 p. cu portr. și facs. (Colecția „Evocări”).

Roman, Andrei. *NICOLAE CRISTEA*. În: „*Anale*”, 12, nr. 5 sep.—oct. 1966, p. 99—103.

Topalu, V. *CONSTANTIN DAVID — activist de seamă al Partidului Comunist Român*. În: „*Anale*” 12, nr. 1 ian.—feb. 1966, p. 126—131.

Ornea, Z. *CONSTANTIN DOBROGEANU-GHEREA*. În: *Lupta de clasă*. Seria V-a, anul L, nr. 5, mai 1970, p. 65—75.

Ioniță, Gh. I. *ENCEL MAURICIU (1898—1933)*. În: „*Anale*”, 15, nr. 2, mar.—apr. 1969, p. 143—146.

Georgescu, Ion. *CAROL FARCAȘ (1843—1907)*. În: „*Anale*”, 16, nr. 3, mai—iun. 1970, p. 130—133. (Evocări).

LEONTE FILIPESCU. Buc., Editura politică, 1954. 74 p.

Goldberger, N. *ELENA FILIPOVICI (1903—1937)*. În: „*Anale*” 12, nr. 2—3 mar.—iun., 1966, p. 215—220.

Mara, Ch. *Un luptător devotat pentru cauza clasei muncitoare*. 40 de ani de la moartea lui ION FONAGHY. În: *Munca*, 25, nr. 6652, 2 apr. 1969, p. 2 și Munkáselet, 624 sz., 1969 apr. 4, 4 l.

Petreanu, N. și Baran, D. I. C. *FRIMU*. Studii și antologie. Buc., Editura politică, 1969. XVI + 288 p. cu ilustr., portr. și facs. (Colecția „Evocări”).

Cuțișteanu, Simion. *JUSTIN GEORGESCU (1922—1942)*. În: „*Anale*”, 15, nr. 4 iul.—aug. 1969, p. 146—148.

Felea, Ion. Dr. I. *GHELERTER (1873—1945)*. În: „*Anale*”, 16, nr. 4 iul.—aug. 1970, p. 120—124.

Covaci, M. *PETRE GHEORGHE (1907—1943)*. În: „*Anale*”, 13, nr. 2 mar.—apr. 1967, p. 135—138. (Evocări).

Fiu credincios al clasei muncitoare, militant revoluționar de seamă al partidului și poporului nostru. Cinci ani de la încetarea din viață a lui GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ. În: *Scinteia*, 39, nr. 8370. 19 mar. 1970, p. 2; *Neuer Weg*, 22, nr. 6493, 20 März, 1970, S. 2 și *Előre*, 24, 6958 sz., 1970 márc 20, 2 l.

Bujor, Mihail Gh. *ȘTEFAN GHEORGHIU și epoca sa*. Buc., Editura politică, 1968. 271 p. (Colecția „Evocări”).

Smârcea, Virgil. *CONSTANTIN GODEANU (1919—1945)*. În: „*Anale*”, 15, nr. 4 iul.—aug. 1969, p. 146—148.

DUMITRU GROFU. În: „*Anale*”, 14, nr. 2—3 mar.—iun. 1968, p. 30—34.

Covaci, Maria. [LAZĂR GRÜNBERG]. În: *25 de ani de la masacrul de la Ribnița*. În: „Anale”, 15, nr. 2 mar.-apr. 1969, p. 83—87.

Ionescu, Vasile G. ALEXANDRU IONESCU. Buc., Editura politică, 1970. 256 p. (Colecția „Evocări”).

Felea, Ion. TEODOR IORDĂCHESCU (1884—1958). În: „Anale”, 15, nr. 5, oct.-nov. 1969, p. 168—173.

Micu, I. JOZSA BÉLA. În: *Magazin istoric*, 2, nr. 12 dec. 1968, p. 25—27.

Achim, Silviu. *O eroină a clasei muncitoare*. 40 de ani de la moartea utecistei HAIA LIFȘIȚ. În: *Scinteia*, 39, nr. 8160, 18 aug. 1969, p. 2.

Ioniță, Elisabeta. HAIA LIFȘIȚ (1903—1929). În: „Anale”, 15, nr. 5, sep.-oct. 1969, p. 178—181.

Macavei, M. Elena. *Amintiri din viața sotului meu*. MIHAIL MACAVEI. Buc., Editura politică, 1969. 288 p.

Pas, Ion. CONSTANTIN MILLE (1861—1927). În: „Anale”, 13, nr. 2 mar.-apr. 1967, p. 143—147.

Dragne, Florea. COLOMAN MULLER (1891—1957). În: „Anale”, 15, nr. 3, mai-iun. 1969, p. 130—135.

Gălățeanu, A., Gogoneață N. PANAIT MUȘOIU. Studiu, note și antologie. Buc., Editura politică, 1970. 216 p. (Colecția „Evocări”).

Văcărescu, Florica. ELLA NEGRUZZI (1876—1948). În: „Anale”, 15, nr. 2 mar.-apr. 1969, p. 151—153.

Felea, Ion. ALEXANDRU NICOLAU (1889—1937). În: „Anale”, 15, nr. 1 ian.-feb. 1969, p. 125—129.

Petreanu, Nicolae. GHEORGHE NICULESCU-MIZIL (1886—1945). În: „Anale”, 15, nr. 5, sep.-oct. 1969, p. 162—167.

Felea, Ion. GHEORGHE OPRESCU (1876—1917). În: „Anale”, 15, nr. 3, mai-iun. 1969, p. 136—139.

Marinescu, V. TEREZA OCSKO (1917—1940). În: „Anale”, 15, nr. 1 ian.-feb. 1968, p. 139—142.

LUCRETIU PĂTRAȘCANU (1900—1954). În: „Anale”, 15, nr. 2—3, mar.-iun. 1968, p. 21—24.

Covaci, Maria. ELENA PAVEL-SIRBU (1915—1943). În: „Anale”, 15, nr. 5, sep.-oct. 1969, p. 174—177.

Keleti, Al. ARITON PESCARIU (1890—1920). În: „Anale”, 15, nr. 4 mai-iun. 1967, p. 151—153.

Căzânișteanu, C. și Mamina, Ion. ȘTEFAN PETICĂ (1877—1904). În: „Anale”, 15, nov.-dec. nr. 6 1969 p. 137—143.

Popescu Nicolae. ILIE PINTILIE. În: „Anale”, 14, nr. 5 sep.-oct. 1968, p. 139—144.

Covaci, Maria. ȘTEFAN PLAVĂȚ. În: „Anale”, 15, nr. 4 iul.-aug. 1969, p. 143—145.

Mihăileanu, Valentina. *O militantă de neuitat*: ELENA POPOVICI. În: *Femeia*, 22, nr. 3, mar. 1969, p. 8.

Ioniță, Gh. I. NICOLAE POPESCU-DOREANU (1897—1960). În: „Anale”, 16, nr. 4. iul.-aug. 1970, p. 109—113.

Butoi, O. GRIGORE PREOTEASA (1915—1957). În: „Anale”, 13, nr. 6 nov.-dec. 1967, p. 130—135.

EUGEN ROZVAN. În: „Anale”, 14, nr. 2—3 mar.-iun. 1968, p. 34—35.

Macovescu, George. *Un scriitor angajat*. [ALEXANDRU SAHIA]. În: *Lupta de clasă*. Seria a V-a, 48, nr. 10, oct. 1968, p. 40—43.

Ioniță, I. Gh. ALEXANDRU SAHIA (1908—1937). În: „Anale”, 14, nr. 6 nov.-dec. 1968, p. 132—135.

Bodea, Gheorghe. SALAMON ERNO (1902—1943). În: „Anale”, 15, nr. 4. iul.-aug. 1969, p. 157—160.

Fuchs, Simion. SIMÓ GÉZA (1870—1946). În: „Anale”, 15, nr. 1. ian.-feb. 1969, p. 139—143.

Gheorghe, B. I. FILIMON SIRBU (1916—1941). În: „Anale”, 15, nr. 4. iul.-aug. 1969, p. 153—156.

Covaci, Maria. *Un luptător neînfricat pentru fericirea poporului*. La comemorarea lui VASILE TUDOȘ. În: *Scinteia*, 38, nr. 8025, 4 apr. 1969, p. 2.

Stănescu, M. C. GH. M. VASILESCU. Buc., Editura politică, 1968. 292 p. (Colecția „Evocări”).

MAX VEXLER (1870—1917). În: „Anale”, 14, nr. 5 sep.-oct. 1968, p. 133—138.

Adorian, Gheorghe. FRANCISC WOLFBOCZOR (1906—1944). În: „Anale”, 15, nr. 1 ian.-feb. 1969, p. 134—138.

Adorian, Gheorghe. *Un erou al luptei antișasciste*. 25 de ani de la moartea lui FRANCISC WOLFBOCZOR. În: *Scinteia*, 38, nr. 7983, 28 feb. 1968, p. 2.

3. În beletristică

Anton, Costache. *Linieștea*. [Roman]. Buc., Editura pentru literatură, [1965]. 359 p.

Asztalos, István. *Inimă tinăra*. Roman. [În românește de Remus Luca]. Ed. a II-a. Buc., Editura tineretului, 1961. 409 p. + 8 f.pl.

Barbu, Eugen. *Șoseaua Nordului*. Roman. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 2 vol. Vol. 1. 376 p.; vol. 2. 304 p.

Barbu, Eugen. *Facerea lumii*. Roman. Buc., Editura pentru literatură, 1964. 427 p.

Bărbuceanu, Constantin. *Ceața*. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 351 p.

Corlaci, Ben. *Baritina*. [Roman]. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 551 p.

Deleanu, Nicolae. *Nedeia din Poiana Miresei*. Roman. Ed. definitivă [Vol.] 1—2 Buc., Editura pentru literatură, 1968. 2 vol. Vol. 1. 520 p.; vol. 2. 536 p.

Jianu, Nicolae. *Pământul era viu*. Roman. [Vol.] 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 2 vol. Vol. 1. 497 p.; vol. 2. 439 p.

Leu, C. *Puterea*. Roman. Buc., Editura pentru literatură, 1964. 400 p.

Luca, Remus. *Cu ce se șlesuiesc diamantele*. Roman. Ed. a II-a. Buc., Editura tineretului, [1968]. 263 p.

Mihale, Aurel. *Nopti înfrigurate*. Povestiri. Buc., Editura pentru literatură, 1964. 448 p.

Mirodan, Al. *Ziaristi*. In: Mirodan, Al. *Teatru*. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 407 p. + 1 f. portr.

Nedelcu, Șerban. *Moara săracă*. Roman. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 351 p.

Nedelcu, Șerban. *Inima omului*. Roman. Buc., „Eminescu”, 1970. 210 p.

Pas, Ion *Lanțuri*. [Roman]. Ediția a IV-a. Vol. 1—2. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 2 vol. Vol. 1. 679 p. + 1 f. portr.; vol. 2. 567 p.

Pas, Ion. *Zilele vieții tale*. Ediția a V-a. [Vol. 1—2]. Buc., Editura pentru literatură, 1967. Vol. 1. 335 p.; vol. 2. 367 p.

Popovici, Titus. *Străinul*. Ediția a III-a. Buc., Editura tineretului, 1959. 596 p.

Popovici, Titus. *Setea*. Roman. Vol. 1—2. Buc., Editura tineretului, [1966]. (Biblioteca școlară, 129—130). 2 vol. Vol. 1. 383 p. cu portr.; vol. 2. 335 p.

Preda, Marin. *Întilnirea din pământuri*. Nuvele. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 383 p.

Șiperco, Al. *N-a fost în zadar*. Roman. Ed. a II-a revăzută Buc., Editura tineretului, 1969. 440 p.

Stancu, Zaharia. *Vintul și ploaia*. [Vol. 1—3]. [Buc.], Editura pentru literatură, 1969. 3 vol. (Ciclul „Rădăcinile sint a-mare”).

Szabó, Gyula. *Neamul Gondosilor*. [Roman]. In românește de Remus Luca. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 640 p.

Szász, János. *Răspunsul*. [Roman]. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 116 p.

Țoiu, Constantin. *Moartea în pădure*. *Cronica unei zile*. Buc., Editura pentru literatură, 1965. 320 p.

Voitin, Al. *Oamenii în luptă*. Trilogie dramatică. Oamenii care tac. Oamenii înving. Oamenii sint oameni (Anchetă). [Buc.], Editura pentru literatură, 1964. 287 p.

Colocviu pe tema „Vacanță, divertisment, cultura”

Din inițiativa Comitetului județean pentru cultură și artă, la 31 iulie 1970, a avut loc la Constanța un colocviu pe tema *Vacanță, divertisment, cultură*.

Biblioteca municipală din Constanța a prezentat la acest colocviu un referat alcătuit de Constanța Călinescu și Ion Făităr.

Referatul a delimitat mai precis funcțiile bibliotecilor din stațiuni de cele ale altor categorii de biblioteci publice. Bibliotecile din stațiuni sint frecventate de oameni veniți la odihnă, care au ca preocupare comună să-și petreacă în mod agreabil zilele de concediu. De aceea, aceste biblioteci nu trebuie să acumuleze la întimplare cărți care nu au șansa să fie solicitate, ci trebuie să ofere în principal acele volume destinate unei lecturi de vacanță, de destindere.

Referenții au subliniat cu justețe că în condițiile unei bune propagande făcută de presă, radio, televiziune, medaliaoanele și seriile literare, ținute aproximativ într-un singur fel la orice bibliotecă prin citirea monotonă a bibliotecarului, devin inutile. Cu mai multă inventivitate s-ar putea descoperi alte modalități de a populariza lucrările din bibliotecă fără a apela la acțiuni greoaie, la mobilizări obligatorii, la prologuri „literare” plictisitoare, organizate de complezență, pină la începerea unui spectacol.

Mijloacele obișnuite de propagandă a cărții — popularizarea noilor achiziții, bibliografii tematice, întilniri cu scriitorii și alți oameni de cultură, folosirea mijloacelor audio-vizuale — trebuie să îmbrace forme vii, adaptate la condițiile bibliotecilor de pe litoral. De asemenea, este necesară pregătirea unor programe adecvate pentru copiii veniți cu părinții la odihnă.

Activitatea susținută de bibliotecile de pe litoral va avea mai multă eficiență dacă va fi fondată pe un suport științific, de investigare a gustului public, de pildă pe baza unor chestionare.

Referatul a arătat în concluzie că pentru a da un caracter cit mai realist muncii cu cartea pe litoral, în condițiile actualei dezvoltări a turismului în această zonă, se impun abandonarea unor forme depășite și punerea în largă circulație a unor modalități inovatoare, de curaj și maximă eficiență.

L. B.

Conferința internațională „Educația copilului în fața progresului științei și tehnicii contemporane”

În cadrul acțiunilor prilejuite de anul internațional al educației, în perioada 20—27 iulie 1970 s-au desfășurat la București lucrările Conferinței internaționale pe tema Educația copilului în fața progresului științei și tehnicii contemporane inițiată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor din Republica Socialistă România în colaborare cu CIMEA (Comitetul Internațional al Mișcărilor de Copii și Adolescenți).

Conferința a stîrnit un interes deosebit determinind o largă participare internațională. La București s-au întîlnit delegați a 28 de organizații și mișcări de copii și adolescenți din 21 de țări precum și reprezentanți ai unor organisme și organizații internaționale și mondiale.

Întrunirea a cuprins un complex de acțiuni dintre care amintim deschiderea și vizionarea expoziției tehnico-științifice a pionierilor — „Minitehnica 70”, — vizitarea unor tabere pionierești cu profil tehnic.

Dezbaterile conferinței au subliniat că educația științifică și tehnică a copiilor și adolescenților trebuie să fie făcută în spiritul umanismului, al progresului și păcii. Dezvoltarea excesivă a tehnicii, fără luarea unor măsuri de protecție a mediului natural, a căpătat în unele țări simptome îngrijorătoare. O constatare merită să provoace neliniște — în Elveția peisajul scade cu 40 metri pătrați pe minut. Pentru evitarea unor astfel de efecte periculoase ale civilizației moderne, tineretului trebuie să fie educat în spiritul ocrotirii naturii.

Mijloacele mass-media au revenit mereu în discuția participanților la Conferință, un loc însemnat acordîndu-se cuvîntului tipărit.

În raportul organizației noastre de pionieri s-a arătat că „Rapida evoluție a științei contemporane impune realizarea și orientarea corespunzătoare a cîmpului informațional pentru copii, în coordonatele cărui a un loc important îl ocupă presa, literatura de specialitate, radioul, filmul, revistele școlare”.

Revistele Cutezătorilor, Jóbárat, Racheta cutezătorilor, colecția Preludiul exercițiului o influență puternică asupra preocupărilor tehnice ale copiilor. Emisiunile de radio și televiziune Radio-racheta pionierilor, Roza vînturilor, Călătorie în istoria civilizației. Ex terra se bucură și ete de o mare popularitate în rîndul copiilor.

Vizitatorii din țară și de peste hotare au consultat și au apreciat cărțile și periodicele de specialitate pentru pionieri aflate în cadrul expoziției „Minitehnica 70”.

Conferința a înlesnit și un bogat schimb de materiale documentare — cărți, broșuri, reviste, afișe.

Pentru ca lucrările Conferinței, socotită de către participanți ca o mare reușită, să fie cunoscute în întreaga lume, se preconizează publicarea lor în limba română și în limbile străine de largă circulație.

Intrunirea de la București a constituit un promițător început de dezbateri la nivel internațional a unei dintre problemele educației tinerei generații în contextul societății moderne.

V. ST. MARIU

Un nou lăcaș muzeistic... în orașul muzeu care este Iașiul. Între zidurile medievale ale unei din cele mai vechi clădiri ieșene, acolo unde, cu aproape 300 de ani în urmă, Mitropolitul Dosoftei scotea, în limba română, de sub

teascurile tiparului aduse din Rusia, principalele cărți religioase, din care unele traduse de el însuși, s-a deschis, la 7 august a. c. CASA DOSOFTEI.

Concepută nu ca simplă casă memorială, această unitate muzeală se profilează prin expozițiile sale ca o secție de literatură română veche a Muzeului de literatură din Iași.

Sînt expuse în original sau în facsimile monumente de carte veche românească — manuscrise sau tipărituri. Amintim cîteva dintre exponate: pagini, litere și ornamente din Evangheliarul copiat și împodobit de Gavril Uric, Măndăstirea Neamț, 1429. (facsimile după originalul aflat la Biblioteca Bodleiana — Oxford); o miniatură din Evangheliarul de la Humor (1473), înfățișîndu-l pe Ștefan cel Mare (reproducere după originalul aflat la Măndăstirea Putna), Evangheliar în limba slavă, copiat pe teritoriul Moldovei la începutul secolului al XVI-lea. Apostolul, copiat de Popa Bratu din Brașov, la 1559—1560 (cel mai vechi manuscris românesc datat); Liturghierul lui Macarie, 1508, prima tipăritură de pe teritoriul Țării Românești (facsimil după originalul aflat la Biblioteca Academiei R.S.R.); cărțile lui Varlaam — Cazania (1643). Seapre taine a beseării (1644) și Răspuns împotriva catehismului calvinces (1645); cîteva din tipăriturile lui Coreși (Evanghelle cu învățătură 1581, o Psaltire în limba slavonă...); apoi Îndreptarea legii (Tîrgoviște, 1652); Noul Testament de la Bălgard (1684) ș.a.

Un loc aparte în muzeu îl ocupă, cum este lesne de presupus, tipăriturile mitropolitului Dosoftei: Psaltirea în versuri (tipărită la Unieș, în Polonia, 1673, Psaltire de-năles, în limbă slavă și română (Iași, 1680), Molitvenic de-năles (Iași 1681), Parimile preste an (Iași, 1683), Vîlăța și petrecerea svinților, în patru tomuri (Iași, 1682—1686). Am mai amintit dintre exponate și Sfînta și dumnezeiasca Evanghelle (Buc., 1682), dăruită de Mitropolitul Țării Românești, Teodosie, Mitropolitul Moldovei, Dosoftei, de la care se păstrează și niște însemnări marginale. Tot în acest compartiment al muzeului este expus și macheta unei tiparîne din secolul al XVII-lea.

Etajul clădirii este destinat istoriografiei moldovene, a cărei dezvoltare este ilustrată de la Pomelnicul de la Bistrita și pînă la operele marilor croniciari ai Moldovei. Am amintit dintre exponate cea mai veche copie cunoscută a Letopîsesei Țării Moldovei scris de Grigore Ureche, Letopîseală anonim al Moldovei (din vremea lui Ștefan cel Mare); a Cronograf din secolul al XVIII-lea, care a aparținut lui M. Eminescu ș.a.

I. T.

Comemorarea a 80 de ani de la moartea lui Vasile Alecsandri a prilejuit Muzeului Arhivelor Statului organizarea unei expoziții documentare cu materiale originale și reproduceri din fondul arhivistic de stat aflate în depozitele din țară.

În ziua de 26 august, în prezența a numeroși invitați, acad. Victor Eftimiu a inaugurat expoziția, evocînd aspecte din viața și creația poetului și recitînd din versurile proprii pe care i le-a închinat.

Suita de materiale expuse în vitrinele și pe panourile din sala amenajată în acest scop a fost prezentată de Virgiliu Teodorescu, directorul Muzeului, insistînd mai ales asupra documentelor care aduc mărturie activității obștești și revoluționare a lui Alecsandri. Despre atitudinea luată față de evenimentele din 1848, despre colaborarea cu revoluționarii din Bucovina și Brașov, unde, împreună cu refugiații moldoveni a redactat *Principiile noastre pentru reformarea patriei*, și unde a fost declarat membru de onoare al Aștrei, despre participarea lui la fărîncarea României moderne, ca membru al Divanului ad-hoc al Moldovei, ca ministru de externe și ca reprezentant diplomatic la Paris vorbesc documentele, în bună parte, originale.

Un dosar al direcției Teatrului Național din Iași reflectă preocuparea poetului pentru întoc-

mirea unui repertoriu în care să fie reprezentată și dramaturgia universală. Documentul referitor la participarea sa personală la reprezentații date de Teatrul de amatori, alături de Matei Millo, Maria Cantacuzino, C. Negruzzi, demonstrează pe de o parte comunitatea de vederi a tinereții de la 1848, pe de altă parte, aspecte din activitatea depusă de el în sprijinul dezvoltării vieții culturale a țării.

Munca desfășurată pentru culegerea folclorului românesc este prezentată în volumele de poezii populare dintre care un exemplar (ediția 1866) are însemnări marginale, autografe făcute de Iulia Hasdeu din perioada când lucra la traducerea lor în limba franceză, iar altul (*Doine și lăcrămioare*, 1853) păstrează pe filele lui mai multe variante scrise de mîna poetului.

Manuscrisele versurilor pentru *Imnul lui Ștefan cel Mare* și pentru *Cîntecul gîntel latine* sînt înfățișate în contextul evenimentelor istorice care l-au inspirat pe Alecsandri: întîlnirea de la Putna, organizată de Junimea și concursul organizat în 1877 la Montpellier. Una din folie volante tipărite în țară, în mai multe tiraje, cu textul acestuia din urmă, demonstrează popularitatea largă pe care *Cin.ecul* a dobîndit-o în scurtă vreme.

Manuscrisele originale ale unor pasteluți și numeroase scrisori către Ion Ghica, Vasile Pogor și alte personalități ale vremii întregesc retrospectiv. Toate documentele prezentate sînt încadrate de fotografii ale locurilor sau ale oamenilor care le-au inspirat. Familia, casa, lîncea, odaia de lucru de la Mureșuți sînt expuse în mai multe variante ajutînd la reconstituirea ambianței în care a trăit și a creat Vasile Alecsandri.

Inițiativa Muzeului Arhivelor Statului de a oferi publicului posibilitatea cunoașterii acestor materiale se înscrie în spiritul cuvintelor cu valoare de testament pe care poetul însuși, în calitate de „arhivist al statului” la Iași, le-a inclus într-un proiect de organizare a Institutiei: „Arhiva unui stat este o avere publică ce merită cea mai de aproape îngrijire a cîrmuirii”.

L. B.

La 27—28 noiembrie a. c., Biblioteca centrală universitară București va sărbători împlinirea a 75 de ani de la înființarea sa. Cu acest prilej, se va organiza o sesiune științifică de comunicări și referate, precum și o expoziție care va ilustra valoarea colecțiilor bibliotecii, evoluția și activitatea acesteia.

A luat ființă la București, începînd cu luna iulie a. c., *Centrul de informare al O.N.U.*, care are ca scop familiarizarea marelui public din țara noastră cu structura și sistemul de funcționare a organizațiilor și instituțiilor O.N.U.

Centrul va edita diferite traduceri după materialele O.N.U. și se va îngriji de difuzarea diferitelor publicații ale aceleiași organizații prin biblioteca pendinte.

Adresa Centrului de informare al O.N.U. este: *București, str. Aurel Vlaicu nr. 16, sectorul I.*

Urăm noului centru succes în activitatea viitoare, activitate care prezintă un interes special pentru bibliotecile științifice și documentare.

BIBLIOTECI

DE PESTE HOTARE

Trecutul românesc în bibliotecile Orientului Apropiat (II)*

Căutarea izvoarelor privind trecutul românesc în bibliotecile Orientului Apropiat ne va prileji frecvente întîlniri cu Macarie Zaim. Mare parte din informațiile sale despre trecutul bizantin al patriarhatelor răsăritene, despre cărturarii sirieni, numeroasele note liturgice, hagiografice, istorice, geografice, canonice care formează principala substanță a sbornicelor alcătuite de acest neobosit compilator provin din bibliotecile vizitate la noi. Despre relații cărturărești în Țara Românească ne dă suficiente date chiar fiul său Paul din Alep în relațiunea de călătorie amintită. Macarie cunoscuse pe postelnicul Constantin Cantacuzino și din biblioteca acestuia căpătase permisiunea de a copia un *Comentar la Psalmi* al sf. Nichita la care ținea foarte mult. De la Paisie Ligarides, cărturar vagabond bine cunoscut în Europa răsăriteană și de sud-est a timpului, obținuse *Hrismologhionul* acestuia, lucrare de senzație prin pronosticurile ei politice, dar instructivă prin informația istorică, relativă și la întemeierea Țării Românești. Am regăsit în Liban traducerea arabă a cărții lui Ligarides în două copii, una în Biblioteca mănăstirii al-Kreim, alta în aceea

* Continuară din *Revista bibliotecilor*, 23, nr. 8, aug. 1970, p. 492—496.

a Școlii Trei Ierarhi din Beirut. Macarie se dovedea un excelent răspinditor în mediul său cultural al cărților cu care venea de peste hotare. Traducerile sale sînt copiate și recopiate cu o asiduitate care confirmă declarația obișnuită a cărturarului în prefețele sbornicelor și tălmăcirilor lui că, aflîndu-se în străinătate și gîndindu-se la cei de-acasă, a cules din cărțile pe care le găsea „știri noi și necunoscute nouă”. Prefețele sînt, în moștenirea literară a lui Macarie, texte dintre cele mai interesante pentru noi. Ele vădesc care erau criteriile curiozității și eforturilor sale și ne dau portrete sau tablouri orientalizate ale personajelor sau stărilor de lucruri de la noi. Se degajă din ele, în același timp, o mare admirație pentru dezvoltarea culturală din Țările Române, incomparabil superioară celei din comunitățile orientale pe care le păstora Macarie.

Același fapt reiese din lista scrierilor care circulau în aceste cercuri. Suprapunerile cu bibliografia culturală româno-grecescă a timpului sînt frecvente. Așa, opera mitropolitului moldovean al Kievului, Petru Movilă, *Mărturisirea ortodoxă* a fost tradusă în 1675 de Christodul, episcop de Gaza și Ramleh și o găsim în mai multe manuscrise la Cairo, Damasc și Alep. Același Christodul a mai tălmăcit scrierea lui Maxim din Peloponez *Manual împotriva schismei papistașilor* la îndemnul și folosind ediția pregătită de Dositei al Ierusalimului, care avea să vadă lumina tiparului la București, în 1690, din porunca lui Constantin Brincoveanu. Activ traducător al scrierilor anticatolice grecești a căror difuzare era în mare măsură favorizată pe atunci de opera tiparului din Țările Române, Christodul a mai lăsat și versiunea arabă a *Intimpinării împotriva primatului papii*, operă a lui Nectarie al Ierusalimului tipărită la Iași în 1682 în noua tiparniță grecescă de la Cetățuia. Numărul de manuscrise păstrate (două la Beirut, unul la Cairo în biblioteca Paul Sbath) arată circulația lucrării în Orient în secolul al XVIII-lea.

Numeroși alți cărturari greci care au activat în Țările Române în climatul prielnic oferit de dezvoltarea culturală de la noi din secolele XVII—XVIII au fost însă traduși în arabă la scurt timp după alcătuirea sau editarea scrierilor lor. O interesantă simbioză culturală româno-greco-arabă e demonstrată de marele număr de manuscrise din epoca amintită păstrate în bibliotecile Orientului Apropiat. Opera de traduceri în limba poporului, „pentru folosul de obște”, de răspîndire a „cărților folositoare de suflet”, care a găsit un teren atît de prielnic în țările noastre, avea deci pre-

lungiri pînă departe spre sud-est, în culturile Mediteranei Orientale. Consecințele activității de luminare a poporului, întreprinsă de cărturarii români și greci ai timpului, sînt, așa dar, mai întinse decît ne putem închipui. Cercetarea literaturii melkite, a bibliografiei de traduceri în arabă din secolele XVII—XIX deschide istoriei culturale sud-est europene și în special celei române și grecești un important capitol de influențe binefăcătoare exeroitate asupra literelor moderne din Orientul creștin.

Din scrierile lui Sevastos Kymenites, director și profesor al Academiei domnești din București, traduce în arabă Ilias Fahr (manuscrise la Muzeul Asiatic din Leningrad, Colegiul Trei Ierarhi din Beirut și biblioteca Sbath din Cairo): *Eustratie Argentis, Manual împotriva infailibilității papii*, este publicat la Iași în 1746 în traducerea lui Masad Nușu, o dată cu scrierea mai sus amintită împotriva primatului papii de Nectarie al Ierusalimului. Un an mai tîrziu, tot la Iași, în tiparnița arabă înființată la cererea lui Silvestru al Antiohiei, apare *Sintagma împotriva azimilor. Chiriaco-dromionul* lui Nichifor Theolokis, învățat grec în strînse legături cu țările noastre, a cărei operă a fost de atîtea ori tipărită la noi, e publicat tîrziu, la Ierusalim, în două volume (1898). Dar cu vreo cinci decenii mai curînd, Iusuf Muhanna al-Haddad din Damasc traducea în arabă operă unui moldovean, Alexandru Sturdza, diplomat și cărturar de vază, protector al lui Mihail Kogălniceanu și promotor al literelor și istoriei rusești. Este vorba de o lucrare *Despre cele două calendare* (gregorian și iulian) a căror aplicare ecleziastică a provocat mult timp disensiuni în comunitățile răsăritene.

Nu numai această literatură explicată de renașterea culturală melkită mărturisește despre locul românilor între vechile izvoare manuscrise sau tipărite ale Orientului Apropiat. O scriere pe care o urmărim fără a o fi putut încă obține va adăuga, poate, date noi despre istoria politică moldoveană, de la mijlocul secolului al XVII-lea. În timpul călătoriei sale în Rusia, refugiat de frica ciumei în cetatea Colomna, Paul din Alep a scris o *Istorie a voievodului Vasile Lupu al Moldovei și a războaielor sale*. Păstrat între manuscrisele patriarhului Grigore al IV-lea al Antiohiei, originalul s-ar afla la Muzeul Asiatic din Leningrad, dar o copie există în biblioteca Iskandar al-Maluf din Zahlé (Liban) și ea ne va fi în curînd accesibilă.

Alte două categorii de izvoare din bibliotecile orientale privind cultura noastră se mai cuvin menționate aici: manuscrisele grecești și tipăriturile românești sau româno-arabe. Cele dintii au format, după cum am amintit la începutul acestui articol, preocuparea lui N. Iorga sau a lui Marcu Beza. Să cităm câteva dintre ele. Astfel, în Biblioteca Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim se păstrează *Didahiile* lui Chiril Lucaris, manuscris din 1615 cuprinzând și informații despre vizita autorului în Țările Române; *Viața sf. Paraschiva* de Matei al Mirelor, cârturar grec care a trăit și a scris la noi în țară (cod. 161); un alt codice grecesc scris tot de Matei al Mirelor, cel cu însemnarea autografă menționată a spătarului Nicolae Milescu; cod. 524 cuprinzând 12 scrisori privind Țările Române de Meletie Pigas, patriarh al Alexandriei; un manuscris al operelor lui Ioan Cariofil dedicate lui Șerban Cantacuzino, din timpul când cârturarul grec se refugiase în Țara Românească; cod. 468 în care aflăm o epigramă a lui Ioan Molybdos Comnen din 28 iulie 1705 pentru o fântână zidită cu cheltuiala lui Constantin Brîncoveanu; un *Ceaslov arab* din 1679 (?) scris de Gheorghe Musa din Lydda și dedicat lui Șerban Cantacuzino, amintind despre ajutoarele acestuia la Sfintele Locuri. În Biblioteca Sfântului Mormînt găsim un autograf a lui Ieremia Cacavela, dascălul lui Dimitrie Cantemir, și un codice din 1695 (nr. 182) cuprinzând un panegiric pentru Constantin Brîncoveanu alcătuit de Sevastos Kymenites. În Biblioteca Patriarhiei Ortodoxe din Damasc, un manuscris din 1702 ne păstrează *Istoria patriarhilor Antiohiei* a lui Athanasie Dabbas, dedicată lui Constantin Brîncoveanu; codicele poartă stema Țării Românești, precedînd versurile și epistola de închinare; o serie de scrisori ale lui Silvestru al Antiohiei adresate către voievozi și doamne din țările noastre cuprinde un alt codice din 1748—1754. Subliniem că aceste mențiuni sînt foarte selective; lista codicelor s-ar putea ușor mări cu manuscrisele de artă, numeroase și valoroase, apoi cu lista documentelor, revelatorii pentru legăturile noastre cu Orientul Apropiat.

O nouă ediție a *Bibliografiei românești vechi*, de care ar fi atîta nevoie, va trebui negreșit să țină seama de prezența cărții românești, ca și a tipăriturilor datorate sprijinului nostru, în bibliotecile Orientului Apropiat. Astfel, un exemplar al *Psaltirii de la Bălgrad* (Albăluția, 1651) se păstrează în biblioteca Mănăstirii sf. Sava de lângă Ierusalim, alături de *Biblia de la București* (1638),

Letopisețul Țării Românești (1292—1634) în traducere arabă din biblioteca Deir-eș Șir

pe forțașul căreia sînt însemnați o seamă de pelerini români din secolul al XVIII-lea. Marcu Beza menționează cărți vechi românești sau cu însemnări în românește și în biblioteca mănăstirii Sf. Ecaterina de la Muntele Sinai. Dar, firește, este de așteptat ca cele mai numeroase exemplare din piesele vechii noastre bibliografii existente în asemenea biblioteci să fie tipăriturile româno-arabe, cărțile de cult sau polemică anti-catolică scoase la Snagov, București, Alep și Iași în anii 1701—1747 printr-un efort cultural care asociază numele lui Antim Ivireanul, Constantin Brîncoveanu, Ioan și Constantin Mavrocordat și ale patriarhilor Antiohiei, Athanasie Dabbas și Silvestru.

Am arătat ca acest prilej că analiza cuprinsului celor 15 opere publicate în arabă cu sprijin românesc demonstrează, pentru perioada amintită, o adevărată politică de cultură comună româno-arabă. Într-o vreme cînd creștinii arabofoni se străduiau, pe de o parte, să introducă limba populară (araba) în cult, înlocuind o limbă moartă neînțeleasă (siriaca), iar pe de altă parte să reziste propagandei prozelitiste catolice care avea să ducă la unirea parțială cu Roma din 1724, fenomene așa dar cunoscute tot atunci de Țările Române, era firesc ca sprijinul pentru tipărituri să fie cerut culturii românești. Era de asemenea firesc ca

lucrările tipărite să fie tocmai acelea scoase în limba poporului la noi: cărți de ritual, cărți de predică sau tilcui și cărți de rezistență la propaganda catolică.

În tot secolul al XVIII-lea aceste cărți care poartă stemele Țării Românești și a Moldovei, care încep cu epistole de mulțumire adresate lui Brincoveanu și Mavrocordat au servit drept instrumente de cultură, au fost folosite în ritualul rostit în limba poporului, au adus aminte melkiților despre sprijinul dat lor de principatele dunărene. Prezența acestor cărți în bisericile și mănăstirile din Siria, Liban sau Palestina mărturisește pînă azi importanța faptelor de cultură amintite. Încuite azi de ediții mai noi, datorate imprimeriilor locale care continuă tradiția vechilor tiparnițe de la Snagov, București și Alep, liturghierele, psaltirile și ceasloavele brincovenesti au rămas în bibliotecile bătrinelor lăcașuri. Așa, la mănăstirea Prorocul Ilie din Soaya (Liban) găsim *Psaltirea arabă* (București 1747); nu departe, la mănăstirea Sf. Ioan din Sueir, printre alte cărți din aceeași serie, *Liturghierul arab* (București, 1701); la mănăstirea Sf. Tecla din Maalula (Siria) a doua ediție a aceleiași cărți (Iași, 1745); exemplare din *Cina divină* a lui Eustratie Argentis (Iași, 1747) se află la catedrala patriarhală din Damasc și în biblioteca Patriarhiei din același oraș; numeroase tipărituri româno-arabe am văzut în biblioteca mănăstirii Mintuitorului de lângă Saida (Liban), iar un exemplar din *Psaltirea arabă* (Alep 1706), admirabil păstrat, la biserica celor 40 de mucenici din Homs; în sfîrșit, un *Ceaslov greco-arab* (București, 1702), la mitropolia greco-catolică din Alep. Dar însemnările acestor prezențe sînt, firește, întîmplătoare și, din nefericire, provizorii. Inventare complete ale manuscriselor și cărților din bibliotecile Orientului Apropiat nu există, cum arătam mai sus, iar cît privește fixarea pieselor în rafturile care le adăposteau cînd le examina cite un cercetător curios și norocos, ea este iluzorie. Ca și operele de artă, vechile monumente ale scrisului sînt încă obiectul unui trist trafic între parohi, Țircovnici, anticari și colecționari.

Considerațiile de mai sus au avut ca obiect să reia demonstrații mai vechi ale istoricilor culturii noastre privitoare la aria largă acoperită de legăturile literare și artistice românești de-a lungul timpurilor. Evidența locului pe care românii l-au ocupat în istoria culturală a Orientului Apropiat în secolele XVI—XIX naște obligații oricărui cercetător atent. Dacă pentru exigențele comparatiste și istoria relațiilor noastre accentul pus pe studiile sud-est europene se justifică pe deplin, este kimpede că zona cercetării

trebuie extinsă spre Orientul Apropiat, spre regiunile foste în Turcocratie de care ne-au legat cîteva secole de schimburi în diverse domenii. În alocuțiunea inaugurală la cel de-al II-lea Congres internațional de studii sud-est europene (Atena, 6—13 mai 1970), Moueini Taha Hussein, reprezentantul directorului general al Unesco, exprima tocmai această dorință în legătură cu viitorul cercetărilor promovate de Asociația Internațională de Studii Sud-Est Europene.

Dar orice zonă nouă abordată de istoria culturii românești și a relațiilor sale interesează documentarea înaintea cercetării propriu-zise. Studiul pornește de la izvoare. Iată de ce ni se pare că bibliotecarii, bibliografii, istoricii cărții românești vechi, în colaborare cu orientaliștii noștri și, firește, cu corespondenții din culturile interesate ale Orientului Apropiat, au un rol de prim ordin în valorificarea unor legături care au purtat cîndva faima și binefacerile culturii românești pînă pe țărmurile Eufratului, Orontelui și ale Mării Roșii.

Virgil CÂNDEA

BIBLIOGRAFIE

- Beza, Marcu. *Bibliotecă mănăstirească în Palestina*. In: *Analele Academiei Române*, s. III-a, Mem. lit., 6 (1932—1934), p. 195—197.
- Beza, Marcu. *Bibliotecă mănăstirească în Palestina*, Chipru și Muntele Sinai, *ibid.* p. 207—215.
- Beza, Marcu. *Bibliotecă mănăstirească în Siria, Atena și insula Hios*, *ibid.* 8 (1936—1938), p. 7—20.
- Beza, Marcu. *Urme românești în Răsăritul ortodox*, Ed. a 2-a, Buc., Monitorul oficial, 1937, 211 p. ilustr.
- Beza, Marcu. *Urme românești la Atena și Ierusalim*. In: *Analele Academiei Române*, s. III-a, Mem. lit., 9 (1938—1940), p. 35—39.
- Căndea, Virgil. *Repertoriul bunurilor culturale externe ale poporului român*. Buc., M.A.E., 1963, XXVIII + 454 p. (multigrafat).
- Căndea, Virgil. *Une poitiques culturelles communes roumaine-arabe dans la première moitié du XVIIIe siècle*. In: *Aiesee Bulletin*, 3 (1965), no. 1, p. 51—56.
- Căndea, Virgil. (red.) *Les icônes melkites*. Beyrouth, Imprimerie catholique, 1969, 260+80 p. + 66 f. pl.
- Căndea, Virgil. *Vechi contacte românești cu Levantul*. In: *Magazin istoric*, 4 (1970), nr. 6 (39), p. 10—17.
- Căndea, Virgil. *Un vechi capitol de diplomatie românească: Orientul Apropiat*. In: *Familia*, s. III-a, 6 (1970), nr. 3, p. 14 și 22.
- Căndea, Virgil. *Letopisețul Țării Românești (1292—1664) în versiunea arabă a lui Macarie Zaim*. In: *Studii*, 23 (1970), p. 673—692.
- Giurescu, C. C. *Țările Românești sprijinătoare ale învățămîntului din Peninsula Balcanică și Orientul Apropiat*. In: *Contribuții la istoria învățămîntului românesc*, Culegere de studii, Buc., 1970, p. 7—18.
- Graf, Georg. *Geschichte der christlichen arabischen Literatur* Bd. I—V. Città del Vaticano, 1944—1953.
- Hurmuzacki, E. de, și N. Iorga. *Documente privitoare la istoria românilor*. Vol. XIV, partea I—III. Buc., 1915.

Producția de carte a Republicii Democratice Germane

...a ajuns, în 1968, la 5 568 de titluri, într-un tiraj total de 114 700 000 de exemplare. Această înscamnă o producție anuală de 6 cărți pe cap de locuitor. Periodicele au ajuns, în același an, la un tiraj total de 428 700 000 de exemplare. (Zentralblatt für Bibliotheksvesen, 84, nr. 3, mar 1970).

Al III-lea Congres internațional de reprografie

... va avea loc, în Anglia, la Earles Court, între 15 și 19 martie 1971. Programul reuniunii va cuprinde 3 părți: o parte științifică, în cadrul căreia vor fi tratate procedee ca cel al electrofotografiei, al diazocopierii, cel cu ajutorul halogenurii de argint, imprimarea offset, cel fotocromic, termografia, fotocompoziția, materialul optic și mecanic necesar și automatizarea materialului reprografic; o parte consacrată aplicațiilor (cum

este utilizată reprografia în birourile comerciale și de studii, în biblioteci și centre de documentare, în spitale, în învățămînt, la copierea documentelor, în cartografie, la sistemele de microcopiere etc.); o parte consacrată gestiunii și învățămîntului (organizarea reprografiei; progresele ei, formarea tehnicienilor și a personalului comercial, recunoașterea valorii legale a fotocopiilor, lista asociațiilor de reprografie din lume, examenul analizelor de cost și de producție, personalul gestionar și inginerii necesari la o unitate de reprografie). Paralel cu desfășurarea reuniunii, va fi organizată o expoziție de material de reprografie. (Bull. Unesco bibl., 24, nr. 4, iul-aug 1970)

Asociația bibliotecilor grecești (Enois Ellenon Bibliothekarion)

...a fost fondată în anul 1969. În luna noiembrie a anului trecut a fost ales primul birou al asociației, avînd ca președinte pe George M. Cavouris, iar ca secretar general, pe Kyriacos Delopoulos. Scopul

asociației este acela de a încuraja profesia de bibliotecar în Grecia și de a colabora cu alte asociații și, în străinătate, cu organizațiile internaționale. Asociația bibliotecilor grecești a cerut să facă parte din FIAB. (Bul. Unesco bibl., 24, nr. 4, iul-aug 1970)

Un centru de documentare asupra activităților de loisir

... se află în curs de creare la Rüschiikon, în apropiere de Zürich (Elveția), în cadrul Institutului de studii economice și sociale „Gottlieb Duttweiler” din localitate. Șeful serviciului de informare al noului centru dorește să intre în relații cu diferite persoane și organizații interesate în aceste probleme. El ar dori să ia contact în special cu: beneficiarii eventuali; organizațiile care doresc să coopereze în privința activităților de bibliotecă, de documentare și de informare în domeniul considerat; cu editurile și chiar cu instituțiile cu caracter neocomercial care editează lucrări despre loisir sau activitățile consacrate loisirului, în sensul cel mai larg al termenului. Cel interesați să obțină informații mai ample se pot adresa d-lui John G. Cartwright, șef al Serviciului de informare, Institutul „Gottlieb Duttweiler”, CH — 8003, Rüschiikon, SUTSSE.

Potrivit anunțului oficial al Asociației bibliotecarilor din Marea Britanie

... a fost creat un nou serviciu destinat comunicării amendamentelor aduse regulilor de catalogare anglo-americane. Anglo-American Cataloguing Rules Amendment Buletin (Buletinul amendamentelor aduse regulilor de catalogare anglo-americane) va publica toate adăugirile și modificările textelor britanice ale regulilor de catalogare anglo-americane, sub o formă care să permită raportarea, precisă și detaliată, a modificărilor la textul britanic complet. Buletinul va mai publica și scurte informații asupra modificărilor aduse textului nord-american subliniind în mod particular deosebirile între cele două texte (principalul organ de difuzare a modificărilor aduse textului nord-american va rămîne Cataloguing Service Bulletin, editat de Biblioteca Congresului din Washington).

Rubrică redactată de George VLĂDESCU

Hurmuzaki, E. de, A. Papadopoulos, și Kerameus. *Scrieri și documente grecești privitoare la istoria românilor din anii 1592-1837*. Trad. rom. de G. Murnu și C. Litzica. Buc., C. Oobi, 1914. XLVI + 520 p.

Hulsman, A. J. W. *Les manuscrits arabes dans le monde*. Bibliographie des catalogues. Leiden, E. J. Brill, 1967. X + 99 p.

Iorga, Nicolae. *Manuscrise din biblioteci străine privitoare la istoria românilor, înfiul memoriu*. In: *Analele Academiei Române*, s. II-a Mem. Ist., 20 (1897-1898), p. 224-234.

Iorga, Nicolae. *Miniatură românești în secolul al XVII-lea*. In: *Buletinul Comisiunii monumentelor istorice*, 24 (1931), p. 145-153.

Iorga, Nicolae. *Noi obiecte de artă găsite la Ierusalim, în mănăstirea Sf. Sava și la Muntele Sinai*, *ibid.*, p. 181-187.

Iorga, Nicolae. *Ceva din legăturile domniilor românești cu Ierusalimul*. In: *Analele Academiei Române*, s. III-a, Mem. Ist., 13 (1932-1933), p. 109-129.

Iorga, Nicolae. *Legăturile românești cu Muntele Sinai*, *ibid.*, p. 335-346.

Iorga, Nicolae. *Evangeliiarul lui Alexandru-vodă Mircea la Muntele Sinai*. In: *Buletinul Comisiunii monumentelor istorice*, 27 (1934), p. 85-86.

Iorga, Nicolae. *Două evanghelii ale fiilor lui Petru Rareș descoperite de d-l Marcu Beza*, *ibid.*, p. 87-90.

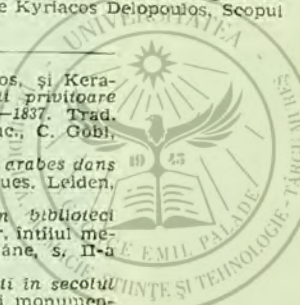
Nasrallah, Joseph. *Catalogue des manuscrits du Liban*. Vol. I-III. Harissa-Beyrouth, 1950-1963.

Radu, Vasile. *Mănăstirea Sf. Spiridon și patriarhul Silvestru al Antiohiei*. In: *Revista istorică română*, 3 (1933), p. 11-31.

Simonescu, Dan. *Cărți arabe tipărite de români în secolul al XVIII-lea (1701-1707)*. In: *Biserica Ortodoxă Română*, 82 (1964), p. 525-561.

Simonescu, Dan. *Impression de livres arabes et karamanlis en Valachie et en Moldavie en XVIII-e siècle*. In: *Studia et Acta Orientalia*, 5-6 (1967), p. 49-75 + 4 f. pl.

Simonescu, Dan și Emil Muracade. *Tipar românesc pentru arabi în secolul al XVIII-lea*. In: *Cercetări literare*, 3 (1939), p. 1-26.

Personalitatea neobișnuită a lui Macedonski domină o epocă întreagă; contemporan cu Eminescu, ca și acesta, el va influența într-o măsură apreciabilă evoluția poeziei și, de fapt, a întregii literaturi românești care i-a urmat. Deschizător de drumuri în domenii diverse, promotor al simbolismului dar și al parnasianismului la noi, Macedonski va fi și un precursor al prozei moderne, un predecesor al lui Camil Petrescu în năzuința spre o idealistă „noocrație” — supremație a intelectualilor în societatea burgheză; în același timp, Macedonski este un agitator — fantasmă, dar sincer — pe plan social, un moștenitor în linie directă al tradițiilor pașoptiste, un critic necruțător al burgheziei rapace și al clericalismului demagogic. Macedonski este însă, înainte de orice, un mare poet. Circumstanțele vieții și operei sale au fost pe larg și convingător expuse și analizate în cele două monografii fundamentale ale lui Adrian Marino, în urma cărora figura poetului dobândește pentru cititorul de azi adevăratele sale dimensiuni¹⁾; ne rămîne numai să încercăm cîteva referințe la unele aspecte mai puțin comentate.

Omul n-a fost bine înțeles de contemporani. E drept, nici n-a fost un temperament ușor suportabil și amabilitatea cu care știa să-și facă prieteni și — mai ales! — discipoli²⁾ era cu mult întrecută de priceperea cu care știa să-și facă dușmani. Una din dovezi este lunga polemică cu Junimea de la Iași, cu perioade de flux și de reflux, care ating uneori, de o parte ca și de cealaltă, violența diatribei. Aceste violențe i s-au reproșat, în general, numai poetului, mai puțin cunoscut fiind atacurile junimiștilor la adresa sa. Un astfel de pamflet, tipărit pe foi volante în 1887 și datorat, probabil, lui Miron Pompiliu (e semnat cu anagrama ușor de descifrat P. Olimpiu) depășește în violență și lipsă de gust așteptările noastre și explică reacțiile frontale ale lui Macedonski:

O voi scripcari nemernici ce slava crunt
 vă roade
 Ființi cu inimi sterpe, cu mințile nerode
 Abia vă licărește un palid gînd prin crieri
 Ș-a voastre glasuri țipă mereu ca niște
 grieri...
 etc.

De remarcat că pamfletul, în strofa citată, compromite și o rimă eminesciană: crieri-grieri³⁾.

Dar poetul nu este numai un luptător, un gladiator în arena publicistică, vindicativ și necruțător cu adversarii; despuiat de armură, în familie și mai ales cu co-

Al. Macedonski

50 de ani de la moartea sa

pii săi, el e un părinte tandru, un om apropiat, grijuliu, temător. Poetul vaticinar devine astfel un simplu muritor, constrâns să îndure „injuria morală“ fără a riposta :

Zdrobiți-mă, puternici călăi de satrapii, Mi-e mina dezarmată... Dați ultima năvală, Sînt laș : am cinci copii.

(Copiii)

Dincolo de poza romantică, de superbia autentică a caracterului său neînfrînt, în mijlocul familiei poetul se umanizează, se domolește; copiilor săi le închină eforturile neîncetate de a ieși (cu ajutorul artei sau prin himerice descoperiri științifice) din crunta și continua sărăcie în care s-a zbatut. Abandonînd la un moment dat credința în propria stea, Macedonski e convins că fiul său Nikita a realizat o invenție care îi va îmbogăți (e vorba de un procedeu chimic pentru siderea hîrtiei, cu totul neinteresant în plan practic) și atunci entuziasmul său se revarsă, exuberant, asupra tuturor copiilor, îmbărbătîndu-i și consolidîndu-i pentru perioadele de privațiuni îndurate, încercînd totuși să-și cenzureze fervoarea. Cităm în acest sens scrisoarea sa, inedită pe cît știm⁴⁾, trimisă de la Paris, unde se afla cu Nikita, celorlalți copii de la București (păstrăm în transcriere unele particularități de grafie) :

Paris 1911 Maiu în 7/20
rue du Dragon

Nina mea prea iubită, copii mei prea iubiți : inteu cred că Nina și toți, muma voastră de asemeni, sunteți bine, sănătoși. Al doilea vă dau strălucita și sigura (subl. aut.) știre că fratele vostru Nikita a realizat lucruri pe cari nici în visele cele mai frumoase nu le puteți închipui (subl. aut.), și că, acum, dacă va fi și pucin noroc în f. scurt timp, 2—3 luni, poate mai iute, nu veți mai avea nevoie nici-o dată (subl. aut.) în viața voastră să duceți griji materiale așa că toți veți scăpa de necazuri și firesc ne vom vedea în curînd. Mama voastră și voi puteți fi mîndri de el căci el va fi predestinatul a ridica familia la culmea bogăției. Nimic din ce vă scriu nu e exagerat (subl. aut.); trebuie numai pucin noroc acum. Astfel, veți vedea că bine am făcut să plecăm (de unde rezultă că plecarea la Paris nu s-a făcut fără unele mici obiecții — n.n.) și că toate ce se întîmplă sunt cu socoteală și chiar că de mult trebuia s-o

facem. Inarmați-vă deci încă cu energie pentru așteptarea ce mai e și rugați-vă lui Dumnezeu ca și rezultatele practice să vie repede și să fie pentru voi toți ear nu să profite altora cum s-a mai văzut în această lume. Sunt fericit că vă dau și-rea asta și vă îmbrăcișez de milioane de ori.

A. Macedonski

Bineînțeles, iluziile sînt și de data aceasta dezmințite de realitate; proiectul acesta, ca și celelalte, se dovedește irealizabil, fără valoare practică, și familia continuă să se zbată în aceeași indigență. Stările de exaltare entuziastă, de încredere în viitor, alternau de altfel consecvent cu cele de deprimare și mizantropie la poetul nostru; umoarea lui instabilă, temperamentul capricios, îl predispuneau unor mari și neașteptate schimbări de atitudine. Toată poezia lui de fapt este străbătută de această alternanță, pendulînd între expresia violentă a teluricului, a elementului primar dezlănțuit, a simțurilor, de o frumusețe viguroasă, și aspirația către un anumit clasicism spiritualizat și sustras efemerului, cotidianului. Treptat apare ispita liniștii nemărginite, a detașării, dorința de a găsi un liman al absolutului, dincolo de „oricare necazuri pămîntești“, care este de fapt o expresie momentană a neputinței de a le înfrînge, ajungînd la o „sete de repaos“ ca Luceafărul eminescian :

Să fie pe cer soare, ori trăsnet și furtună.
Și-n ziua cea mai sumbră și-n noaptea
fără lună
Alunecă pe harpe suflări dumnezeiești,
Tresare-n valuri marea și vîntul le îngînă
Și scuturînd de pe-aripi a trailului țărîină
Călcăm peste oricare necazuri pămîntești.

(La harpă)

Cele două extreme între care oscilează poetul, sfișiat de această dualitate, sînt simultane, nu reprezintă faze ale unei evoluții. Ele vor însoți viața și poezia sa pînă la capăt, cu momente de prioritate pentru una sau pentru alta. Sfișierea lor este continuă și zbuciumul său este însoțit de masca romantică a satanismului, venită pe căi livrese să-i consolideze o vocație pentru neliniște, instabilitate, pentru contraste diametrice. Evoluția sa este continuă între cei doi poli, starea de echilibru și starea de furoare. De altfel,

cele mai multe trăsături ale poeziei lui Macedonski ne îndreptătesc s-o considerăm, în liniile sale esențiale, drept romantică. Așa este nu numai sfîșierea între cele două naturi distincte ale poetului, să le spunem reală și ideală, izvorînd din omenesc una, iar cealaltă din aspirația către absolut, către ideal, ci și suflul generos, umanitar, pe care l-am apreciat în poezia socială, senzația regenerării, sau resuscitarea trecutului, alt refugiu în fața dezamăgirilor prezentului. Romantice sînt și multe din procedeele artistului, anti-teza, în primul rînd, atît de frecvent folosită.

Întreaga literatură a lui Macedonski stă sub semnul interior al romantismului; de expresie simbolistă sau parnasiană, ea se consumă la marile temperaturi ale altitudinii morale, ale unei trăiri autentice a poeziei înțeleasă plenar, total, ca unic mod de existență. Aici e și drama, și măreția sa. Ceea ce pare a fi (și uneori este) mărunț, trist, neimplinit în viața sa, capătă în perspectiva operei valoarea unei atitudini integrale, lipsite de compromisuri pe planul artei. „Un om care a căutat imagini și rime cincizeci de ani în șir — spune Ibrăileanu — un om care și-a pierdut vremea inițiind în misterele artei cîteva generații de «efebi» ca mai apoi să-l părăsească devenind practici, pe cînd el rămînea să predice altora, un asemenea om merită nu numai toată stima, dar, într-o privință, și toată admirația noastră¹⁾. Într-adevăr, existența sa don-quișotescă, poezia sa de o vibrație unică, ale cărei reverberații le simțim încă în unda poeziei contemporane, exercită asupra noastră o fascinație pe care scurgerea anilor n-o poate întuneca.

Mircea ANGHELESCU

- 1) Cf. Adriano Marino, *Viața lui Al. Macedonski*. Buc., 1965; idem, *Opera lui Al. Macedonski*. Buc., 1967; ediții: *Opere*, ed. T. Vianu, vol. I-IV, Buc., 1938-1944; *Opere*, ed. A. Marino, vol. I-V, Buc., 1966-1969 (continuă). Alte ediții, de popularizare, în colecția *Cele mai frumoase poezii* (1967), *Biblioteca pentru toți* (1968, prefață de M. Mincu), *Lycum* (1969, prefață de M. Angheliescu).
- 2) Vianu T., *Alexandru Macedonski*. In: Vianu, Tudor, *Masca timpului*. Arad, 1926, p. 70.
- 3) Pamfletul în Biblioteca Centrală de Stat, Fond St. Georges, arhiva I. Negruzzi, pachet CXCI, dosar I (am comentat mal pe larg această polemică în *Gazeta literară*, nr. 4 din 1968).
- 4) In Biblioteca Centrală de Stat, Fond St. Georges, Arhiva Pave' Macedonski, Pachet CLLI, dosar 9.
- 5) Ibrăileanu G., *La moartea lui A. Macedonski*. In: Ibrăileanu, G. *Scriitori români și străini*. Iași, 1926, p. 161.

Probleme de bibliologie. (Vol. 3). Buc., 1970. 252 p. (Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. Direcția bibliotecilor).

Așteptat cu nerăbdare de o seamă de specialiști, a apărut, în sfîrșit, cel de-al treilea volum al publicației *Probleme de bibliologie*. Sub semnătura unor autori cu tradiție în literatura bibliologică, el aduce cîteva contribuții interesante.

Fără să încercăm o clasificare, vom începe prin a analiza pe cele mai merituotoase, menționînd ca atare *Cartea românească în perioada coresiană* a regretatului Mircea Tomescu, studiu în care, trecînd în revistă activitatea tipografico-culturală a diaconului Coresi, se oprește mai ales asupra rolului acestuia în tipărirea unor cărți care nu erau destinate cultului bisericesc, în impunerea limbii române ca act cultural, în așezarea temeiilor limbii române comune celor trei țări românești. În aceeași grupă se înscrie și *Biblioteca unei citonii voivodale, mănăstirea Hurezu* de sub semnătura lui Corneliu Dima-Drăgan și a lui Mihai Caratașu, articol care, deși depășește lungimea cuvenită, deși citează prea multe titluri și abundă în adjective, reprezintă o contribuție valoroasă la istoria culturii românești vechi, stabilind epoca în care încep preocupările de bizantologie în țara noastră în scopul procurării unor izvoare originale pentru elaborarea istoriei românilor.

Amplu articol al lui W. Auerbach, intitulat *Bibliografia locală. Obiect. Surse. Metodologie*, constituie un adevărat ghid pentru bibliotecile în ale căror preocupări curente se include elaborarea acestui gen de bibliografie. Plecînd de la precizarea și definirea termenului și arătînd legătura dintre bibliografia locală și cea națională, dintre bibliografia locală și cercetarea științifică, autorul trece în revistă izvoarele bibliografiei locale și consacră subcapitole mai largi metodologiei depistării și consemnării referințelor bibliografice, sistematizării acestora și alcătuirii fișierelor tematic și geografic-sistematic, după care semnalează cîteva probleme ale aplicării metodei de indexare coordonată la domeniul bibliografiei locale, ca să încheie cu unele indicații generale referitoare la metodologia alcătuirii indicilor acesteia.

Paul Caravia, sub titlul *Invățămîntul și informarea științifică*, abordează încă o dată problema gnosinformației și a meta-educației, analizînd din diverse unghiuri

relațiile dintre învățămînt și informare și subliniind importanța, în viitor, a meta-educăției, ca nouă disciplină.

Substanțialele *Contribuții la Bibliografia românească veche* aduse de Elena Dima completează patrimoniul tipăriturilor vechi din țara noastră cu șase foi volante, materiale cu atât mai valoroase cu cît, prin caracterul lor efemer, erau mai expuse perisabilității, astăzi găsin-du-se din ce în ce mai rar exemplare originale.

O altă grupă de materiale o constituie articolele: *Considerații despre începuturile bibliologiei la Universitatea din Cluj* de Ioachim Crăciun și *Preocupări bibliologice la Institutul social român* relatate de N. Georgescu-Tistu și consemnate de A. Lupu. Ambele cu profil memorialistic, ambele evocînd, în firul evenimentelor, figuri prestigioase din viața culturală românească dintre cele două războaie mondiale, i-am reproșat, totuși, primului neobișnuita sa lungime (cu toate că este nevoie ca undeva, cîndva, să se facă istoricul bibliologiei românești). Cel de-al doilea, tocmai pentru că este mai scurt, trezește interes și prin conținutul și prin forma originală de prezentare.

Într-o ultimă grupă s-ar încadra *Istoria cărții — mijloc de valorificare a tezaurului cultural mondial și național*, o sinteză comprimată de îngustarea spațiului dar scrisă cu erudiție și în cunoscutul stil atrăgător de D. Simonescu, și *Cartea românească medievală în slujba unității naționale*, altă sinteză elaborată metodic, cu multe referințe la materiale factice, mai curînd o mică istorie a literaturii noastre vechi, elaborată de Gh. Pop. Trăsătura lor comună este că adună într-un tot cunoștințe tratate în diferite forme, în diferite locuri și acumulează o mare mulțime de date.

Partea din volum consacrată bibliotecilor de peste hotare face cunoscute aspecte noi și interesante din viața bibliotecilor din R. D. Germană (M. Constantin), R. F. a Germaniei (Gh. Popescu), Franța (A. Lupu) și de la Școala națională superioară de bibliotecari din Paris (C. Mătușoiu). Culese la fața locului de observatori atenți, specialiști în biblioteconomie, constatările și impresiile directe se referă la sistemul de bibliotecă din cele trei țări, la modul lor de aprovizionare cu publicații, la organizarea lecturii publice, la urmărirea și compararea indicilor de activitate ai unor prestigioase biblioteci cu tradiție. Comunicările dobîndesc valoare documentară și informațională cu atât mai mare cu cît, față de cele culese din publicații, au girul unei relații văzute la fața locului, „pipăite” de bibliotecari români care au știut să aleagă și să transmită colegilor din țară cele

mai actuale, mai acute probleme ale vieții bibliotecare din țările vizitate și soluțiile lor cele mai interesante.

O apreciere aparte merită articolul lui Al. Zub, *Mihail Kogălniceanu — orizont bibliologic și documentalist*, și al lui Dan Bugeanu, *Ilarie Chendi — bibliotecar* (despre care se scrie atît de rar!), ambele modele de evocare succintă și caldă a unor personalități literare care au avut o contingență strînsă cu bibliotecile.

Nu același lucru se poate spune despre cele două articole ale lui V. Moldoveanu care, după noi, trebuie să constituie un întreg, nu să fie separate în mod artificial. *Personalitățile și bibliotecile* a fost conceput ca o introducere la *Lucian Blaga — bibliotecar și documentarist*, introducere care putea fi omisă cu totul. Nu era necesar ca cititorul să fie obligat a urmări frămîntările și îndoielile autorului, trecînd de la „spun unii...” la „zic alții...” și apoi la „să ascultăm și „l'altre cloche” în privința problemei dacă o mare personalitate nu este „coborîtă, denigrată” prin funcția de bibliotecar, dacă ea se poate „realiza” în „lumea cărților” și apoi să conchidă, împreună cu domniasa: „Așa cum albinele trăiesc și produc în mod prodigios între faguri, tot astfel și marile personalități pot trăi și crea din plin în bibliotecă”, concluzie care îl îndreptățește să exclame: „Ça vaut la peine!”. Peste toate certitudinile autorului rămîne să plutească întrebarea dacă, totuși, o asemenea personalitate n-ar cîștiga mai mult ca cititor al unei biblioteci, pentru că, de ce să n-o spunem, puțini din cei care prelucreză fondurile de cărți se pot împărtași pe deplin din „nectarul minții marilor creatori”.

Despre Lucian Blaga care timp de opt ani a fost bibliotecar, V. Moldoveanu face o „simplă schiță” de opt pagini după lectura căreia trebuie să rămii convins că acesta a fost un „mare bibliotecar”, un „genial traducător”, un autor de antologii și „în tot acest timp scrie și publică versuri originale”. Și ca să nu alterăm sensul celor afirmate de autorul schiței, îi cităm una din frazele de încheiere, respectînd ordinea domeniilor de creație enumerate: „Personalitatea lui Lucian Blaga a fost una singură. Pînă ce moartea crudă nu l-a răpit de la biroul său de muncă neobosită, de la creația sa multilaterală, gigantică, de titan, Lucian Blaga a adus deopotrivă lumină în biblioteconomie, documentarea, poezia, filozofia și cultura românească”.

(Este bine să precizăm, pentru informarea celor, eventual, neavizați, că Lucian Blaga, menționat în dicționarele noastre enciclopedice ca filozof și poet român, este cunoscut ca atare încă din 1919 cînd scrisese *Poemele luminii*, dar bibliotecar n-a fost decît în 1951—1959).

Regretăm că editorii volumului ne-au lipsit de posibilitatea contemplării fotografiei poetului „Inconjurat de dragostea colegilor și colegelor lui din bibliotecă” și a fragmentelor din „luminoasa slovă” a acestuia, promise cu generozitate de autorul articolului.

Vom încheia cu introducerea lui D. Bălăeș, intitulată *Cartea și biblioteca*, un foarte frumos poem închinat cărții, o chemare poetică spre o ideală indeletnicire cu lectura, căruia, credem, ar fi trebuit să i se consacre un loc mai curînd în coloanele unei reviste literare. Inconjurată de figuri poetice, de metafore și comparații, noțiunea de carte se abstractizează, se îndepărtează și cu greu se mai poate lega, așa cum vrea autorul, de conceptul modern de bibliologie cu conținut concret și practic.

Închizînd volumul, cititorul are o primă nedumerire: iată o publicație a unui for director însărcinat cu organizarea și coordonarea unui întreg sistem de instituții culturale — bibliotecile —, publicație care, în loc să prezinte problemele contemporane și viitoare ale bibliologiei, te obligă să-ți întorci atenția mai mult spre începuturile acestei discipline, căci aproape jumătate din paginile ei sînt consacrate unor preocupări legate de trecut.

În ce privește acuratețea publicației, cititorul poate fi din nou nedumerit. Cum e posibil ca un volum apărut sub autoritatea acestui for să aibă atîtea scăpări? Vom releva, pentru exemplificare, numai citeva din ele: transcrierile titlurilor maghiare din articolul lui I. Crăciun sînt, aproape toate, greșite iar celor în limba franceză le lipsesc multe accente; în același articol (p. 117) se scrie despre M. Tomescu la timpul prezent („cum propune M. Tomescu”) deși este dispărut de doi ani din rîndul bibliotecarilor; numele autorului Auerbach apare în sunar cu inițiala V. (incorect), iar la articol cu W; ilustrațiile citate în text lipsesc etc. etc.

Pentru ca în viitorul volum să nu fie selecționate materiale care se repetă și se suprapun, cum se întîmplă aici cu anumite părți din articolele lui D. Simonescu, Gh. Popp, M. Tomescu și I. Crăciun, și pentru ca să nu fie lipsit de un profil tematic, ar fi de dorit ca el să nu mai fie constituit eterogen, ci să oglindească o oarecare coeziune în problemele de cercetare urmărite și să publice aspecte actuale ale disciplinei pe care o servește în așa fel încît cititorii să nu fie îndemnați a-și pune o caragială întrebare: bine, bibliologie să zicem că este, dar unde sînt problemele?

L. BACĂRU

Platsot let posle Gutenberga. 1468—1968. Stati, issledovanie i material. [Cinci sute de ani după Gutenberg. 1468—1968. Articole, studii și materiale]. Moskva, Izdatelstvo „Nauka”, 1968. 320 p.

Anul 1968 a fost declarat de organisme culturale internaționale anul lui Johann Gutenberg. La cinci sute de ani după moartea descoperitorului tiparului, omenirea aducea omagiul pios acestui gigant al culturii și civilizației mondiale. În anul aniversării, a apărut la Moscova și cartea la care ne referim. Volumul îngrijit de E. S. Lihtenstein, redactorul șef al Editurii Academiei de Științe a U.R.S.S., și de profesorul A. A. Sidorov, membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S., cuprinde un număr de 3 articole, 5 studii și traducerea în limba rusă a procesului-verbal privind procesul dintre Fust și Gutenberg.

N. A. Mihailov, în articolul *Timpul și cartea*, încearcă să prezinte evoluția cărții tipărite, rolul cărții în societatea de azi, precum și producția tipografică în U.R.S.S. în etapa actuală. S. S. Volk, profesor la Universitatea din Leningrad, abordează tema *Karl Marx și Friedrich Engels despre slova tipărită*, iar E. S. Lihtenstein prezintă interesante date, unele inedite, despre *Lenin și cartea*. Din rîndul studiilor publicate în volum se remarcă însă în chip deosebit două, unul semnat de N. V. Varbeneț, *Despre starea actuală a problemei gutenbergiene*, iar celălalt, de reputatul profesor din Leningrad, V. S. Liublinski, despre *Cartea veche ca treaptă în dezvoltarea informației*. În amplul său studiu (p. 67—143), N. V. Varbeneț supune unei analize critice studiul izvoarelor privitoare la viața și activitatea lui Johann Gutenberg. Autoarea constată că în cercetarea celor aproape 30 de izvoare referitoare la Gutenberg sînt încă o seamă de probleme insuficient clarificate și încearcă în expunerea evoluției studiului izvoarelor să stabilească noi căi de analiză. Prin munca conștiincioasă și de o perfectă competență și probitate științifică, colaboratoarea Secției de carte rară a Bibliotecii publice „M. E. Saltikov-Șcedrin” din Leningrad oferă un tablou complet și colorat al direcțiilor și rezultatelor problemei gutenbergiene așa cum apare ea în aspectele sale fundamentale în literatura de specialitate publicată în perioada postbelică. Sînt analizate în acest context cercetările privitoare la descoperirea tiparului, la viața lui Gutenberg și la activitatea lui de tipograf.

Rodul unei îndelungate cercetări este eruditul studiu al profesorului V. S. Liublinski, atît de prematur dispărut din

rîndurile celor mai buni cercetători din lume ai istoriei tiparului și cărții vechi. El abordează descoperirea lui Gutenberg dintr-un nou unghi de vedere, acela al rolului pe care l-a jucat multiplicarea mecanică a cărții în dezvoltarea activității informaționale. Într-o vie și pasionantă polemică cu cei mai renumiți specialiști din lume, V. S. Liublinski expune un foarte captivant punct de vedere despre cartea tipărită ca fenomen social. Cartea manuscrisă și cartea tipărită ne apar în întrepătrunderea și deosebirea lor complexă. Printre problemele abordate reține în chip deosebit atenția rolul cărții științifice tipărite în societatea secolelor XV—XVI. Acest studiu, care a avut un ecou internațional atât de viu și de larg, sîntem convinși că va reține și atenția specialiștilor români.

A. I. Morkusevici prezintă *Evoluția cărții științifice în Europa apuseană*, iar E. L. Nemirovski, dezvoltarea tehnicii tiparului de la Gutenberg pînă la începutul secolului al XX-lea. Cunoscut istoric de artă, care a publicat o seamă de cărți și manuale, traduse în diferite limbi străine (inclusiv în limba română), profesorul A. A. Sidorov sintetizează o vastă experiență obținută în studiul corelației dintre carte, tipar și artă, mai ales arta grafică. El încearcă să definească specificul principalelor epoci în dezvoltarea artei grafice, demonstrînd cît de strînsă a fost întotdeauna legătura dintre carte și dezvoltarea artelor. Interesantele observații impun și acest studiu atenției specialiștilor.

dr. L. DEMENY

Księga VI zjazdu bibliotekarzy polskich. 12—14 II 1968. [Al VI-lea Congres al bibliotecarilor polonezi. 12—14 II 1968]. Varșovia, Asociația bibliotecarilor polonezi, 1969. 215 p. + 2 f. pl.

Congresul ale cărui materiale sînt cuprinse în acest volum a fost consacrat sărbătoririi a 50 de ani de la înființarea Asociației bibliotecarilor polonezi și a avut ca temă principală cooperarea interbibliotecară pe planul achizițiilor, al comunicării și al informării științifice.

La Congres au fost prezenți 550 de participanți, oaspeți și delegați din țară și din străinătate. Discuțiile s-au purtat în cadrul a trei comisii: de achiziții, de comunicare și de informare științifică.

Lucrările reuniunii au fost deschise de Jan Baumgart, președintele Asociației bibliotecarilor polonezi, iar în cadrul ședinței inaugurale au mai luat cuvîntul personalități de seamă ale vieții culturale din R. P. Polonă.

În cadrul întrunirilor plene a fost prezentate trei referate. Primul, intitulat

Rolul Asociației bibliotecarilor polonezi în dezvoltarea biblioteconomiei poloneze, a fost susținut de Jan Baumgart și conține câteva informații cu privire la activitatea de început a Asociației, creată în anul 1917, precum și la cea actuală, subliniind în primul rînd rolul acesteia în dezvoltarea biblioteconomiei poloneze. Asociația bibliotecarilor polonezi a militat pentru o politică unitară a bibliotecilor din țară, ilustrată de evoluția legislației de bibliotecă, pentru crearea unei conduceri centrale competente a bibliotecarilor. Asociația a acordat o deosebită atenție lucrărilor bibliografice, de informare științifică și de documentare, cooperării interbibliotecare și pregătirii cadrelor de bibliotecă. În încheiere, Jan Baumgart a relevat activitatea Asociației bibliotecarilor polonezi pe plan internațional, contribuția ei în cadrul F.I.A.B.-ului.

Al doilea referat a fost susținut de Boleslaw Swiderski, sub titlul *Colaborarea între bibliotecile din Polonia*. Avînd în vedere că în Polonia există peste 50 000 de biblioteci, care însumează circa 173 de milioane de publicații, autorul subliniază necesitatea colaborării interbibliotecare pe diverse planuri și domenii: al constituirii și prelucrării fondurilor, al cataloagelor colective (naționale, regionale și speciale), al lucrărilor bibliografice, cu propunerea de a se înființa un centru de coordonare bibliografică, al informării științifice, al împrumutului interbibliotecar și al cercetării științifice.

Ultimul referat, al Helenei Wieckowska, *Organizarea, stadiul actual și direcțiile cercetărilor bibliologice. 1945—1967*, este o trecere în revistă a realizărilor științifice în diferite compartimente ale bibliologiei pe fondul actualei organizări a cercetărilor bibliografice în R. P. Polonă. În final sînt date o seamă de sugestii pentru cercetările viitoare, care trebuie să se concentreze asupra documentării, înregistrării fondurilor speciale, recenzării literaturii bibliologice străine și din țară.

În cadrul celor trei comisii, au fost prezentate 8 rapoarte, urmate de discuții. Acestea sînt și ele inserate în volum.

În raportul său, *Problema specializării bibliotecilor științifice — situația actuală și perspective*, Jan Pasiński subliniază eforturile depuse în R. P. Polonă pentru crearea unor rețele de biblioteci științifice pe domenii, care să fie coordonate de un singur centru, așa cum au procedat bibliotecile din învățămîntul politehnic și agronomic. În final, autorul indică condițiile ce trebuie îndeplinite pentru ca sistemul acesta de specializare a bibliotecilor științifice să devină în viitor eficient.

Colaborarea regională este una din formele de cooperare pe planul achizițiilor, demonstrează Bernard Olejniczak în *Cooperarea interbibliotecară în domeniul*

achizițiilor în raza orașului Poznań. În Poznań, bazele acestei cooperări le-a pus Cercul local al Asociației bibliotecarilor polonezi în 1945, iar din 1959, prin înființarea Comisiei de coordonare a bibliotecilor din Wielkopolska, s-a dat o formă organizatorică definitivă și centralizată acestei activități.

Aceeași temă, a cooperării, este abordată și de Jadwiga Kolodziejska, dar pe alt plan, în *Cooperarea bibliotecilor în domeniul comunicării fondurilor. Imprumul interbibliotecar*. Autoarea prezintă la început situația împrumutului interbibliotecar din diferite țări europene, pentru ca apoi să facă un scurt istoric și o prezentare a stadiului actual al acestui proces în R. P. Polonă.

Celina Zawodzińska și Stanisław Badoń atacă aceeași problemă a cooperării pe planul comunicării fondurilor, cu exemplificări pe plan local, în articolele: *Cooperarea Bibliotecii Jagellone cu alte biblioteci, în domeniul împrumutului interbibliotecar* și, respectiv, *Cooperarea bibliotecilor pe planul comunicării fondurilor*. [Pe baza exemplului din orașul Szczecin].

Ultimele trei rapoarte sînt consacrate cooperării interbibliotecare pe planul informării științifice. Hanna Zasadowa și Edward Kossuth, în *Probleme ale cooperării în domeniul informării științifice în bibliotecile din învățămîntul superior*, demonstrează că bibliotecile universitare constituie baza informării științifice pe plan național și că este necesar să se creeze un sistem național de informare științifică al tuturor bibliotecilor din țară, indiferent de rețea, o dată cu extinderea cooperării profesionale. Stefania Jarzewska urmărește această problemă în cadrul bibliotecilor publice, în referatul *Cooperarea bibliotecilor publice în domeniul serviciului de informare*, unde susține că bibliotecile regionale trebuie să-și asume sarcina de a fi biblioteci centrale — la nivelul regiunii — care să coordoneze cooperarea bibliotecilor publice în subordine în acest domeniu.

Jadwiga Siniarska-Czaplicka prezintă în ultimul referat sistemul de informare în rețeaua bibliotecilor speciale. Referatul, intitulat *Cooperarea bibliotecilor speciale în domeniul informării*, arată că rolul central în informarea și documentarea tehnico-științifică din Polonia revine Comitetului polonez pentru norme și Centrului de patente poloneze, iar pe plan regional, centrelor regionale de informare. Autoarea exemplifică modul de realizare a cooperării pe planul informării științifice în cadrul bibliotecilor speciale din regiunea Lodz.

Aura DUMITRESCU

Marea enciclopedie română

Născută dintr-o inițiativă a partidului, această lucrare prevăzută a fi monumentală a început să se infiripe. De curind, Comisia de coordonare a discutat și a aprobat propunerile Editurii enciclopedice române privitoare la concepția, organizarea, elaborarea și editarea lucrării. Cercetîndu-le, ne dăm seama că ne aflăm în fața unui proiect cultural fără precedent în istoria României. Va fi nevoie de zece ani de muncă încordată, sistematică, de imaginație și cunoștințe, de coordonare și de execuție ireproșabilă. Mii de autori de cea mai înaltă și diversă calificare se vor strădui să pună la îndemîna publicului nostru 12 volume de mari proporții în care să se găsească aproape toată civilizația și cultura umană din cele mai vechi timpuri pînă azi. O comisie de coordonare, alcătuită din 64 de reputați oameni de știință și cultură, sub președenția acad. Miron Nicolescu, va asigura ținuta științifică a lucrării.

Marea enciclopedie română, lucrare cu caracter universal, va cuprinde un număr impresionant de articole-titlu (70 000) care împreună cu sintagmele se va întregi pînă la circa 100 000. Vor fi elaborate și redactate circa 40 000 de file de manuscris; 15 la sută din lucrare va fi rezervată ilustrațiilor. Fiind parte integrantă a civilizației și culturii universale, România va fi reprezentată în *Marea enciclopedie* în mod coresponzător (circa 25 la sută).

Merită subliniat un fapt foarte important care ține de concepția lucrării și a nume că ea este gândită nu numai ca un instrument de informare riguros științific, ci și ca un instrument de educație, contribuind la răspîndirea concepției materialist-dialectice asupra lumii, la formarea gîndirii maselor în spiritul filozofiei marxist-leniniste.

Realizarea unei atît de vaste și pretențioase opere culturale și științifice presupune prefigurarea exactă a concepției, gîndirea sistematică a ansamblului și a detaliilor în toate fazele. *Marea enciclopedie română* se va situa între cele două tipuri de enciclopedii care circulă astăzi: pe de o parte *Grand Larousse* și *Rizzoli Larousse* care detaliază la maximum informația ajungînd pînă la nivelul ultimelor elemente, iar pe de altă parte *Bolsaia Sovetskaia Entiklopedia* și *British encyclopedia* care duc informația numai pînă la nivelul ultimelor teme colectoare.

Marile etape, și dificultăți totodată, care vor trebui parcurse se pot rezuma în felul următor: prima etapă — elabora-

rea listei de articole-titlu și sintagme, verificarea acestor liste pe specialități și în ansamblu, stabilirea proporțiilor pe domenii, ramuri și în interiorul lor, elaborarea unor scheme-tip de articole pe categorii, alcătuirea listei de articole complexe și supracomplexe, alcătuirea listei ilustrațiilor; a doua etapă — elaborarea articolelor; a treia etapă — pregătirea manuscrisului (verificarea încrucișată, coordonare lexicografică, control bibliografic etc.); a patra etapă — coordonarea științifică a articolelor pe domenii și între domenii; a cincea etapă — definitivarea manuscrisului pentru tipar și ultima, tipărirea.

În toate fazele acestea. Editura enciclopedică română elaborează proiecte pe care le supune discuției și aprobării Comisiei de coordonare spre a se realiza o colaborare perfectă la toate nivelele și pentru toate operațiunile.

O bună parte dintre articole vor purta semnătura autorilor, iar alte articole importante vor fi însoțite de referințe bibliografice. Atunci cînd va fi cazul, este prevăzută posibilitatea obținerii unei colaborări din partea unor marcante personalități străine. S-a luat în considerație obținerea unor materiale documentare de la case editoriale străine specializate în domeniul enciclopediilor.

Marea enciclopedie română va trebui să fie un unicat și din punct de vedere tipografic, o dovadă a capacității tiparului românesc de a realiza lucrări monumentale. Editura enciclopedică română a început colaborarea cu Centrala Industriei Poligrafice pentru a se face studiile necesare și a se asigura condiții optime pentru tipărirea unei lucrări atât de complexe.

Înainte de a se trece la elaborarea propriu-zisă a lucrării (la începutul anului 1972), Editura enciclopedică română va tipări o coală-model care va cuprinde toate tipurile de articole ce vor fi incluse în *Marea enciclopedie română* și o va difuza în scopul de a cunoaște părerea publicului și a specialiștilor, verificînd astfel încă o dată lucrarea, pe bază de eșantion.

Ținînd seama de toate componentele lucrării, de toate operațiunile, evaluînd forțele de elaborare și redactare, de pregătire artistico-grafică și durată a tipăririi, Editura enciclopedică română estimează că primul volum va putea apare în 1974—1975, iar ultimul în 1981.

În privința difuzării lucrării se preconizează măsuri care să acorde prioritate înscrisurilor anticipate, abonamentelor de durată pentru a se asigura acea largă răspîndire de care trebuie să se bucure un astfel de instrument de informație și educație, indispensabil iubitorilor de cultură.

Dumitru TRANCA

Între colecțiile apărute în ultimul timp în Editura științifică se remarcă și aceea care — sub titlul de mai sus — înmănunchează lucrări, de nivel mediu și superior, consacrate dezbaterii unora din problemele fundamentale ale eticii. Inițind-o, redacția de filozofie a editurii amintite și-a propus să vină în întîmpinarea unui număr însemnat de cititori — cadre didactice, propagandiști, studenți etc. — care manifestă în genere interes față de aspectele morale ale vieții sociale, de familie etc. S-a avut, desigur, în vedere că o asemenea colecție ar putea constitui un stimulent în plus pentru inșiși autorii de lucrări filozofice, în sensul abordării de către aceștia într-un ritm mai susținut și pe o arie tematică mai largă problemele morale, încă insuficient analizate în literatura de specialitate.

Dintre cele nouă titluri care au văzut pînă acum lumina tiparului în această colecție rețin, firește, atenția acelea dintre ele care abordează aspecte etice majore ale vieții sociale, încercînd să surprindă planuri, momente, situații ale fenomenului etic contemporan, în general și îndeosebi în țara noastră. Din această categorie, amintim *Datoriile etice* de I. Gîrgoraș, *Etica cercetării științifice* de V. Săhleanu, *Etica medicală* de Gh. Brătescu, *Aziologie și etică* de N. Kallós și A. Roth. Prin raportarea eticii la conținutul altor categorii și discipline filozofice, prin ancorarea tratării la realitățile morale proprii vieții din țara noastră, condițiilor societății socialiste, unele din concluziile desprinse de autorii lucrărilor enumerate mai sus au, pe lîngă valoarea lor teoretică, o precisă utilitate practică.

Se impune a fi subliniată, de asemenea, prezența în colecție a lucrărilor care analizează critic, în lumina concepției filozofice marxiste, coordonate esențiale ale unor curente de gîndire ale eticii burgheze contemporane larg răspîndite în occident. Avem în vedere, în acest sens, titluri cum sînt: *Existențialismul francez și problemele eticii* de Dumitru Ghișe, sau *Critica eticii neotomiste* de Libomira Miroș, care radiografiază pertinent conținutul teoretic al acestor curente, limitele lor filozofice, inconsistența științifică, șubrezenia idealurilor etice pe care aceste curente le promovează.

La adîncirea cunoașterii de către cititori a complexității domeniului etic contribuie și acele lucrări care sînt consacrate reliefării problematicei etice în gîndirea unor filozofi ca Durkheim, Max Scheller ș.a.

În planul de perspectivă imediată și mai departată al editurii figurează și lucrări care își propun să abordeze mai bine, mai direct categorii etice ca binele,

libertatea, sinceritatea, fericirea, progresul moral ș.a., a unor fenomene proprii societății noastre, definitorii pentru morala socialistă, cum sint: principiul moral al atitudinii față de muncă, patriotismul socialist, colectivismul, morala socialistă a vieții de familie ș.a.

Interesul cititorilor față de lucrările acestei colecții ar crește, desigur, dacă — păstrându-se ținuta teoretică realizată până acum — analiza critică ar fi extinsă și asupra unor curente și doctrine clasice — Kant, Hegel, iluminiștii și materialiștii francezi etc., ca și asupra ideilor, tezelor, concepțiilor etice promovate de gânditori români ca: Petre Andrei, Dimitrie Gusti, P. P. Negulescu ș.a. De asemenea, editura ar trebui să aducă mai pregnant în atenția cititorilor din țara noastră aspecte semnificative ale gândirii etice contemporane de peste hotare.

George MARA

Istoria poporului român. Buc., Editura științifică, 1970, 480 p. cu ilustr.

După apariția, în urmă cu mai mulți ani, a primelor volume ale *Tratatului de Istorie a României* — prima lucrare de sinteză marxistă în acest domeniu — cititorilor li s-a oferit de curind prilejul de a avea la îndemână două noi și ample lucrări consacrate trecutului istoric al poporului nostru: este vorba de *Istoria României. Compendiu*, lucrare apărută sub coordonarea istoricilor Constantin Daicoviciu, Miron Constantinescu și Ștefan Pascu, și, a doua, *Istoria poporului Român*, sub redacția generală a acad. Andrei Oțetea, apărută nu de mult în Editura științifică. Asupra acesteia din urmă dorim să insistăm.

Istoria poporului român își propune să înfățișeze istoria patriei de la începuturile formării poporului nostru și până azi, într-o formă sintetică — de-a lungul a peste 400 de pagini — și se adresează unui public larg. Noua lucrare este concepută nu ca un simplu rezumat al *Tratatului*, ci ca o lucrare nouă, cu un șir de caracteristici proprii.

Este evidentă, astfel, preocuparea colectivului de autori ai acestei lucrări de a reflecta în volum cele mai recente rezultate ale cercetării istorice privind: aprofundarea cunoașterii perioadei cuprinse între secolele III și XIV, elementele noi referitoare la formarea statelor române de sine stătătoare, la aspecte importante ale istoriei moderne și contemporane a țării noastre.

Intr-o măsură mai mare decît s-a realizat în *Tratatul de Istorie a României*, procesul istoric desfășurat pe teritoriul

țării noastre este înfățișat în ansamblul său, ca un proces unitar. La acestea contribuie, fără îndoială, faptul că dezvoltarea societății românești nu mai este privită în compartimente înguste, ci pe perioade istorice mai largi.

Reflectînd realitatea istorică potrivit căreia poporul nostru, deși a trăit secole de-a rîndul în formațiuni statale deosebite, s-a dezvoltat ca un singur popor, sudat prin comunitatea de neam, de limbă, de factură psihică, prin permanentele legături economice, politice, culturale, lucrarea urmărește simultan, în fiecare perioadă istorică, dezvoltarea celor trei țări române — Țara Românească, Moldova și Transilvania — de la constituirea lor și pînă la unirea într-un stat național unitar.

Autorii și-au concentrat atenția asupra marilor procese și evenimente care și-au pus pecetea asupra unor întregi epoci istorice și au avut o importanță hotărîtoare în viața țării noastre: formarea poporului și a limbii române, lupta dirză desfășurată de-a lungul veacurilor de poporul nostru pentru apărarea ființei sale naționale, a dreptului său la viață, a independenței și suveranității patriei, înaltul patriotism al maselor largi care, conduse adesea de bravi și luminați voievozi, au înălțat cu piepturile lor un puternic zid de apărare a țării împotriva cîmpitorilor. Procesul de făurire a statului național unitar român — năzuință seculară a poporului, principalele etape ale acestui proces: Unirea Principatelor, cucerirea independenței naționale, desăvîșirea unității naționale în decembrie 1918 — își găsesc în carte sublinierile firești.

Eroismul luptei seculare a maselor largi ale poporului nostru — făuritoare ale istoriei României —, răscoalele și revoluțiile pentru dreptate socială și o viață mai bună, ridicarea pe o treaptă superioară a luptei pentru emanciparea socială și națională prin crearea Partidului Comunist Român, dezvoltarea acestei lupte care a dus la înfăptuirea revoluției populare, la victoria orînduirii noi și făurirea României socialiste sint evocate cu fidelitate în carte.

Lucrarea de față constituie deopotrivă o autentică operă de instruire științifică și de educare patriotică a cititorilor.

G. M.

Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din România. Vol. 4, Buc., Editura politică, 1970. 416 p.

Volumul cuprinde 18 studii care analizează pe baza unor documente inedite acțiunile greviste desfășurate de clasa muncitoare din România, începînd de la fi-

nele secolului al XIX-lea și pînă la începutul deceniului cinci al secolului XX.

Opt dintre studiile cuprinse în volum tratează acțiuni greviste din perioada de după transformarea partidului socialist în partid comunist, activitatea vastă desfășurată de P.C.R. în fabrici și în uzine pentru realizarea Frontului unic muncitoresc, pentru apărarea intereselor oamenilor muncii, pentru libertăți democratice, împotriva exploatării capitaliste, a pericolului fascist și de război.

În lucrare vom găsi date deosebit de semnificative privind o serie de mari conflicte de clasă, cum au fost, de pildă: luptele revoluționare ale muncitorilor de la „Lemaitre” din anul 1923, grevele muncitorilor metalurgiști din Brașov, Tîrgu-Mureș și Sibiu din anul 1923, greva muncitorilor metalurgiști de la fabrica Phoebus — Oradea din 1927, cea a muncitorilor metalurgiști de la „Industria Sirmei” Cîmpia Turzii, din februarie 1929, acțiunile revendicative ale muncitorilor reșițeni din anul 1930, greva de la societatea textilă „Franco-Română” din București (mai 1939), greva muncitorilor de la „Industria textilă Arădăna”, din mai 1942, ș.a.

Ca și în volumele precedente, autorii studiilor își aduc contribuția la cunoașterea tradițiilor revoluționare ale proletariatului din România, a multiplelor forme și metode de activitate folosite de sindicatele muncitorești, de Partidul social-democrat din acea vreme, de către Partidul Comunist Român, după constituirea sa. Din paginile lucrării desprindem concluzia însemnată că membrii partidului comunist au stat neconștient în fruntea acțiunilor revoluționare ale proletariatului român, au inițiat și au îndrumat nemijlocit luptele economice și politice ale muncitorilor din principalele ramuri de producție, împotriva ofensivei patronale și politicii reacționare a claselor dominante.

dr. O. MATICHESCU

Tuții, Gheorghe și Coțofana, Paraschiv, *Sindicatul din România în anii revoluției populare*. (Un sfert de veac de la organizarea mișcării sindicale). Buc., Editura politică, 1970. 270 p.

Apărută în Editura politică, în iunie 1970, lucrarea înfățișează cititorilor mișcarea sindicală din țara noastră în anii 1944—1947.

Este de înțeles interesul autorilor — pentru această perioadă din istoria mișcării sindicale din țara noastră. Etapa imediat următoare insurecției armate din august 1944 este marcată de profunde transformări înnoitoare. Masele populare conduse de P.C.R. devin principala forță

social-politică a cărei acțiune determină însuși cursul evenimentelor.

Ca atare organizarea clasei muncitoare, partea cea mai înaintată și mai combativă a poporului, refacerea mișcării sindicale, prin realizarea unității sale, se numără printre primele înfăptuiri ale P.C.R. pe linia creșterii potențialului de luptă al maselor.

Schimbarea raportului de forțe în favoarea clasei muncitoare și a aliaților săi, a dus nemijlocit la amplificarea sarcinilor sindicatelor, la schimbarea calitativă a conținutului muncii lor și a metodelor de acțiune.

Primul capitol al lucrării pune pe cititor în temă cu evoluția mișcării sindicale din țara noastră de la primele forme de acțiune și organizare profesională a clasei muncitoare din România pînă în a doua jumătate a anului 1944 ușurîndu-i înțelegerea evenimentelor de care se ocupă cartea.

Cel de al doilea capitol intitulat *Reorganizarea mișcării sindicale din România pe baza principiilor revoluționare și a unității de clasă* prezintă etapele realizării acestui deziderat.

Capitolele trei și patru descriu participarea sindicatelor la instaurarea și consolidarea regimului democrat, iar capitolul cinci contribuția mișcării sindicale la opera de refacere a economiei naționale și la cucerirea întregii puteri în stat de către oamenii muncii.

Întemeiată pe o bogată documentare, lucrarea este utilă cercetătorilor care studiază această etapă complexă a istoriei patriei, activului sindical, precum și educării patriotice a membrilor de sindicat, în special al noilor contingente de muncitori.

Aurora ROȘCA

Popișteanu, Cristian. *România și Antanta Balcanică*. Buc., Editura politică, 1970.

Rod al unor ample cercetări de arhivă și al unei aplecări atente asupra perioadelor vremii, cartea lui Cristian Popișteanu are meritul de a fi realizat într-o manieră științifică schița unui capitol important de politică externă românească, de a fi fixat la justa valoare locul înțelegerii balcanice în istoria relațiilor dintre popoarele sud-estului european.

Titlul preciza intenția autorului de a trata o perioadă relativ redusă — 1930—1940, ani între care se naște și viază Antanta Balcanică — dar cartea realizează de fapt istoria relațiilor interbalcanice, prin punctarea precisă a momentelor care au generat apropierea dintre popoarele peninsulei udate de apele Pontului Euxin, Adriaticei și Mediteranei, prin reliefașul sprijinului pe care întotdeauna țara noastră

tră l-a acordat luptei de eliberare națională a popoarelor sud-dunărene.

Cristian Popișteanu analizează cu discernământ cauzele și condițiile în care Balcanii s-au transformat din „butoiul cu pulbere al Europei” într-o zonă în care România, Iugoslavia, Grecia și Turcia își afirmă deschis bunele relații dintre ele, dorința comună de pace, voința de a-și apăra ființa națională.

Caracterul defensiv, pașnic al alianței regionale balcanice este definit prin poziția pe care ea a adoptat-o față de principalele evenimente de pe eșichierul politic al vechiului continent din acei ani: sprijinirea tuturor acțiunilor menite a păstra pacea și statu-quo-ul teritorial, atitudinea protestatară față de evenimentele ce puneau în pericol cadrul realităților europene post-versailleze.

În sfârșit, autorul găsește explicațiile dislocării înțelegerii Balcanice nu numai în unele divergențe dintre țările membre, sau dintre acestea și țările sud-dunărene nemembre, ci mai ales în conciliatorismul burgheziei, în creșterea pericolului agresiunii fasciste, în politica concesivă a guvernurilor marilor puteri occidentale etc.

Lucrarea *România și Antanta Balcanică* s-a impus în lumea cercetătorilor de specialitate, dar și publicului larg prin stilul științific de tratare și prin faptul că reliefează semnificațiile majore — pentru istoria contemporană — pe care le-a avut Antanta Balcanică.

Silviu ACHIM

Däniken, Erich von. *Amintiri despre viitor*. Buc., Editura politică, 1970. 183 p.

Amintiri despre viitor este o carte captivantă, care suscită interesul unor largi pături de cititori de vîrste diferite și de profesii dintre cele mai diverse. În ciuda unor neajunsuri, pe care prefațatorul Ion Hobana le punctează cu siguranță, Erich von Däniken, autorul volumului, realizează o lucrare ce incită la meditație asupra unor enigme ale civilizației noastre neexplicite sau doar parțial elucidate.

Cine a construit și cum au fost transportate uriașele blocuri de piatră, cîntărind fiecare în parte zeci de tone, care alcătuiesc terasa de la Baalbek? Cine este autorul desenului și ce cunoștințe avea acesta cînd a desenat pe pereții piramidei de la Palanque un pilot așezat în poziția caracteristică a cosmonauților? Cine a conceput numeroasele aparate de zbor întîlnite în paginile *Mahabharatei* și în alte texte indiene străvechi? Și întrebările ar continua încă foarte mult fără a căpăta un răspuns unanim acceptat de către savanții zilelor noastre.

Ideea pe care o lansează arheologul amator elvețian, în paginile prezentei

cărți, nu este nouă. Savanții care lucrează independent în diverse domenii trebuie să-și unească eforturile într-un front comun. Numai o activitate de cercetare științifică interdisciplinară poate oferi o imagine cât mai veridică asupra trecutului, asupra tuturor enigmelor care îl populează. Spunem că această idee nu este nouă. Este un merit incontestabil al autorului de a găsi acele „accente convingătoare” necesare smulgerii cercetătorilor din conservatorismul lor.

Pledoaria deosebit de originală, îndeamnă la continuarea activității de înțelegere a trecutului. Cunoscînd trecutul în profunzime, aducînd la lumina zilei tainele ce le ține ascunse, reconstituind cu precizie viața înaintașilor, putem să deslușim ce ne rezervă viitorul. „Cîtă vreme trecutul nostru nu va fi clarificat, ne vor lipsi elementele pentru cucerirea viitorului. Trecutul ne-ar putea ajuta să rezolvăm probleme tehnice, a căror soluție n-ar mai trebui căutată, intrucît ea a fost deja găsită și aplicată încă din timpurile preistorice” conchide autorul.

D. M. PETRE

Stancu, Zaharia, *Povestiri de dragoste*, Buc., Editura Cartea Românească, 1970. 472 p.

Interesantă ideea scriitorului Zaharia Stancu de a-și reuni în volum cîteva lucrări mai vechi și mai noi sub titlul programatic *Povestiri de dragoste*. Nu pentru că dragostea ar fi un fenomen insolit literaturii lui, ci fiindcă pentru o umanitate atît de aspră ca aceea a lumii lui Zaharia Stancu, dragostea se dovedește de o țârie nebanuită, permanentă în adîncul lucrurilor și greu sesizabilă în suprafața evenimentelor, ca partea ascunsă în apă a icebergurilor. Și mă gîndesc în primul rînd la acea dramatică mărturisire a iubirii din *Ce mult te-am iubit*: „Cit mama a fost vie, niciodată nu l-am auzit pe tata spunîndu-i cuvinte de dragoste și niciodată nu l-am văzut mîngîind-o”. (p. 32). „...îi mai sărută mamei, pentru înția oară de cînd o cunoaște, mîinile reci și vinete”. (p. 82). „Acum îl aud șoptind: — Mărio, Mărio... Ce mult te-am iubit eu pe tine, Mărio, Mărio...” (p. 32). Ce teribil lucru pentru acești oameni: chinul istovitor al vieții nu le seacă resursele sufletești, dar nu le dă nici răgazul să-și destăinuie sentimentele. Acesta e cîntecul excepțional al romanului: abia la moartea Mariei, cutremurat de eveniment, bărbatul îi mărturisește pentru prima oară celei care nu mai există, iubirea. Cîntecul de dragoste a devenit un cîntec de moarte.

Cred că aici se află miezul acestei cărți singulare și nu în caracterul ei de „bocet metafizic”, cum s-a spus, fapt care dacă e adevărat că îi conferă originalitatea, din punct de vedere al filozofiei poetice nu aduce o viziune nouă.

S-ar putea spune, de altfel, că o picătură amară din sentimentul morții, sau mai bine zis al vremelniciei, se află în mai toate întâmplările de dragoste din volum, cum ar fi cea splendidă poveste de iubire a Urumei, poveste tristă de sori care ard o clipă împreună în traiectoriile lor solitare prin spații: „...cu ce ne alegem noi din viață? Cu puțină visare. Cu puțină bucurie. Cu puțină tristețe. Și uneori... Uneori ne alegem și cu puțină dragoste...” (p. 216). E un sentiment al neîmplinirii, al neîmpărtășirii unor uriașe energii sufletești care zac îndelung închise și izbucnesc târziu, nu la vremea lor, ca cea toamnă înflorire a „liliacului” din povestirea cu același nume.

Există, în volum o tulburătoare respirație a naturii. Nu se poate uita ninsoarea din *Grapa*, nu se poate uita ploaia aceea neconținută care însoțește și reflectă, parcă, bocetele și plingerile Costandinei, cum nu se pot uita din *Uruma* nopțile de vară, singurătatea tabunului și mai ales nu se poate uita marea. „Cătuțul sărac și săracios mi se păru tot adormit, tot mort. Numai marea, pe care n-o vedeam, dar o simțeam aproape și o auzeam foșnind, ca o pădure bătrână cu frunze verzi care nu cad niciodată, era mereu vie, mereu neadormită” (p. 197).

E păcat că lui Zaharia Stancu nu i s-a închinat încă o carte pe măsură. Restituțiile firzii nu repară întotdeauna o nedreptate.

A. PĂRVULESCU

Mann, Thomas, *Doctor Faustus*. Buc., Editura muzicală, 1970. 652 p.

Thomas Mann primea în anul 1929 premiul Nobel pentru creația sa romanească de până atunci, în special pentru *Casa Buddenbrook*. Volumele publicate erau deja numeroase și numele său începuse de mult să circule în lumea întreagă. Dar Thomas Mann se afla în acel moment abia la jumătatea vieții și a creației sale. Născut în 1875, mai avea de trăit încă douăzeci și șase de ani. Avea să mai publice încă destule volume care să-i creeze aureola de exponent al spiritului german al acestui veac. În 1933, urmărit de naști, Mann trece în Elveția, de unde pleacă în Statele Unite. Obține cetățenia americană. Publică tetralogia *Iosif și frații săi* (1933—1943), *Lotte la Weimar* (1939) și altele. Dar, între toate cărțile semnate de el, *Doctor Faustus* (roman apărut în

1947, la care a lucrat aproape patru ani) avea să fie, incontestabil, capodopera pentru care numele lui Thomas Mann n-ar mai putea lipsi din nici o istorie literară universală, oricât de sumară ar putea să fie.

Doctor Faustus e, de fapt, o „autocritică germană”, o explicație a spiritului german, a ideologiei vechi germane care s-a strecurat prin secole, a rezistat oricăror lovituri din afară și dinlăuntru, generând minuni sau creații de coșmar și monstri. O operă universală cu cât se vrea mai națională. Un alt „Faust”, evident, realizat pe alte coordonate dar continuându-l, pe același fundament. Serenus Zeitblom, povestitorul, istorisește viața lui Adrian Leverkühn, un genial compozitor al acestui secol. Obiectiv, el este un artist care trăiește numai prin creația sa pe care o vrea pentru lume, pentru ceilalți (cel puțin inițial). Dar, tot obiectiv, Adrian este profund inuman, un precursor al fascismului. Prin căutările sale (Adrian ajunge la o nouă concepție muzicală, clar superioară, abstractă — aici Thomas Mann expune în principal teoria muzicală a lui Schönberg — dar imposibil de receptat într-o imediată etapă), el ajunge să fie, în cele din urmă, creatorul unei muzici cosmice, a unei muzici care atinge esența, dincolo de care nu se mai află nimic, dincolo de care urmează prăbușirea. *Apocalipsis con figuris și Lamentarea doctorului Faustus*, ultimele sale lucrări muzicale, sînt sumum al creației artistice, al spiritului muzical, în care magia și primitivismul se amestecă într-o muzică rece, departe de oameni, abstractă, deși a fost creată într-o nemărginită doză de comunicare.

Pentru a izbîndi, Adrian face un pact cu diavolul: geniul și încă douăzeci și patru de ani de viață în schimbul vieții sale de jertfă. După cum îl comentează exegeții, Adrian e Mefisto și Isus în aceeași persoană, e noul Faust, cel al secolului acesta. Lui i se refuză, evident, iubirea. El nu se poate căsători cu femela pe care ar dori-o. Își ucide cu privirile copilul pe care a cutezat să-l iubească. Își trimite la moarte, conștient, prietenul. Relațiile cu întreaga lume sînt reci, nimeni n-ar putea spune că există un suflu fierbinte în pieptul său. Adrian are, în schimb, geniul. Geniul cu care creează tot ce poate fi mai desăvîrșit în muzică, ultima etapă la care un muritor poate ajunge, dar, și această muzică e neînțeleasă, pentru că e lipsită de suflet, calculată și abstractă. De aici pînă la crimele și nebunia fascistă, în alte planuri, nu e decît un pas. După ce termină ultima lucrare, Adrian cheamă la dînsul toate cunoștințele și toți prietenii în fața cărora se dezvăluie: „Dar, prieteni, oricît de păcătoas am fost, uciagaș, dușman al

omului și dedat la desfătări cu diavolul, de muncit întotdeauna am muncit, am creat fără odihnă, fără somn, am trudit ca să înfăptuiesc opere grele, după cuvîntul Apostolului: «Celui care lucruri grele caută, greu îi va veni!»...» Mărturisirea pactului cu diavolul e ultimul său act. Adrian își pierde cunoștința. Trecuseră, de fapt, douăzeci și patru de ani.

Dar oricît ar fi de crud, există, în acest roman, o permanență speranță și încredere, în Faust, în Adrian, în Germania care va renaște. În cele din urmă, diavolul se va întoarce singur în Infern.

Capodopera *Doctor Faustus* e un roman dificil, care trebuie citit de mai multe ori dar care ne îmbogățește spiritul, dezvoltându-ne culmile și abisurile sufletului omenesc.

Stelian TURLEA

Gracq, Julien. *Țărmlul Syrtelor*. Buc., Editura Univers, 1970. 308 p.

Refuzul lui Julien Gracq de a primi premiul Goncourt care i se acordase, în 1951, pentru romanul *Țărmlul Syrtelor* a nedumerit destul de mult dar se înscriseră de fapt în conduita estetică a scriitorului: între clasiști (sau tradiționaliști) și adepții noului roman, condamnînd ambele tabere pentru excese, admirînd la amîndouă reușitele artistice, un supraréalist nedeclarat care, cel puțin prin formația, preferințele literare și atmosfera pe care o degajă cărțile sale este un continuator al curentului ce a reinnoit literele acestui secol.

Julien Gracq s-a născut în 1910 într-o așezare măruntă, undeva între Nantes și Angers. Numele său este, de fapt, altul: Louis Poirier. Studiază istoria. În perioada în care pătrunde în lumea supraréalistilor are legături cu personalități ale acestui curent (lui André Breton, îi dedică și un excelent studiu). În timpul războiului cade prizonier și este închis într-un lagăr. După război ajunge profesor de istorie. Julien Gracq a publicat mai multe volume: eseuri critice despre Racine, Breton, Lautreamont, Edgar Poe, Ernst Jünger; teatru — *Regele pescar*; și romane — *Castelul din Argol*, *Un frumos tenebros*, *Țărmlul Syrtelor*, *Un balcon în pădure*.

Julien Gracq este unul din acei rari (sau puțini) scriitori mari ale căror cărți se aseamănă între ele, nu prin fabulație — evident —, prin personaje sau anumite teorii, ci mulțumită unei atmosfere care învăluie operele și cititorul în același timp. În cazul lui Gracq, atmosfera această tensională este așteptarea, o nesfîrșită, o atotputernică așteptare. Care, se înțelege, determină un sentiment ciudat, stra-

niu chiar, de neliniște, de căutare a ceva ce nu știm și nu vom ști. Romanul *Țărmlul Syrtelor* descrie și el această atmosferă de așteptare precum și agonia unei lumi. Orsenna este un ținut în care viața se scurge de ani, de zeci de ani, de secole, aceeași, monoton aceeași. Oamenii se lasă purtați de întîmplări. Puținii care „așteaptă” un anume lucru, pe care nu-l pricep nici ei, cedează cu timpul și se conformează aceleiași monotonii. La o margine a țării, se află o apă, dincolo de care începe — Farghestanul — o imensitate populată de barbarii invinși cîndva. Țara împotriva atacurilor căreia s-au construit Amiralitatea, nave de război, turnuri și ziduri. Dar asta cu multă, foarte multă vreme în urmă. Zidurile au prins mușchi. Sentinelele turnurilor n-au văzut de secole nici o mișcare a armatelor dușmane. Dar Aldo, eroul romanului, presimte că trebuie să se întîmple ceva. El părăsește monotonia și comoditatea vieții cetăține și se stabilește pe țărmul Syrtelor, privind fără încetare către acel „dincolo”, mereu mai fascinat, pînă cînd, în cele din urmă intră cu barca în apele interzise, în care n-a pătruns nimeni de veacuri, apropiindu-se de coastele Farghestanului. Este ultimul act al acelei așteptări permanente. Pentru că va urma, inevitabil, înfruntarea militară în care Orsenna, bătrînă și slăbită, va pieri sub năvala barbarilor care au de partea lor tinerețea și viitorul. Aldo n-ar fi putut împiedica distrugerea țării sale. El a fost doar omul destinului, alesul evenimentelor. Oricare, în locul său, n-ar fi reușit să evite prăbușirea.

În acest moment romanul se încheie. Nu mai contează lupta (care, oricum, va veni), nu are nici o importanță cine va fi, mai curînd sau mai tîrziu, învingătorul (pe care, oricum, îl bănuim). Romanul se încheie pentru că imperiul așteptării se sfîrșește în această clipă. În următoarea vor stăpîni actele concrete și determinările istorice. Sau, în plan literar, un alt roman.

S. Ț.

Oljața, Mladen. *Rugăciune pentru frații mei*. Buc., Editura Univers. 1970. 344 p.

Un om moare împușcat de o femeie care i-a fost soție. Este înmormîntat cu pompă; vin în urma lui rude, prieteni, cunoscuți, străini, orașul întreg. Și el, din sicriu îi privește și-i judecă pe toți. Iar apoi, după ce pămîntul îl acoperă, în imensitatea care i se deschide înainte își consideră viața, liniștit, fără obidă, încercînd să găsească adevăratul chip al faptelor sale, să-și justifice actele.

Trebuie să recunoaștem că numai această idee (care e suficientă pentru a atrage în rețele cărții orice cititor) indică un scriitor de o profundă originalitate. Mladen Oljača este un foarte tânăr scriitor iugoslav (s-a născut în anul 1926), a scris de timpuriu și a publicat deja zece volume din care multe au fost traduse în aproape toate limbile europene (traduceri au mai fost semnătate și în țări din alte continente — în S.U.A., în Iran). *Rugăciune pentru frații mei* a apărut în urmă cu treisprezece ani, când Oljača abia trecuse de pragul celor treizeci.

Rugăciune pentru frații mei are ca protagonist pe Draško Jaruga, un bărbat tânăr încă, a cărui tinerețe a fost însă mutilată de război. În vremea în care ar fi trebuit să se bucure de cîntul păsărilor, să se îmbete de parfumurile naturii, să iubească, eroul a văzut numai moarte. A rezistat cu greu pînă la sfîrșitul războiului. Iar apoi s-a căsătorit cu prima femeie pe care a întîlnit-o și a iubit-o. Cu ea are doi copii. De la o vreme însă soa-

rele nu mai e soare. Minciunile soției, ascunse ani întregi, descoperite întîmplător, îl scribesc. Căsnicia se clatină, soții se ceartă, se pălmuiesc, se bat. Soția îl reclamă și comitetul de partid îl sancționează. Inevitabil, se ajunge la divorț.

Dar există totdeauna o speranță. Eroul o găsește în strania Ipolita, căreia îndrăznește să-i mărturisească obsesiile anilor de război, cînd, au fost nevoiți să ucidă oameni nevinovați. Toate greșelile acelea trebuie recunoscute, nu se poate să păstrezi în tine asemenea taine. Draško Jaruga și-ar putea reface viața recăsătorindu-se. Dar într-o noapte, în timp ce dormea, este împușcat de fosta lui soție. Iar acum își contemplă cu calm trecutul din care se înțelege, așa cum a fost, un om obișnuit. „Totdeauna m-am crezut ieșit din comun, mai presus de creaturile umane mediocre. Văd că m-am înșelat. Mă bucur că sint măgulit. Sint om, iar omului îi place să audă o vorbă bună despre sine, fie și în mormînt“.

T. STELIAN

DULAP-FIȘIER

Este una din piesele cele mai importante de mobilă din dotarea bibliotecilor. Execuția atentă, cu respectarea parametrilor funcționali, ușurează consultarea și păstrarea fișelor în bune condițiuni.

Unitatea de bază a dulapului-fișier este *sertarul*. Dimensionat după mărimea fișelor, sertarul trebuie să satisfacă unele condiții de utilizare :

— să aibă părțile laterale scobite, pentru o ușoară manevrare, din lateral, a fișelor ;

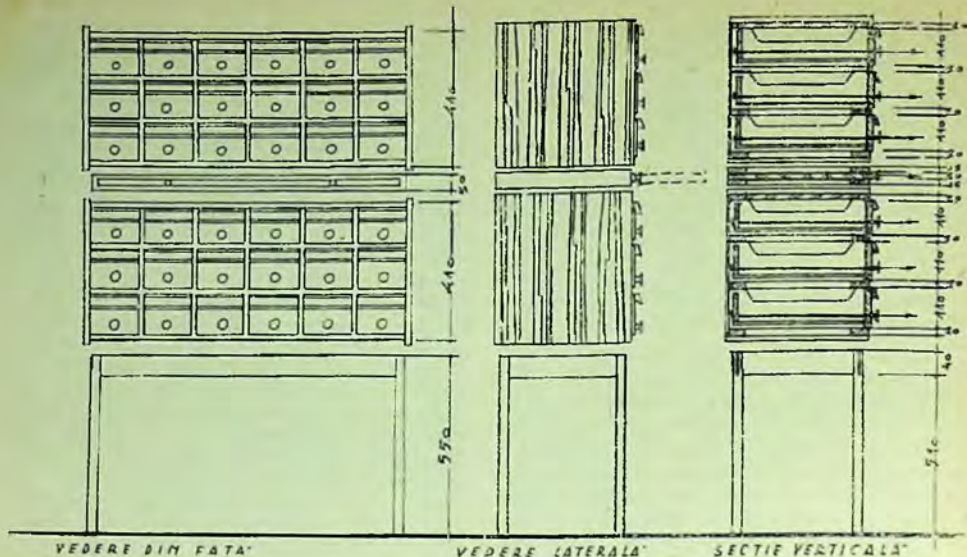
— să aibă partea de jos deschisă pentru ca să nu colecteze praful și fișele să alunece ușor pe niște șine laterale în lungul fundului de sertar ;

— tija metalică să aibă un sistem sigur de blocare, în spatele sertarului, dar destul de simplu rezolvat, încît deblocarea să se facă cu ușurință ;

— să aibă un suport-cursor pentru fișe, spre a fi folosit cînd sertarul nu este plin cu fișe.

Proiectul de dulap-fișier prezentat aici propune corpuri separate superpozabile, cuprinzînd cite 18 sertare, adică 6 sertare în lungime și 3 în înălțime. Bineînțeles că se pot executa și corpuri cuprinzînd numai unu sau două rînduri de sertare în înălțime. Aceste corpuri vor fi comandate și suprapuse, după necesitate, în raport cu numărul de fișe (mărimea fondului de publicații) ale bibliotecii.

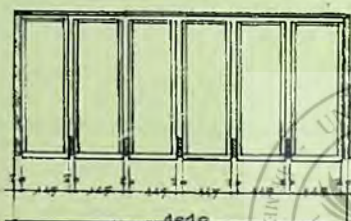
Între corpurile de sertare se intercalează o planșetă de tras, necesară consultării pe loc, cînd sertarul cu fișe este scos din dulap.

VEDERE DIN FAȚĂ

VEDERE LATERALĂ

SECȚIE VERTICALĂ

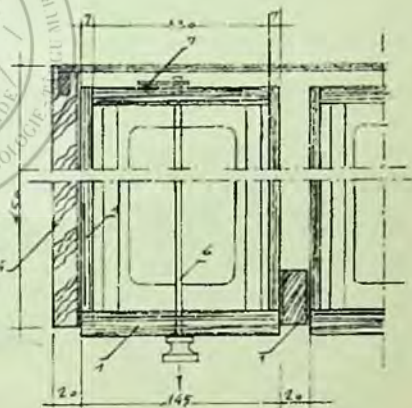
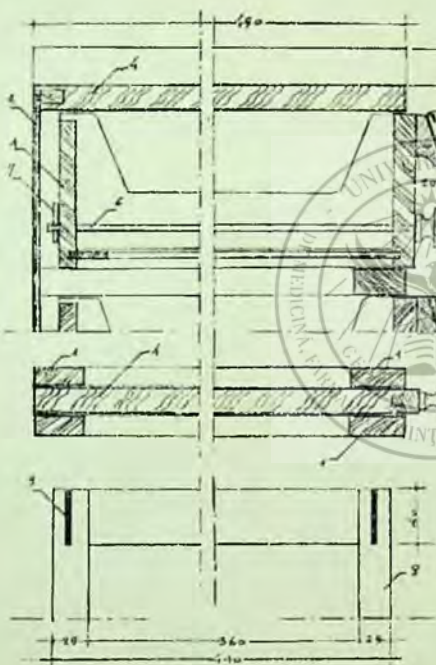
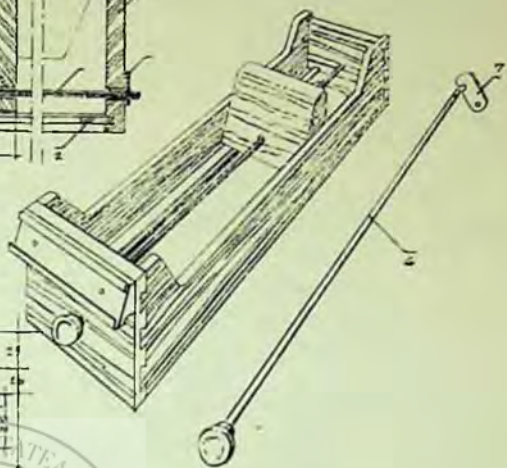
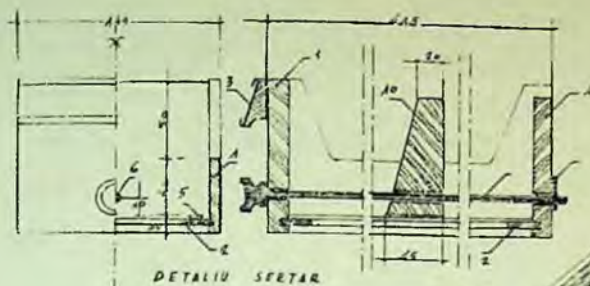
SECȚIE ORIZZONTALĂ

VEDERE
PERSPECTIVĂ

Proiectul mai cuprinde și un picior-postament pentru susținerea corpurilor. Piciorul este proiectat din țevă pătrată, cu legături din oțel lat. Se poate executa însă și din țevă rotundă sau chiar din lemn, respectând dimensiunile exterioare date.

Corpul dulapului se execută din plăci aglomerate de lemn (P.A.L.), furniruite cu stejar. Sertarele se execută din stejar masiv și placaj. Tijele metalice sînt nichelate.

Port-etichetele sînt prevăzute din tablă nichelată de 1 mm grosime, montate pe un miner-trăgător din lemn. Se pot însă monta și port-etichete simple, drept trăgător servind butonul tijei metalice.

La amplasarea corpurilor de dulap-fișier se va avea în vedere ca înălțimea

totală a corpurilor suprapuse să nu depășească 145 cm. Peste această înălțime nu se poate privi în interiorul sertarelor.

Dulapul-fișier se finisează în culoarea naturală a lemnului.

arh. V. RADO

150-я годовщина рождения Фридриха Энгельса.	
Николае РАУШ: Фридрих Энгельс и Румыния	577
П. КЫМПЯНУ: Энгельс.	580
Теодор ГЕОРГИУ: Сельский университет и сельская библиотека	594
Впорика СЕКЭРЕСКУ: Специальные коллекции Государственной Центральной Библиотеки Социалистической Республики Румынии	597

Ион СТОЙКА: Читающая публика Центральной библиотеки Бухарестского университета	600
Мария СЕНЧУК: и Антоанета КОРВАТЕСКУ ТОФАН: Новые точки зрения в развитие универсальной десятичной классификации (I)	605
Вирджил КЫНДЯ: Румынское прошлое в библиотеках Ближнего Востока (II)	621
Мирча АНГЕЛЕСКУ: Ал. Македонский. 50-летие со дня его смерти	626

SUMMARY EXCERPTS

The 150th Anniversary of Friedrich Engels' Birth	
Nicolae RAUS: Friedrich Engels and Romania	577
P. CĂMPEANU: Engels	580
Teodor GHEORGHIU: The Village University and the Communal Library	594
Viorica SECĂRESCU: The Special Collections of the State Central Library	597
Ion STOICA: The Readers of the Bucharest Central University Library	600
Maria SENCIUIC and Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN: New Points of View in the Development of the Universal Decimal Classification (I)	605
Virgil CÂNDEA: Romania's Past Reflected in the Libraries of the Near East (II)	621
Mircea ANGHELESCU: Al. Macedonski. 50 Years since His Death	626

EXTRAIT DU SOMMAIRE

150 ans depuis la naissance de Friderich Engels	
Nicolae RAUS: Friedrich Engels et la Roumanie	577
P. CĂMPEANU: Engels	580
Teodor GHEORGHIU: L'université populaire du village et le bibliothèque rurale	594
Viorica SECĂRESCU: Les collections spéciales de la bibliothèque Centrale d'Etat	597
Ion STOICA: Le public de la Bibliothèque Centrale Universitaire de Bucarest	600
Maria SENCIUIC et Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN: Nouveaux points de vue dans le développement de la CDU (I)	605
Virgul CÂNDEA: Le passé roumain dans les bibliothèques du Proche Orient (II)	621
Mircea ANGHELESCU: Al. Macedonski. 50 ans depuis sa mort	626

